

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

İNCELEME - SORUŞTURMA
ve
ÖN İNCELEME
REHBERİ

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM

BAZI KAVRAMLAR VE TANIMLARI

BAZI KAVRAMLAR VE TANIMLARI	5
-Hak/Hukuk/Hukuk Devleti/Kamu Hukuku/Özel Hukuk/İdare Hukuku/ Ceza Hukuku/Usul Hukuku/Anayasa/Kanun/K.H.K./Tüzük(Nizamname).....	5
- Yönetmelik(Talimatname)/ Emir/Genelge/Yönerge/ Genelge/ Emir/İçtihat/Doktrin/İdari İşlem/Görev/Yetki/ Sorumluluk.....	6
-Görevi Kötüye Kullanma/Görevi İhmal/Görev Gaspı/Yetki Gaspı Yetki Paralelliği/ Yetki Genişliği İlkesi/Yetki Devri/Yetki Saptırması.....	7
-Yetki Tecavüzü/Takdir Yetkisi ve Bağlı Yetki/Takdir Yetkisi Kullanılırken Uyulması Gereken İlkeler/Bağlı Yetki/Kanunsuz Emir/Kamu Görevi/Kamu Hizmeti/ Memur/Kamu Çalışanı/Kamu Görevlisi /İşçi.....	8
- Sözleşmeli Personel/Denetim / Genel Denetim/İç Denetim ve Dış Denetim İç Denetim/İnceleme/Ön İnceleme/Soruşturma/Kovuşturma Şüpheli/Sanık/Dava/Davacı/ Davalı/İfade Alma/Bilgi Alma/Savunma/Sorgu.....	9
-Tanık/Muhbir(İhbarcı)/Müşteki(Şikayetçi,Yakınıcı) Bilirkişi/Teşebbüs İştirak/ Suç/ Fail/Ceza/Disiplin Cezası/Tazminat/ Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik İlkesi/ Ceza Kanununun Bağlayıcılığı/Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi Kıyas Yasağı/Ceza Kanununun Zaman Bakımından Uygulanma Alanı Cezaların Şahsiliği/ Fikri İhtima.....	10
- Kasıt/Olası Kast/Taksir/ Kabahat/Zarar/Haksız Fiil İptal Davası/İptal Kararlarının Yerine Getirilme Zorunluluğu.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

DİSİPLİN SORUŞTURMASI

DİSİPLİN CEZALARININ AMACI.....	12
DİSİPLİN CEZALARININ ÖZELLİKLERİ	12
DİSİPLİN CEZASI UYGULANACAK FİİL VE HALLER... ..	12
DİSİPLİN CEZASI UYGULANMASINDA TAKDİR HAKKI	15
DİSİPLİN CEZASI VERMEYE YETKİLİ AMİRLER.....	17
DİSİPLİN KURULLARI	17
BELEDİYE MÜFETTİŞLERİ.....	17
DİSİPLİN CEZALARINA İTİRAZ	19
DİSİPLİN CEZALARININ SİCİLDEN SİLİNMESİ VE GERİ ALINAMAMASI	20
DİSİPLİN CEZALARINDA ZAMANAŞIMI	21
DİSİPLİN CEZALARINI DÜŞÜREN HALLER	22
DİSİPLİN CEZALARINDA TEKERRÜR	22
DİSİPLİN CEZALARININ MEMURUN STATÜSÜNE ETKİSİ.....	23
ADAY MEMUR, SÖZLEŞMELİ PERSONEL, MEMURLUKTAN AYRILANLAR	23
İŞÇİ STATÜSÜNDE OLANLAR.....	24
GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA	24
İNCELEME VE SORUŞTURMA KONULARI.....	28
İNCELEME VE SORUŞTURMA EMİRLERİ.....	29
SORUŞTURMACININ ÖN HAZIRLIĞI.....	30
SORUŞTURMACININ REDDİ VEYA ÇEKİLMESİ.....	32
SAVUNMA HAKKI.....	32
SORUŞTURMANIN GENİŞLETİLMESİ.....	33
DİSİPLİN SORUŞTURMASININ DAYANDIĞI KANUNLAR.....	33
SORUŞTURMANIN YÜRÜTÜLMESİ VE RAPOR DÜZENLENMESİ.....	34

a) Evrak İncelenmesi, Delil Toplanması ve Değerlendirilmesi	
b) İfadelerin Alınması	
c) Sonuç Çıkarma	
d) Belgelerin Tasnifi	
e) Soruşturma Raporunun Yazılmasında Dikkat Edilecek Hususlar	
f) Soruşturma Raporunun Bölümleri	
g) Soruşturma Raporunun İlgili Makama Sunulması	
ÖN RAPOR DÜZENLENMESİ.....	39
İNCELEME RAPORU.....	39

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNCELEME ve SORUŞTURMADA KULLANILAN BELGE ÖRNEKLERİ

Örnek: 1- İnceleme/Araştırma raporu.....	40
Örnek: 2- Başkanlık yazısı(Dosyanın işlemde kaldırılması).....	41
Örnek: 3- Başkanlık yazısı(Uyarı-Kınama).....	42
Örnek: 4- Başkanlık yazısı(Aylıktan kesme).....	43
Örnek: 5- Başkanlık yazısı(Kademe ilerlemesinin durdurulması).....	44
Örnek: 6- Başkanlık yazısı(Devlet memurluğundan çıkarma).....	45
Örnek: 7- İçişleri Bakanlığına yazı(Devlet memurluğundan çıkarma).....	46
Örnek: 8- Başkanlık yazısı(Tekerrür).....	47
Örnek: 9- Başkanlık yazısı(3628 sübut bulursa).....	48
Örnek: 10-Başkanlık yazısı(3628 sübut bulmazsa).....	49
Örnek: 11-C.Başsavcılığına yazı(3628).....	50
Örnek: 12-Savunma talep yazısı.....	51
Örnek: 13-Savunma talebi konusunda müdürlüğe yazı.....	52
Örnek: 14-Savunma.....	53
Örnek: 15-Yeminli tanık ifadesi.....	54
Örnek: 16-İnsan Kaynakları ve Eğitim Md.ne yazı.....	55
Örnek: 17-Dizi Pusulası.....	56

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

MEMUR SUÇLARI

GENEL AÇIKLAMALAR	57
4483 SAYILI KANUN KAPSAMINA GİREN SUÇLAR	58
1-Türk Ceza Kanununda Yer Alan Suçlar	58
TCK Madde-121 (Dilekçe Hakkının Engellenmesi)	58
TCK Madde-176 (İnşaat ve Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama)....	58
TCK Madde-184 (İmar Kirliliğine Neden Olma)	59
TCK Madde-204/205/206 (Belgede Sahtecilik).....	59
TCK Madde-251 (Denetim Görevinin İhmali).....	62
TCK Madde-257 (Görevi Kötüye Kullanma)	63
TCK Madde-258 (Göreve İlişkin Sırrın Açıklanması)	65
TCK Madde-259 (Kamu Görevlisinin Ticareti)	65
TCK Madde-260 (Kamu Görevlisinin Terki Veya Yapılmaması)	65
TCK Madde-279 (Kamu Görevlisinin Suçu Bildirmemesi)	66
2-237 Sayılı Taşıt Kanununda Yer Alan Suç.....	66
4483 SAYILI KANUN KAPSAMINA GİRMEYEN SUÇLAR	66
1-3628 Sayılı Kanunda Yer Alan Suçlar	66
TCK Madde-247/248/249 (Zimmet).....	67
TCK Madde-250 (İrtikap)	68
TCK Madde-252/254 (Rüşvet).....	69
3628 Madde-10/13 (Mal Bildiriminde Bulunulmaması, Gerçeğe Aykırı	

Açıklama, Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma, Haksız Mal Edinme, Mal Kaçırma Veya Gizleme).....	72
2-Diğer Kanunlarda Yer Alan Bazı Fiiller Ve Suçlar	72
TAKİBİ ŞİKAYETE BAĞLI SUÇLAR	73
SORUŞTURULMASI İZNE BAĞLI SUÇLAR	74
KAMU DAVASINI ORTADAN KALDIRAN SEBEPLER	74
ÖN İNCELEME	75
MEMURLAR HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILMASI GEREKEN HALLER.....	76
ÖN İNCELEME İZNİ VEREBİLECEK MAKAMLAR.....	77
ÖN ARAŞTIRMA.....	77
ADLİ İŞLEMLERDE KİMLERİN MEMUR SAYILACAĞI	78
BAŞKA KAMU KURUMU MEMURLARININ SUÇTA ORTAKLIĞI.....	79
KAMU GÖREVLİSİ OLMAYANLARIN SUÇTA ORTAKLIĞI.....	79
NAİPLİK VE İSTİNABE	79
BİLİRKİŞİ.....	80
TANIKLIK	80
İHBAR ÜZERİNE MÜFETTİŞİN YAPACAĞI İŞLEMLER	82
TUTUKLU, SAĞIR, DİLSİZ VE YABANCILARIN İFADELERİNİN ALINMASI	82
ÖN İNCELEMECİNİN REDDİ VEYA ÇEKİLMESİ.....	82
ÖN İNCELEME İŞLEMLERİ VE ÖN İNCELEME RAPORU.....	82
Evrak İncelenmesi, Delil Toplanması Ve Değerlendirilmesi	82
İfadelerin Alınması	83
Sonuç Çıkarma	84
Belgelerin Tasnifi	84
Ön İnceleme Raporunun Yazılmasında Dikkat Edilecek Hususlar	84
Ön İnceleme Raporunun Bölümleri	85
Ön İnceleme Raporunun İlgili Makama Sunulması	87
DANIŞTAY 1. DAİRESİNİN 4483 UYGULAMASI HK. MÜTALAASI.....	87
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN YÖNERGESİ.....	93
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 380 SAYILI GENELGESİ.....	104
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 1511 SAYILI GENELGESİ.....	106

BEŞİNCİ BÖLÜM

ÖN İNCELEMEDE KULLANILAN BELGE ÖRNEKLERİ

Örnek: 1- Ön İnceleme Raporu	108
Örnek: 2- Ön İnceleme Raporu Kapağı	109
Örnek: 3- Ön Araştırma Raporu	110
Örnek: 4- Ön Araştırma Raporu Kapağı.....	111
Örnek: 5- İsim Tespiti Sonrası Ön İnceleme İzni Yazısı	112
Örnek: 6- İfade talep yazısı	113
Örnek: 7- İfade talebi konusunda müdürlüğe yazı	114
Örnek: 8- İfade	115
Örnek: 9- Çağrı Kağıdına Rağmen Gelmeyen Tanıkla İlgili Yazı	116
Örnek: 10- Bilirkişi Görevlendirme Yazısı	117
Örnek: 11- Bilirkişi Görevlendirme Bildirim Yazısı	118
Örnek: 12- Bilirkişi Göreve Başlama Tutanağı	119
Örnek: 13- Bilirkişi Ücret Tespit Kararı	120
Örnek: 14- Bilirkişi Ücreti Ödeme Yazısı	121
Örnek: 15- Naip Tayin Yazısı	122
Örnek: 16- Tanık İçin İstinabe Talimatı	123
Örnek: 17-Dizi Pusulası.....	124

BİRİNCİ BÖLÜM

BAZI KAVRAMLAR VE TANIMLARI

İnceleme, soruşturma ve ön inceleme çalışmalarında bazı kavramlarla sıkça karşılaşmakta ya da bu kavramlar düzenlenen raporlarda sıkça kullanılmaktadır. Hukuksal metinlerde (kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge vb.) ve yargı kararlarında da yaygın bir şekilde kullanılan bazı kavramlar; idare hukuku, disiplin hukuku ve ceza hukuku çerçevesinde kalınarak genel hatları itibariyle bu bölümde tanımlanmaktadır.

Hukuki kavramların, içerdiği anlamlar itibariyle yerli yerinde kullanılması, aynı zamanda araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme çalışmaları sonucu düzenlenen raporlarda ve/veya suç duyurularında belirtilen görüş ve kanaatlerin anlaşılabilirliğini, yerindeliğini ve tutarlılığını da sağlayacaktır.

Hak:Hukuk kuralları tarafından kişilere tanınan ve belirli bazı eylemlerin yapılmasına müsaadeyi gerektiren bir kudret, bir yetkidir.

Hukuk:Toplum düzenini sağlayan ve fertler tarafından uyulması zorunlu olan kuralların tümüdür.

Hukuk Devleti:İnsan haklarına saygı gösteren ve bu hakları koruyucu, adil bir hukuk düzeni kuran ve bunu devam ettirmeye kendini zorunlu sayan ve bu faaliyetlerinde hukuka, anayasaya uyan, devlet işlemlerinin bağımsız yargı organları tarafından hukuka uygunluk denetiminden geçirildiği devlettir.

Kamu Hukuku: Devlet ile bir şahıs veya diğer bir devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarının tümüdür.

Özel Hukuk: Bir şahıs ile diğer bir şahıs arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk kurallarının tümüdür.

İdare Hukuku: Devlet idaresinin teşkilat ve işleyişini, şahısların idare ile olan ilişki ve anlaşmazlıklarının çözümünü, kamu hizmetlerinin görülmesini düzenleyen hukuk kurallarının tümüdür.

Ceza Hukuku: Suç teşkil eden eylem ve davranışların nelerden ibaret bulunduğunu, bu eylem ve davranışlarda bulunanlara ne gibi yaptırımlar uygulanacağını belirleyen hukuk kurallarının tümüdür.

Usul Hukuku: Yargı organlarının adalet dağıtırken takip edecekleri usulleri belirleyen hukuk kurallarının tümünden oluşur.

Anayasa: Devletin temel yapısını, kuruluşunu, yönetim biçimini, Devletin temel organlarını, bunların birbirleriyle olan ilişkilerini, kişilerin Devlete karşı olan temel haklarını ve ödevlerini düzenleyen kanundur.

Kanun: Yasama organı tarafından, belli şekil ve şartlara uygun olarak tanzim edilip, yürürlüğe girmesinden itibaren uyulması gerekli bulunan genel, soyut ve sürekli kuralları bir arada toplayan yazılı hukuksal metindir.

Kanun Hükmünde Kararname (KHK): Yasama organının (TBMM) kanun ile, belli konularda Bakanlar Kuruluna verdiği kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi çerçevesinde çıkarılan, aynen kanunlar gibi yürürlüğe giren yazılı hukuksal metindir.

KHK'ler yayımlandıkları gün TBMM'ne sunulurlar.

Tüzük (Nizamname): Bakanlar Kurulunca, kanunun uygulanmasını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak şartıyla ve Danıştay'ın incelemesinden geçirilerek çıkartılan, Cumhurbaşkanı tarafından imzalanarak kanunlar gibi (Resmi Gazete'de) yayımlanan düzenleyici işlemlerdir.

Yönetmelik (Talimatname): Devlet örgütü içerisinde bulunan çeşitli kurum ve kuruluşların kendi iç bünyelerini ilgilendiren çalışma usullerini düzenleyen kurallar bütünüdür.

Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişileri, kendi görev alanlarını ilgilendiren kanunların ve tüzüklerin uygulanmasını sağlamak üzere ve bunlara aykırı olmamak şartıyla, yönetmelikler çıkarabilirler.

Yönerge: Başbakanlık, bakanlıklar ve kamu tüzelkişilerinin, kendi görev alanlarını ilgilendiren konularda, kanun, tüzük ve yönetmeliklerde yer alan düzenlemeler dahilinde, bu düzenlemelerde ayrıntılı olarak düzenlenmemiş hususlarda yapılacak uygulamaları, yürütülecek iş ve işlemleri düzenleyen, açıklayan, kurum veya kuruluşun en üst yetkilisi/organi tarafından onayla/kararla yürürlüğe konulan kurallar bütünüdür.

Genelge: Kanun, tüzük, yönetmelik ve yönerge hükümlerinin uygulanmasında düşülen duraksamaları gidermek için veya bu yasal ve idari düzenleyici metinlerde yer alan hususların daha kolay anlaşılabilmesi ve uygulanabilmesi için, yargı kararında yer alan bazı hususlarda yapılacak idari iş ve işlemleri açıklamak için, idarenin açıklanmasını gerekli gördüğü hususları teşkilat birimlerine ve çalışanlarına bildirmek için yayımladığı genel nitelikli yazılı emirler bütünüdür.

Emir: Kamu görev ve hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimseye, yürütülmekte olan veya yürütülecek olan iş ve işlemlere, görevlere ilişkin konularda, amir konumunda olan üstleri tarafından mevzuata (genelge, yönerge, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine) uygun olarak verilen sözlü ve/veya yazılı irade beyanıdır.

İçtihat: Belirli bir hukuki sorun konusunda mahkemelerin ya da hukuk bilginlerinin görüşüdür. İçtihatların mahkemeleri bağlayıcı niteliği yoktur. Ancak, içtihadı birleştirme kararları bağlayıcıdır. İçtihadı birleştirme kararı, bir yargı alanındaki değişik mahkeme kararlarının birleştirilmesi amacıyla o yargı alanındaki en yüksek mahkemenin aldığı karardır. Mahkemeler, içtihadı birleştirme kararlarına aykırı karar veremezler. Adli yargı alanında içtihatları birleştirme kararları alma görevi ve yetkisi Yargıtay'ın, idari yargı alanında ise Danıştay'ındır.

Doktrin: Bilimsel içtihatlardır. Hukuk doktrini, bir sorunla ilgili olarak hukukçuların, bilim adamlarının öngördüğü ilkeler, görüşler, kanılar ve inançlardır. Konusu hukuku açıklamak ve yorumlamak olan, hukuk biliminin kaynaklarından birini oluşturan çalışmaların tümüdür.

İdari İşlem: İdare hukuku alanında yönetimin tek yanlı irade açıklaması ile hukuksal sonuç yaratan başka bir deyişle hukuk düzeninde değişiklik yapan işlemlere idari işlem denir.

İlke olarak yönetsel işlemler yürürlüğe girdikleri andan başlayarak etkilerini gösterir. Bu etkilerin yürürlük öncesi döneme ilişkin olmamaları gerekir. Bu yasaların geriye yürümezliği ilkesinin yönetsel idari işlemlere yansımastır.

Görev: Bir kimsenin / kamu kurum ve kuruluşlarında çalışan görevlilerin, konumları itibarıyla, kanunlar ve diğer idari düzenlemeler gereğince yapmak durumunda oldukları iş ve işlemlerin bütünüdür.

Yetki: Bir işi veya görevi belli şartlar altında yapıp yapmama veya bir karara bağlama konusunda sahip olunan yasal haktır.

Sorumluluk: Bir kimsenin, kendi davranışları veya üzerine aldığı işlerin, kendisine verilen görev ve yetkilerin sonuçlarını üstlenmesi halidir.

Görevi Kötüye Kullanma: (1) Bir kamu görevlisinin/memurun; kendisine verilen görevleri kanuna ve diğer kurallara, görevinin gereklerine aykırı olarak hareket etmek

suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız kazanç sağlaması halidir.

(2) Bir kamu görevlisinin/memurun; kendisine verilen görevleri, kanunu ve diğer kuralları uygulamakta, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstermek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olması ya da kişilere haksız kazanç sağlaması halidir.

(3) Bir kamu görevlisinin/memurun; kendisine verilen görevleri kanuna ve diğer kurallara uygun yapmak için, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlaması halidir.

Görevi İhmal: Hangi nedenle olursa olsun memuriyet görevinin yapılmasında savsama ve gecikme gösterilmesi veya üstünün yasaya göre verdiği buyrukların geçerli bir neden olmadan yapılmaması halidir. (5237 s. Kanunda “görevi ihmal” kavramı “görevi kötüye kullanma” kavramı içine alınmıştır.)

Görev Gaspi: Yönetimin kendi görev alanına girmeyen, aslında hiçbir yönetsel kuruluşun görevi içine girmeyen bir konuda karar almasına denir. (Örnek: Yasa konusu olan bir durumun tüzük ile düzenlenmesi veya yargının görevine giren bir konuda yönetimce karar alınması.)

Yetki Gaspi: Yönetim adına irade açıklamasında bulunmaya, karar almaya yetkisi olmayan, yönetim içinde yer alan bir kişinin yaptığı işlemlerdir. (Örnek: Bakan adına irade açıklamasına yetkili olmayan şube müdürünün karar alması veya dekan adına karar almaya yetkili olmayan fakülte sekreterinin karar alması.)

Yetki Paralelliği: Her türlü yetki kuralları, başta Anayasa olmak üzere kanunlarda belirlenmiştir. Bir idari işlemi yapmış yada bir idari kararı almış olan idare makamı veya organı aksine bir hüküm olmadıkça o idari işlemi ya da kararı değiştirmeye, kaldırmaya ve geri almaya yetkilidir. İdare her türlü yetki kurallarına uymak zorundadır. Aksi halde alacağı karar yetki unsuru yönünden hukuka aykırı olur.

Yetki Genişliği İlkesi: Genel yönetimin taşra kuruluşlarında bulunan yüksek kamu görevlilerine, belli konularda, kendiliğinden karar alma ve uygulama yetkisi verilmesine yetki genişliği ilkesi denir. (Örnek: Valinin Bakan adına, belli konularda kendiliğinden karar alıp uygulaması.) Anayasanın 126. maddesinde “İllerin yönetimi yetki genişliği ilkesine dayanır” denilmektedir.

Yetki Devri: Bir memura/kamu görevlisine veya organa ait yetkinin tamamen veya kısmen yetkili makamın onayı ile diğer bir memura/kamu görevlisine veya organa devredilmesi işlemidir.

İdare hukukunda idari organ ve makamlara verilen yetkiler kural olarak bu organ ve makamlarca kullanılır. Bilindiği gibi kamu hukukunda bir yere verilen yetki, tersine bir hüküm bulunmadıkça o yer tarafından kullanılır. Bu yerin yetkisini başka yere devredilebilmesi için yasal bir dayanağa gerek vardır. Yetki devri, belli konularda olabilir. Bir yer kendisine verilmiş olan yetkileri, bütünü ile başka bir yere devredemez. Bu koşullara uymadan yapılan yetki devri hukuka aykırı olur. Hukuka aykırı olarak yapılmış olan yetki devrine dayanılarak alınan kararlar da yetki yönünden sakat bir işlemdir. İptal edilmeleri gerekir. Yetki devrinin yayınlanması ve ilgililere duyurulması da gerekir. Çoğu kez bir “olur” ile yetki devredilmektedir.

Yetki Saptırması: İdarenin, yetkisi bulunan bir alanda, bu yetkisini hizmet dışı (keyfi, politik vb.) düşüncelerle kullanması halidir. (Örnek: Kamulaştırma kararının kamu yararının gerçekleştirilmesi yerine salt belli bir kişinin taşınmazının kamulaştırılması suretiyle o kişiye zarar verilmesi amacıyla alınmış olması halinde kamulaştırma kararında yetki saptırması vardır.)

Yetki Tecavüzü: Astın üstü yerine karar alması, hukuksal bir işlem yapması, konu yönünden yetkisizlik durumunu oluşturur. Buna yetki tecavüzü denir.

Takdir Yetkisi ve Bağlı Yetki: İdarenin görevi, hukuk kuralları içinde kamu hizmetlerini yürütmektir. Bütün kamu hizmetlerinin, hangi koşullar altında nasıl yürütüleceğini önceden tespit etme, bunları yazılı kurallar olarak düzenleme imkanı yoktur. Yöneticilere takdir yetkisi tanımak zorunludur. Bilindiği gibi, yönetime tanınan yetkiler bağlı yetki ve takdir yetkisi olarak ikiye ayrılır. Yönetimin bir yetkiyi kullanması, belli bir şeyi yapması yada belli bir davranışta bulunması kesin bir biçimde emredilmiş ise bağlı yetkiden söz edilir. Yönetimin, yetkiyi kullanıp kullanmamakta, yada kullanılmasının gereklerini tespit etmede az ya da çok serbest bırakılması durumunda takdir yetkisinden söz edilir.

Takdir Yetkisini Kullanılırken Uyulması Gereken İlkeler: a) İdare, yasaların koyduğu sınırlar içinde kalmalıdır. b) İdare, takdir yetkisini kullanırken eşitlik ilkesine önem vermelidir. c) Takdir yetkisi, kamu yararı için kullanılmalıdır. d) Takdir yetkisi gerekçeli olarak kullanılmalıdır. e) Takdir yetkisinin kullanılması için yasalar özel koşullar öngörmüş ise yönetim bunlara uymalıdır.

Bağlı Yetki: Yönetimin belli kamu hizmetlerini nasıl yürüteceği, alacağı kararların içeriği önceden belirtilmiştir. Bağlı yetkide yönetim alacağı kararın koşullarının gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit eder, gerçekleşmiş ise yasanın öngördüğü kararı alır. Yönetimin başka türlü hareket etmesi imkanı yoktur. Bağlı yetkinin olabilmesi için yönetimin elinde birden çok çözüm yolunun bulunması gerekir.

Kanunsuz Emir: Kamu kurum ve kuruluşlarında yürütülmekte olan kamu görev ve hizmetleriyle ilgili olarak, amir konumunda olan üstler tarafından ast konumunda olan kamu çalışanlarına, Anayasa, kanun, tüzük ve yönetmelik hükümlerine aykırı olarak verilen emirdir.

Kamu hizmetlerinde herhangi bir sıfat ve suretle çalışmakta olan kimse, üstünden aldığı emri, yönetmelik, tüzük, kanun veya Anayasa hükümlerine aykırı görürse, yerine getirmes ve bu aykırılığı o emri verene bildirir. Ancak, üstü emrinde ısrar eder ve bu emrini yazı ile yenilerse, emir yerine getirilir; bu halde, emri yerine getiren sorumlu olmaz.

Konusu suç teşkil eden emir, hiçbir suretle yerine getirilmez; yerine getiren kimse sorumluluktan kurtulamaz.

Kamu Görevi: Devlet tarafından kamu yararı için tahakkuk ettirilmesi zaruri ve sürekli görülen faaliyetlerdir. Devlet tarafından yürütülmesi zorunlu görevlerdir. (Örnek: Eğitim, savunma, adliye, maliye vb. faaliyetler.)

Kamu Hizmeti: Devlet ya da diğer kamu tüzel kişileri tarafından ya da bunların gözetim ve denetimleri altında genel ve ortak gereksinimlerini karşılamak, kamu yararı yada çıkarını sağlamak için yapılan ve topluma sunulmuş bulunan sürekli, düzenli ve ihtiyari etkinliklerdir.

Memur: Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilen kamu çalışanlarıdır.

Kamu Çalışanı: Kamu kesiminde unvanı ve görevine bakılmaksızın kamu hukuku ya da özel hukuk bağıyla bir hizmet sunumunda bulunan, temel özlük hakları kamu hukuku kurallarıyla (yasalarla) düzenlenen gerçek kişilerdir. (Örnek: Memurlar, diğer kamu görevlileri, kadrosuz sözleşmeli personel, kamu işçileri bu kapsamda yer alır.)

Kamu Görevlisi: Kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişidir.

İşçi: 657 sayılı Kanuna tabi olmayıp, memur ve sözleşmeli personel statüsünde bulunmayan, 4857 sayılı Kanuna tabi olan ve bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişidir.

Sözleşmeli Personel: 657 sayılı Kanuna tabi olan ve bu Kanunun 4/B maddesi kapsamında yer alan işlerde geçici olarak çalıştırılan, işçi sayılmayan kamu hizmeti görevlisidir.

Denetim / Genel Denetim: Kamu kurum ve kuruluşunun, Devletin gözetim ve denetimi altında bulundurulmuş kuruluşun, tüzel kişilerin yıllık veya dönemsel faaliyetlerinin tümünün veya belirlenen kısımlarının, yetkili makam veya mercinin onayı veya emri üzerine, yetkili görevlilerce mevzuata uygunluk ve yerindelik, verimlilik yönlerinden araştırılması, incelenmesi ve irdelenmesi faaliyetlerinin bütünüdür.

İç Denetim ve Dış Denetim: Kamu kuruluşunun kendi kendisini denetlemesine iç denetim, başka bir kamu kuruluşu tarafından denetlenmesine de dış denetim denir. İç denetimin en belirgin özelliği hiyerarşi denetimi, dış denetimin ise vesayet denetimidir.

İç Denetim: Kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız ve nesnel güvence sağlayan danışmanlık faaliyetidir. (5018 s. Kanun)

İnceleme: Yetkili makam veya mercilerin onay ve emirleri üzerine, ilgili görevliler tarafından gerçekleştirilen, ihbara veya şikayete konu olan hususların açıklığa kavuşturulması çalışmalarının ya da denetim çalışmaları sırasında belirlenen bazı durumların, aksaklık ve noksanlıkların ilgili mevzuat yönünden irdelenmesi ve değerlendirilmesi çalışmalarının bütünüdür.

Ön İnceleme: Yetkili merci tarafından 4483 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslar dahilinde yapılan/yaptırılan inceleme ve soruşturma çalışmalarının bütünüdür.

Soruşturma: Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evrede yürütülen iş ve işlemlerdir. (CMK md:2)

Kovuşturma: İddianamenin kabulü ile başlayan, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evrede yürütülen iş ve işlemlerdir.

Şüpheli: Soruşturma evresinde, suç şüphesi altında bulunan kişidir.

Sanık: Kovuşturmanın başlamasından itibaren hükmün kesinleşmesine kadar, suç şüphesi altında bulunan kişidir.

Dava: Hakkına tecavüz edildiği ileri sürülen kişinin (davacının), mahkemeye başvurarak hakkının mahkeme eliyle (hukuksal) korunmasını istemesidir.

Davacı: Dava açan kimse, (Kamu davasında davacı -kural olarak- savcıdır.)

Davalı: Hakkında dava açılan kişi.

İfade Alma: Şüphelinin kolluk görevlileri veya Cumhuriyet savcısı tarafından soruşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesi işlemidir. (CMK md:2)

Hakkında bazı iddialar ileri sürülen veya bazı konular dolayısıyla hakkında şikayette bulunulan memurun/kamu görevlisinin müfettiş/muhakkik tarafından dinlenmesi/açıklamalarının alınması işlemidir.

Bilgi Alma: Araştırma, inceleme, soruşturma ve ön inceleme yapılan konularda bilgisi, duyumu, görgüsü veya ilgisi olan kişilerin/görevlilerin açıklamalarının alınması işlemidir.

Savunma: Hakkında disiplin soruşturması yapılan memurun/kamu görevlisinin iddialarla ilgili açıklamalarının yazılı olarak yetkili disiplin amiri veya disiplin kurulu yada müfettiş/muhakkik tarafından alınması işlemidir.

Sorgu: Şüpheli veya sanığın hakim veya mahkeme tarafından soruşturma veya kovuşturma konusu suçla ilgili olarak dinlenmesi işlemidir.

Tanık: Gördüğünü ve bildiğini anlatan, bilgi veren kimsedir.

Muhbir (İhbarcı): Bir suçtan zarar görmediği halde, işlenen suçu, kanun dışı bir durumu yetkili makam ve mercilere sözlü veya yazılı olarak bildiren kimsedir.

Müşteki (Şikayetçi, Yakınıcı): Zarar gördüğü suçu ilgili makam ve mercilere bildiren kimsedir.

Bilirkişi: Çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde, oy ve görüşünün alınmasına karar verilen kişidir.

Teşebbüs: Bir cürmün icrasına elverişli vasıtalarla başlanmasından sonra, failin, elinde olmayan sebepler yüzünden icra fiillerinin tamamlanamaması ya da tamamlanmasına rağmen sonucun meydana gelmemesi halidir.

İştirak: Birden çok kişinin önceden anlaşmak ve işbirliği yapmak suretiyle bir suçu işlemeleri halidir. İştirak halinde olanların her biri, sorumluluk düzeyleri itibarıyla “fail”, “azmettirici” ve “yardım eden” konumunda bulunur.

Suç: Hukuk kurallarının yasakladığı ve yapılmasını veya yapılmamasını ceza yaptırma bağladığı eylemdir. Cezai nitelikte hukuka aykırı fiildir.

Fail: Cezai nitelikte hukuka aykırı fiili işleyen kişiye denir.

Ceza: Kanunun açık olarak suç saydığı bir fiili işleyen bir kimsenin yaşantısına, hürriyetine, mallarına, onuruna karşı Devletin yasalarla getirdiği sınırlamadır.

Disiplin Cezası: Belirli bir statüde bulunan kişilere görevleri dolayısıyla veya görev yapılan yerdeki kusurları dolayısıyla verilen cezalara disiplin cezası denilir.

Ceza hukukunun özelliği bu hukukun her ferde uygulanmasında görülür. Disiplin hukukunda ise cezalar asker, memur, öğrenci gibi belli bir statüde bulunan kimselere uygulanır. Disiplin cezalarında genellikle unsur yoktur. Disiplin cezaları mahkemeler tarafından değil idare makamları tarafından verilir.

Tazminat: Bir haksız fiil ile bir şahsın maddi ve manevi varlığında meydana gelen eksilmeyi gidermek için, bu haksız fiilden sorumlu olan tarafından yapılması gereken ödemedir.

Adalet ve Kanun Önünde Eşitlik İlkesi: Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

Ceza Kanununun Bağlayıcılığı: Ceza kanunlarını bilmemek mazeret sayılmaz.

Suçta ve Cezada Kanunilik İlkesi: Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunamaz. İdarenin düzenleyici işlemleri ile suç ve ceza konulamaz.

Kıyas Yasağı: Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz.

Ceza Kanununun Zaman Bakımından Uygulanma Alanı: Suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise failin lehine olan kanun uygulanır ve infaz olunur.

Cezaların Şahsiliği: Cezalar şahsidir. Kişinin işlediği bir suçtan dolayı başka birisine ceza verilemez (iştirak vb. durumlar hariç).

Fikri İctima: İşlediği bir fiil nedeniyle birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişinin, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılmasıdır.

Kasıt: Kast, kişi ile işlediği suçun maddi unsurları arasındaki psikolojik bağı ifade etmektedir. Suçun kanuni tanımındaki maddi unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi, kastın varlığı için zorunludur.

Olası Kast: Olası kast durumunda suçun kanuni tanımında yer alan unsurlardan birinin somut olayda gerçekleşebileceği öngörülmesine rağmen, kişi fiili işlemektedir.

Taksir: Kusur demektir. Suçlar, kural olarak kasten işlenirler. Ancak, istisna olarak taksirle işlenen belli fiiller de kanunlarda suç olarak tanımlanmaktadır. Taksirli suçların belirgin özelliği, icrai veya ihmali şekilde olabilen iradi hareketin varlığı ve kanuni tanımda yer alan unsurlardan birinin öngörülmemiş olmasıdır. Fakat bu öngörmemenin, “gerekli dikkat ve özen” yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla ortaya çıkması gerekir.

Kabahat: Kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlıktır. (Kabahatler Kanunu md:2)

Zarar: Kişinin malvarlığında veya manevi varlığında ortaya çıkan eksilmedir.

Haksız Fiil: Kanun tarafından konmuş bir hak veya durumun ihlal edilmesidir. Haksız bir fiilin varlığı için dört unsurun bulunması gerekir. Bunlar; kusur, zarar, fiilin hukuka aykırı olması ve nedensellik (illiyet) bağıdır.

İptal Davası: Hukuka aykırı bir idari işlemin, idari yargı yerlerince yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptal edilmesini sağlayan bir dava türüdür.

İptal Kararlarının Yerine Getirilme Zorunluluğu: Hukukumuzda göre, İdare, iptal kararlarını yerine getirmek, iptal kararlarının gereklerine göre işlem yapmak zorundadır. Bu konu ile ilgili olarak 1982 Anayasasının 138. maddesinin son fıkrasında; “Yasama ve yürütme organları ve idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez.” hükmü getirilmiştir.

Ayrıca, İdari Yargılama Usulü Kanununun 28. maddesinde bu alanda daha ayrıntılı bir düzenlemeye gidilmiştir.

a)Esas hakkındaki kararlar gibi, yürütmenin durdurulması kararlarının da yerine getirilmesi zorunludur.

b)Kararlar en geç otuz gün içinde yerine getirilir.

c)Kararların yerine getirilmesinin geciktirilmesi, Yönetimin hukuksal sorumluluğunu gerektirir.

d)Kararın kamu görevlisi tarafından kasten yerine getirilmemesi, kamu görevlisinin sorumluluğunu gerektirir.

e)Tam yargı davalarına ilişkin kararlar genel hükümlere göre yerine getirilir.

f)Tazminat kararları ile vergi uyuşmazlıklarına ilişkin kararların uygulanmasının geciktirilmesi durumunda yasal gecikme faizi ödenir.

Bu kurallardan açıkça anlaşılacağı gibi, idare yargı kararlarını yerine getirmek zorundadır. Bu konuda idareye, yargı kararlarını yerine getirmenin dışında herhangi bir olanak tanınmamıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

DİSİPLİN SORUŞTURMASI

1. DİSİPLİN CEZALARININ AMACI

Disiplin cezaları, kamu görev ve hizmetlerinin sağlıklı, düzenli, zamanında yerine getirilmesini sağlamak için kanun, tüzük ve yönetmeliklerin kamu görevlileri ve hizmetlilerine emrettiği ödevleri yerine getirmeyenlere, uyulmasını zorunlu kıldığı hususları yapmayanlara, yasakladığı işleri yapanlara, durumun niteliğine ve ağırlığına göre uygulanan idari yaptırımlar olup; kamu kurumlarında çalışan görevlilerin, görevlerini yetki ve sorumlulukları dahilinde yerine getirmelerini sağlamak ve bu görevlilerin çalışma düzeni ve ortamını bozucu eylemlerde bulunmalarını önlemek, diğer kamu görevlilerine örnek oluşturmak, kamu görev ve hizmetlerinin yasalarla belirlenen usul ve esaslar dahilinde yerine getirilmesi ve yürütülmesi amacını taşır.

2. DİSİPLİN CEZALARININ ÖZELLİKLERİ

Disiplin cezaları;

- a) Sadece kamu görevlileri ile belli meslek mensuplarına uygulanır.
- b) Kişiseldir.
- c) Memurun özlük hak ve meslek statüsüne yönelik etkileri vardır.
- ç) Savunma hakkı tanınmadan verilemez.
- d) Takdiri cezalar olup, takdir yetkisi belli makam ve kurullara aittir. Ancak bu takdir hakkı sınırsız olmayıp, belirli usul ve esaslarla kamu görevlilerini subjektif etkilenmelerden korur.
- e) Uygulamada eşitlik ilkesi esas olup, aynı eylemde bulunanların aynı nitelikteki cezalara tabi tutulması temel alınır.
- f) Yargı kararı aranmaz ve verildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.
- g) Ertelenmeleri mümkün değildir.

3. DİSİPLİN CEZASI UYGULANACAK FİİL VE HALLER

657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 125. maddesi;

“Disiplin cezalarının çeşitleri ile ceza uygulanacak fiil ve haller:

Madde 125 – Devlet memurlarına verilecek disiplin cezaları ile her bir disiplin cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

A- Uyarma: Memura, görevinde ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir.

Uyarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımında kayıtsızlık göstermek veya düzensiz davranmak,

b) Özürsüz veya izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terketmek,

c) Kurumca belirlenen tasarruf tedbirlerine riayet etmemek,

d) Usulsüz müracaat veya şikayette bulunmak,

e) Devlet memuru vakarına yakışmayan tutum ve davranışta bulunmak,

f) Görevine veya iş sahiplerine karşı kayıtsızlık göstermek veya ilgisiz kalmak,

g) Belirlenen kılık ve kıyafet hükümlerine aykırı davranmak,

h) Görevin işbirliği içinde yapılması ilkesine aykırı davranışlarda bulunmak.

B-Kınama: Memura, görevinde ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir.

Kınama cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- a) Verilen emir ve görevlerin tam ve zamanında yapılmasında, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasların yerine getirilmesinde, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçlerin korunması, kullanılması ve bakımından kusurlu davranmak,
- b) Eşlerinin, reşit olmayan veya mahcur olan çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini belirlenen sürede kurumuna bildirmemek,
- c) Görev sırasında amire hal ve hareketi ile saygısız davranmak,
- d) Hizmet dışında Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,
- e) Devlete ait resmi araç, gereç ve benzeri eşyayı özel işlerinde kullanmak,
- f) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzeri eşyayı kaybetmek,
- g) İş arkadaşlarına, maiyetindeki personele ve iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak,
- h) İş arkadaşlarına ve iş sahiplerine söz veya hareketle sataşmak,
- ı) Görev mahallinde genel ahlak ve edep dışı davranışlarda bulunmak ve bu tür yazı yazmak, işaret, resim ve benzeri şekiller çizmek ve yapmak,
- j) Verilen emirlere itiraz etmek,
- k) Borçlarını kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak,
- l) Kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak.
- m) Yetkili olmadığı halde basına, haber ajanslarına veya radyo ve televizyon kurumlarına bilgi veya demeç vermek.

C-Aylıktan kesme: Memurun, brüt aylığından 1/30-1/8 arasında kesinti yapılmasıdır.

Aylıktan kesme cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- a) Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak,
- b) Özürsüz olarak bir veya iki gün göreve gelmemek,
- c) Devlete ait resmi belge, araç, gereç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak,
- d) Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak,
- e) Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek,
- f) Görev yeri sınırları içerisinde her hangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak,
- g) İkamet ettiği ilin hudutlarını izinsiz terketmek, (Mülga: 13/2/2011-6111/111 md.)
- h) Toplu müracaat veya şikayet etmek, (Mülga: 13/2/2011-6111/111 md.)
- ı) Hizmet içinde Devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak,
- j) Yasaklanmış her türlü yayını görev mahallinde bulundurmak. (Mülga: 13/2/2011-6111/111 md.)

D-Kademe ilerlemesinin durdurulması: Fiilin ağırlık derecesine göre memurun, bulunduğu kademe ilerlemesinin 1-3 yıl durdurulmasıdır.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

- a) Göreve sarhoş gelmek, görev yerinde alkollü içki içmek,
- b) Özürsüz ve kesintisiz 3 - 9 gün göreve gelmemek,
- c) Görevi ile ilgili olarak her ne şekilde olursa olsun çıkar sağlamak,
- d) Amirine veya maiyetindekilere karşı küçük düşürücü veya aşağılayıcı fiil ve hareketler yapmak,
- e) Görev yeri sınırları içinde herhangi bir yeri toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz kullanmak veya kullandırmak,
- f) Gerçeğe aykırı rapor ve belge düzenlemek,

g) (Mülga:17/09/2004-5234/33 md.)

h)Ticaret yapmak veya Devlet memurlarına yasaklanan diğer kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak,

ı)Görevin yerine getirilmesinde dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı yapmak, kişilerin yarar veya zararını hedef tutan davranışlarda bulunmak,

j)Belirlenen durum ve sürelerde mal bildiriminde bulunmamak,

k)Açıklanması yasaklanan bilgileri açıklamak,

l)Amirine, maiyetindekilere, iş arkadaşları veya iş sahiplerine hakarete bulunmak veya bunları tehdit etmek,

m)Diplomatik statüsünden yararlanmak suretiyle yurt dışında, haklı bir sebep göstermeksizin ödeme kabiliyetinin üstünde borçlanmak ve borçlarını ödemedeki tutum ve davranışlarıyla Devlet itibarını zedelemek veya zorunlu bir sebebe dayanmaksızın borcunu ödmeden yurda dönmek,

n)Verilen görev ve emirleri kasten yapmamak,

o)Herhangi bir siyasi parti yararına veya zararına fiilen faaliyette bulunmak.

E-Devlet memurluğundan çıkarma: Bir daha Devlet memurluğuna atanmamak üzere memurluktan çıkarmaktır.

Devlet memurluğundan çıkarma cezasını gerektiren fiil ve haller şunlardır:

a)İdeolojik veya siyasi amaçlarla kurumların huzur, sükun ve çalışma düzenini bozmak, boykot, işgal, kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleme, işi yavaşlatma ve grev gibi eylemlere katılmak veya bu amaçlarla toplu olarak göreve gelmemek, bunları tahrik ve teşvik etmek veya yardımda bulunmak,

b)Yasaklanmış her türlü yayını veya siyasi veya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzerlerini basmak, çoğaltmak, dağıtmak veya bunları kurumların herhangi bir yerine asmak veya teşhir etmek,

c)Siyasi partiye girmek,

d)Özürsüz olarak bir yılda toplam 20 gün göreve gelmemek,

e)Savaş, olağanüstü hal veya genel afetlere ilişkin konularda amirlerin verdiği görev veya emirleri yapmamak,

f) Amirlerine, maiyetindekilere ve iş sahiplerine fiili tecavüzde bulunmak,

g)Memurluk sıfatı ile bağdaşmayacak nitelik ve derecede yüz kızartıcı ve utanç verici hareketlerde bulunmak,

h)Yetki almadan gizli bilgileri açıklamak,

ı)Siyasi ve ideolojik eylemlerden arananları görev mahallinde gizlemek,

j)Yurt dışında Devletin itibarını düşürecek veya görev haysiyetini zedeleyecek tutum ve davranışlarda bulunmak,

k)5816 sayılı Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanuna aykırı fiilleri işlemek.

Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.

Geçmiş hizmetleri sırasındaki çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir.

Yukarıda sayılan ve disiplin cezası verilmesini gerektiren fiil ve hallere nitelik ve ağırlıkları itibariyle benzer eylemlerde bulunanlara da aynı neviden disiplin cezaları verilir.

Öğrenim durumları nedeniyle yükselebilecekleri kadroların son kademelerinde bulunan Devlet memurlarının, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının verilmesini gerektiren hallerde, brüt aylıklarının 1/4'ü - 1/2'si kesilir ve tekerrüründe görevlerine son verilir.

Özel kanunların disiplin suçları ve cezalarına ilişkin hükümleri saklıdır.

Yukarıda yazılı disiplin kovuşturmasının yapılmış olması, fiilin genel hükümler kapsamına girmesi halinde, sanık hakkında ayrıca ceza kovuşturması açılmasına engel teşkil etmez.”

4. DİSİPLİN CEZASI UYGULANMASINDA TAKDİR HAKKI

Disiplin cezalarının uygulanması ile ilgili olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 126. maddesinin üçüncü fıkrasında; ***“Disiplin kurulu ve yüksek disiplin kurulunun ayrı bir ceza tayinine yetkisi yoktur. Cezayı kabul veya reddeder. Red halinde, atamaya yetkili amirler 15 gün içinde başka bir disiplin cezası vermekte serbesttirler”*** hükmü yer almakta olup, bu hüküm karşısında takdir yetkisinin sadece atamaya yetkili amire ait olduğu ortaya çıkmaktadır.

Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinin üçüncü fıkrasında yer alan; ***“Geçmiş hizmetleri sırasında çalışmaları olumlu olan ve ödül veya başarı belgesi alan memurlar için verilecek cezalarda bir derece hafif olanı uygulanabilir”*** hükmündeki takdir hakkı konusunda, muhakkiklerin bir teklif getirme yükümlülükleri yoktur. Bu husus, amirin yetkisindeki bir uygulamadır.

Kanun, Devlet memurluğundan çıkarma cezalarında amire takdir hakkı tanımamıştır.

Disiplin cezası verilirken “ölçülülük ilkesi”nin dikkate alınması gerekmektedir. Ölçülülük ilkesi, devlet ve organlarının faaliyetlerinin ölçülü, makul olmasını anlatır. Bu ilke, suç ve ceza arasındaki oran ve özgürlüklerin korunması alanında geçerlidir. Ölçülülük, İdarenin yetkilerini gerçekleştirirken takınacağı tavrın, sadece varılmak istenen sonuca ulaşmaya yetecek kadar olmasını öngörmekte, fazlasının geçersiz olması sonucunu doğurmaktadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/C maddesinde yer alan “aylıktan kesme”, 125/D maddesinde ifade olunan “kademe ilerlemesinin durdurulması” cezalarının karara bağlanmasında, Kanunda ön görülen alt sınır cezanın takdiri asıl olup, ancak üst sınıra doğru artırılması gerekiyorsa mutlaka gerekçesinin belirtilmesi şarttır. Danıştay’ın ölçülülük ilkesini uyguladığı kararlarında açıkça ölçülülük ilkesinden söz edilmemekte, bunun yerine aynı anlamda; “adil denge”, “adil bir oran”, “fiil ile verilen ceza arasında uyum” gibi ifadeler kullanılmaktadır. (Danıştay 8.Dairesinin 14.12.1993 tarihli ve K.4214 E.1993/1617 sayılı kararı “Suçla verilen ceza arasında adil bir denge bulunması gerektiği”)

Aylıktan kesme cezası sayılan fiil ve haller için memurun brüt aylığından 1/30 - 1/8 oranları arasında kesinti yapılması yoluyla uygulanır. Yapılacak kesintinin söz konusu sınırlar içinde hangi orana göre yapılacağı, eylemin niteliği, ağırlığı, oluş tarzı ve hangi koşullarda gerçekleştiği, sanık memurun genel durumu gibi kriterler gözetilerek belirlenmelidir. Ancak bu konuda genel bir standart ve adil bir denge sağlanması açısından aşağıdaki ilke kararlarından yararlanılabilir:

- 1- Kasıtlı olarak; verilen emir ve görevleri tam ve zamanında yapmamak, görev mahallinde kurumlarca belirlenen usul ve esasları yerine getirmemek, görevle ilgili resmi belge, araç ve gereçleri korumamak, bakımını yapmamak, hor kullanmak fiili karşılığında 1/10,
- 2- Özürsüz olarak göreve gelmemek fiili karşılığında; bir gün için 1/15, iki gün için 1/8,
- 3- Devlete ait resmi belge, araç ve benzerlerini özel menfaat sağlamak için kullanmak fiili karşılığında 1/20,
- 4- Görevle ilgili konularda yükümlü olduğu kişilere yalan ve yanlış beyanda bulunmak fiili karşılığında 1/8,
- 5- Görev sırasında amirine sözle saygısızlık etmek fiilinin karşılığı 1/15,
- 6- Görev yeri sınırları içerisinde herhangi bir yerin toplantı, tören ve benzeri amaçlarla izinsiz olarak kullanılmasına yardımcı olmak fiili karşılığında 1/8,
- 7- İkamet ettiği ilin hudutların izinsiz terk etmek fiilinin karşılığı 1/30,
- 8- Toplu müracaat veya şikayet etmek fiilinin karşılığı 1/10,
- 9-Hizmet içinde devlet memurunun itibar ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak fiilinin karşılığı 1/30,

10- Yasaklanmış her türlü yayını görev mahallinde bulundurmak fiilinin karşılığı 1/8,

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına ilişkin ilke kararları:

- 1-(a) fıkrası 2 yıl,
- 2-(b) fıkrası 3-4 gün göreve gelmeme için bir yıl, 5-6 gün için iki yıl, 7-8-9 gün için üç yıl,
- 3-(c) fıkrası 3 yıl,
- 4-(d) fıkrası 2 yıl,
- 5-(e) fıkrası 3 yıl,
- 6-(f) fıkrası 3 yıl,
- 7-(g) fıkrası 3 yıl,
- 8-(h) fıkrası 1 yıl,
- 9- (i) fıkrası 3 yıl,
- 10-(j) fıkrası 1 yıl,
- 11-(k) fıkrası 3 yıl,
- 12-(1) fıkrası 3 yıl,
- 13-(m)fıkrası 3 yıl,
- 14-(n) fıkrası 3 yıl,
- 15-(o) fıkrası 3 yıl,

DMK'nun 125.maddesinin 5. fıkrasında; “Öğrenim durumları nedeniyle yükselebilecekleri kadroların son kademelerinde bulunan Devlet memurlarının, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının verilmesini gerektiren hallerde, brüt aylıklarının 1/4-1/2'si kesilir ve tekerrüründe görevlerine son verilir” hükmü yer almaktadır. Bu durumda, soruşturma konusu fiil ve hal kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiriyor ise, İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü'nden memurun sicil durumu sorulurken, öğrenim durumu ile bulunduğu derece ve kademelerin de sorulması gerekir.

DMK'nun 36.maddesinin Ortak Hükümler başlığının A bendinde öğrenim durumlarına göre memuriyete giriş ve yükselebilecek derece ve kademeleri gösterilmiştir.

	Giriş		Yükselenebilecek	
Öğrenim durumu	Derece	Kademe	Derece	Kademe
İlkokulu bitirenler	15	1	7	Son(9)
Ortaokulu bitirenler	14	2	5	Son(9)
Ortaokul dengi mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	14	3	5	Son(9)
Ortaokul üstü 1 yıl mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	13	1	4	Son(9)
Ortaokul üstü 2 yıl mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	13	2	4	Son(9)
Liseyi bitirenler	13	3	3	Son(8)
Lise dengi mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	12	2	3	Son(8)
Lise veya dengi okullar üstü 1 yıllık mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	11	1	2	Son(6)
Lise veya dengi okullar üstü 2 yıl veya Ortaokul üstü en az 5 yıllık mesleki veya teknik öğrenimi bitirenler	10	1	2	Son(6)

Lise veya dengi okullar üstü 3 yıl teknik veya mesleki öğrenimi bitirenler	10	2	2	Son(6)
2 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	10	2	1	Son(4)
3 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	10	3	1	Son(4)
4 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	1	1	Son(4)
5 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	2	1	Son(4)
6 yıl süreli yüksek öğrenimi bitirenler	9	3	1	Son(4)

Mevzuatta yer almamasına karşın, soruşturma konusunu oluşturan fiil veya halin oluşmasında herhangi bir birimin işleyiş ve uygulamalarının da rolü ve etkisi olduğu kanısına ulaşıldığında, Çankaya Belediyesi Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 41. maddesinde “Belediye Müfettişlerinin Çalışma Anlayışı ve Amacı” başlığı altında düzenlenen iş ve hizmet verimi ile üretim ve kalitenin optimum ve rasyonel bir düzeye çıkarılması amacına uygun olarak ilgili birimin uygun ve sağlıklı olmayan işleyiş ve uygulamalarını düzeltmesi için DİKKATİNİN ÇEKİLMESİ yoluna başvurulmaktadır. Bu uygulama bazı özel durumlarda memurlar için de kullanılmaktadır.

5. DİSİPLİN CEZASI VERMEYE YETKİLİ AMİRLER

657 sayılı Kanunun 126. maddesine göre; uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları disiplin amirleri tarafından, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası, memurun bağlı olduğu kurumdaki disiplin kurulunun kararı alındıktan sonra atamaya yetkili amirler tarafından verilir. Devlet memurluğundan çıkarma cezası amirlerin bu yoldaki isteği üzerine memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kurulu kararı ile verilir.

Çankaya Belediyesi Disiplin Amirleri Yönetmeliğine göre müdürler, ilgili başkan yardımcıları ve belediye başkanı disiplin amiridir.

6. DİSİPLİN KURULLARI

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 134. maddesi disiplin kurallarının oluşmasına dayanak teşkil etmekte olup, buna dayalı olarak çıkarılan Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmelikte konuya ilişkin esaslar belirlenmiştir.

Yönetmeliğin 4. maddesinin “V-MAHALLİ İDARELERİN DİSİPLİN KURULLARI

...

B. BELEDİYE DİSİPLİN KURULU:

...

2) Belediyelerde; belediye başkanının veya görevlendireceği yardımcısının başkanlığında encümenin atanmış üyelerinden kurulur.

...

D. MAHALLİ İDARELERİN YÜKSEK DİSİPLİN KURULU:

Mahalli idarelerin yüksek disiplin kurulu, İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruludur. Ancak, büyük şehir belediye başkanlıklarında bu kurullar büyük şehir belediye encümeninden teşekkül eder."

Hakkında disiplin soruşturması yürütülen Devlet memurunun üyesi olduğu sendikanın temsilcisi de bu maddede belirtilen disiplin ve yüksek disiplin kurullarında yer alır. Her bir disiplin ve yüksek disiplin kurulunda görevlendirilen temsilci ilgili sendika tarafından önceden bildirilir. Bu şekilde üyesi çift sayıya ulaşan kurullarda oyların eşitliği halinde başkanın bulunduğu tarafın kararına itibar edilir.

7. BELEDİYE MÜFETTİŞLERİ

Muhakkik atama uygulaması dışında, kamu idarelerinde inceleme, soruşturma, ön inceleme ve teftiş hizmetleri, özellikleri nedeniyle diğer idari hizmetlerden ayrı olarak ele alınmış

ve bu hizmetler ayrı bir kariyer meslek olarak düzenlenmiştir. Bu düzenlemelerin gereği olarak, sayılan görevler müfettiş kadrosu olan kamu idarelerinde müfettişler eliyle yürütülür.

“Belediye Ve Bağlı Kuruluşları İle Mahalli İdare Birlikleri Norm Kadro İlke Ve Standartlarına Dair Yönetmelik”in 12. maddesi “ (1) Bu Yönetmeliğin ekinde yer alan norm kadro standartları cetvellerinde kendi alt gruplarında müfettiş ve mali hizmet uzmanı öngörülen kapsama dahil kurum ve kuruluşlar bu unvanlarda personel istihdam edebilirler. Bu şekilde istihdam edilecekler, en az dört yıllık lisans eğitimi veren hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakültelerinden veya bunlara denkliği yetkili makamlarca kabul edilen yurt içi ve yurt dışındaki öğretim kurumlarından mezun olanlar arasından yapılacak özel yarışma sınavı sonunda mesleğe müfettiş yardımcısı ya da mali hizmetler uzman yardımcısı olarak alınırlar. En az üç yıl çalışmak ve olumlu sicil almak şartıyla açılacak yeterlik sınavına girme hakkını elde ederler. Yeterlik sınavında başarılı olanlar ilgisine göre müfettiş ya da mali hizmet uzmanı olarak atanırlar.” şeklinde düzenlenmiş ve yalnızca büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerinin nüfusu 200.000’den büyük olan C-9 / C-19 grupları için müfettiş kadrosu verilmiştir.

Çankaya Belediyesi C-19 grubunda yer almakta ve 5 müfettiş yardımcısı ile 15 müfettiş kadrosu kullanmaktadır.

DMK’nun kariyer meslekleri belirleyen 36/11 maddesinde “Belediye müfettişleri”, IV sayılı Makam Tazminat Cetvelinin 8/d maddesinde “büyükşehir belediyeleri ile bunlara bağlı genel müdürlük müfettişleri ve büyükşehir belediye sınırları içindeki ilçe belediye müfettişleri” de yer almaktadır.

Çankaya Belediyesinde bu görevler, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 29/09/1995 gün ve 919 sayılı yazıları ile uygun görülen, Çankaya Belediye Meclisinin 01/12/1995 gün ve 306 sayılı kararına istinaden Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığının 01/03/1996 gün ve 145 sayılı onayı ile yürürlüğe giren Çankaya Belediyesi Teftiş Kurulu Yönetmeliği hükümlerine göre görev yapan müfettiş ve müfettiş yardımcıları tarafından yürütülmektedir.

Söz konusu Yönetmeliğe göre;

Müfettişlerin görev yetki ve sorumlulukları

MADDE 10- (1)Çankaya Belediyesi Müfettişleri Çankaya Belediye Başkanına bağlı olup, doğrudan Belediye Başkanı adına;

a)Belediye Başkanı’nın Yönetim ve denetiminde olan tüm kurum, kuruluş, şirket ve tesislerde kanunlar ve Teftiş Kurulu Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde her türlü inceleme, araştırma, teftiş, denetim ve soruşturma yapmak,

b)Teftiş ve inceleme sırasında öğrenmiş oldukları ve görev emrinin dışında kalan yolsuzluklar için, sorumlular hakkında, tabi oldukları soruşturma usulüne uygun olarak, gecikmeden olaya el koyabilmek üzere durumu hemen Teftiş Kurulu Müdürüne bildirmek, gecikmesinde zarar umulan ve delillerin kaybına meydan verebilecek hallerde delilleri toplamak,

c)Mevzuatın uygulamasından doğan sonuçlar üzerinde inceleme yaparak, görülecek yanlışlık ve eksikliklerin giderilmesi ve düzeltilmesi yollarını araştırma ve işlerin istenen seviyede yürütülmesini sağlamak için alınması gereken tedbirleri ve düşüncelerini raporla Teftiş Kurulu Müdürlüğüne bildirmek,

ç)Refakatlarına verilen Müfettiş Yardımcılarının meslekte yetiştirilmelerini sağlamak,

d)Çeşitli konularda yurt içinde ve dışında araştırmalar yapmak, görevlendirildikleri komisyon, kurs, seminer ve toplantılara katılmak,

e)3628 sayılı Kanunla ilgili suçların soruşturulmasında bu Kanun hükümleri; 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun uyarınca yaptıkları ön incelemelerde, bu Kanun ve Ceza Muhakemeleri Kanunundaki usul ve esaslar uyarınca hareket etmek,

f)Kanun, Tüzük ve Yönetmeliklerle ilgili çalışmalar ile Müdürlükçe verilecek teftiş ve denetim hizmetleriyle ilgili diğer vazifeleri yapmak ile görevli ve yetkilidirler.

(2)Müfettişler 657 sayılı D.M.K. ve diğer mevzuatta öngörülen yetkilerini tam olarak kullanmaktan ve görevlerini eksiksiz yerine getirmekten yürürlükteki mevzuat çerçevesinde sorumludurlar.

(3)Müfettiş Yardımcılarının bu yetkileri kullanabilmeleri veya bağımsız olarak görev yapabilmeleri, belirli bir yetiştirme süresinin sonunda kendilerine Müdürlükçe "yetki" verilmesiyle mümkündür.

Görevlendirme

MADDE 11- (1)Çankaya Belediyesi Müfettişleri, Çankaya Belediye Başkanlığı Makamının emri ve onayı üzerine Teftiş Kurulu Müdürlüğünden aldıkları talimatla görev yaparlar ve bu Yönetmelikle kendilerine verilmiş yetkilerini ise görevlendirildikleri her yerde Çankaya Belediye Başkanı adına kullanırlar.

(2)Aldıkları görevlerin neticelerini Teftiş Kurulu Müdürlüğüne sunarlar.

(3)Müfettişlere Çankaya Belediye Başkanı ve Kurul Müdürü dışında hiçbir Makam tarafından emir verilemez.

Müfettişlerin uyacakları hususlar

MADDE 12- (1)Müfettişler, bulundukları yerlerde görev ve sıfatlarının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunamazlar.

(2)Müfettişler;

a)Yürütmeye müdahale edemezler.

b)Evrak, defter ve kayıtlar üzerine şerh, ilave ve düzeltme yapamazlar.

c)Teftişe tabi kimselerle hususi münasebetler tesis edemezler. Beşeri ve sosyal ilişkilerin gerektirdiği hususlar bu yasakların dışındadır.

ç)Teftişe gidecekleri yerleri, yapacakları işleri ve görevleri dolayısıyla edindikleri gizli bilgi ve belgeleri açıklayamazlar.

Müfettişlik güvencesi

Madde 40- (1)Teftiş Hizmetleri diğer idari görevlerden ayrı bir kariyer olarak düzenlendiğinden; Belediye Müfettişleri kendi istekleri dışında veya teftiş hizmetlerinin gerekleriyle bağdaşmayan sıhhi, ahlaki veya mesleki yetersizlikleri tespit edilmedikçe görevden alınamaz; diğer idari görevlere atanamazlar.

(2)Sıhhi, ahlaki veya mesleki yetersizlik hallerinin; yargı kararı, sağlık kurulu raporu, müfettiş raporu gibi belgelerle tevsiki esastır.

Müfettişlerin idari kademelerde görevlendirilmeleri

MADDE 43- (1)Belediye Müfettişleri; Müfettişlik hakları saklı kalmak üzere Belediye Başkanının Olur'u ve Müfettişin rızası ile idari kademelerde geçici olarak görevlendirilebilir.

(Danıştay 2. Dairesi'nin 18/05/2001 gün ve E:2001/588 K:2001/1372 sayılı kararında; soruşturmacı olarak ortaya konulan görüşlerin mutlak anlamda karar veren makamı bağlayıcı özelliği bulunmadığı ve soruşturmacının görüşünden dolayı suçlanamayacağı)

(Danıştay 1. Dairesi'nin 14/02/2007 gün ve E:2006/1269 K:2007/141 sayılı kararında; Ön İnceleme yapmakla görevlendirilenlerin... yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir rapor düzenleyerek durumu izin vermeye yetkili makama sunmakla görevli olmaları nedeniyle olay ve bulguların saptırılması, delillerin karartılması gibi taraflı ve subjektif davranışları hariç olmak üzere, düzenledikleri raporlardaki saptamalardan ve getirdikleri tekliflerden dolayı karar verme konumunda olmamaları nedeniyle sorumlu tutulmalarına hukuken olanak yoktur)

8. DİSİPLİN CEZALARINA İTİRAZ

657 sayılı Devlet Memurlar Kanununun 135. maddesinde, **“Disiplin amirleri tarafından verilen uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarına karşı disiplin kuruluna, kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına karşı yüksek disiplin kuruluna itiraz edilebilir. İtirazda süre, kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gündür. Süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin cezaları kesinleşir. İtiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar**

ve eklerinin kendilerine intikalinden itibaren otuz gün içinde kararlarını vermek zorundadır.

İtirazın kabulü hâlinde, disiplin amirleri kararı gözden geçirerek verilen cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilirler. Disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir.” denilmek suretiyle itiraz, süresi ve yapılacak işlemlerin yasal dayanağı ortaya konulmuştur.

Memur, verilen cezanın tebliğinden itibaren yedi gün içinde, uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezaları için Belediye Disiplin Kuruluna; kademe ilerlemesinin durdurulması cezası için İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruluna itiraz etmek zorundadır.

Kendisine disiplin cezalarından birisi verilen memur, İdari Yargılama Usulü Kanununun 7. maddesi uyarınca 60 gün içerisinde idari yargıya başvurmak suretiyle kararın iptalini isteme hakkına sahiptir.

9. DİSİPLİN CEZALARININ SİCİLDEN SİLİNMESİ VE GERİ ALINAMAMASI

Özlük dosyalarındaki disiplin cezalarının memurları büyük ölçüde etkilediği ve huzursuz ettiği bir gerçektir. Şu yada da bu nedenle alınmış bir cezanın, meslekte ilerlemeye engel teşkil etmemesi, davranışların olumlu bir yöne kanalize edilmesi bakımından, 657 sayılı Kanunun 133. maddesi ile bazı şartlar dahilinde disiplin cezalarının silinebileceği hükmü getirilmiştir.

Disiplin cezalarının özlük dosyasından silinme süresi geçtikten sonra hükümsüz kılınması durumu hariç, geri alınması, yerine başka bir cezanın verilmesi veya af sebebi dışındaki bir nedenle kaldırılması mümkün değildir.

Buna göre, Devlet memurluğundan çıkarma dışındaki bir disiplin cezası ile tecziye edilmiş olan memur, uyarma ve kınama cezalarının uygulanmasından 5 yıl, diğer cezaların uygulanmasından 10 yıl sonra atamaya yetkili amire başvurmak suretiyle verilmiş olan cezanın özlük dosyasından silinmesi isteğinde bulunabilir. Memurun isteğinin haklı bulunması halinde durum, özlük dosyasına işlenir.

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının silinmesi yolundaki isteğin yerine getirilebilmesi için disiplin kurulunun mütalaasının alınması gerekmektedir.

Genel bir disiplin affının çıkarılması halinde de cezalar memurun özlük dosyasından silinir.

Devlet memurluğundan çıkarma cezasının özlük dosyasından silinmesi mümkün değildir. Danıştay 1. Dairesinin, E.1984/72-K.1984/155 nolu kararında, “657 sayılı Yasanın 2670 sayılı Yasayla değiştirilen 133. maddesine göre, disiplin cezasının sicilden silinmesi yolunda atamaya yetkili amire yapılan başvuru üzerine, yasada öngörülen koşulların varlığının saptanması halinde, sicilden silme kararının atamaya yetkili amir tarafından bizzat kullanılması gerektiği, bu yetkinin devrinin de mümkün olmadığı” hükme bağlanmıştır.

10. DİSİPLİN CEZALARINDA ZAMANAŞIMI

Kamu hizmetlerinin yürütülmesi sırasında ortaya çıkabilecek kusurlu davranışların sürüncemede kalmaması ve caydırıcılığın sağlanabilmesi amacıyla disiplin mevzuatına getirilen düzenleme, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 127. maddesinde “soruşturmaya başlama zamanaşımı” ve “ceza verme zamanaşımı” terimleri ile ifadesini bulmaktadır.

“Bu kanunun 125. maddesinde suç sayılan fiil ve halleri işleyenler hakkında, bu fiil ve hallerin işlendiğinin öğrenildiği tarihten itibaren uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarında bir ay içinde disiplin soruşturmasına, memuriyetten çıkarma cezasında altı ay içinde disiplin kovuşturmasına başlanmadığı takdirde disiplin cezası verme yetkisi zaman aşımına uğrar.”

‘Öğrenildiği tarih’ ibaresinin nasıl anlaşılması gerektiği konusunda; Danıştay 10. Dairesi E.1988/2495 K.1991/1002 sayılı kararında “...hakaret suçunun 17/05/1987 tarihinde işlendiği ve hakarete uğrayan tarafından 18/05/1987 tarihli dilekçe ile İlçe Milli Eğitim

Müdürlüğüne başvurulduğu, dolayısıyla disiplin amiri durumunda olan Milli Eğitim Müdürünün disiplin suçu işlendiğini bu tarihte öğrendiği” denilmekte ise de, uygulamada ‘öğrenildiği tarih’ ibaresinin yetkili disiplin amirlerinin disiplin suçunun işlendiğini bizzat, kişisel olarak öğrendiği tarih olduğu, soruşturma açma ya da açmama, ceza verme ya da vermeme konularında irade beyanında bulunması ve karar vermesi gereken disiplin amirlerinin disiplin suçunun işlendiğini kişisel olarak öğrenmeleri gerektiği, işlenmiş olan disiplin suçuyla ilgili olarak, yetkili amirin imzasını taşıyan bir belge, suçun işlendiğini öğrendiğini açıkça belirten havale, parafını gösteren yazı, bilgisine sunulduğunu ispata yarayan tanık veya konuyla ilgili delillendirici açıklama yoksa yetkili amirin suçun işlendiğini henüz öğrenmediğinin kabulü gerektiği şeklindeki yorum uygulanmaktadır.

(Danıştay 10. Dairesi 01.03.1989, K.1989/454; Soruşturma işi soruşturmacı tayini ile başlar.)

Disiplin suçlarıyla ilgili onay emirlerinin sadece “incelenmesi” şeklinde olması halinde, inceleme işinin 127. maddede belirtilen bir veya altı aylık süreler dikkate alınarak süratle tamamlanması, böylece yetkili amirin suçun işlendiğini öğrendikten sonra soruşturmayı zamanında başlatmaması gibi bir durumla karşılaşması ihtimalinin ortadan kalkacağı, “konunun incelenmesi, gerekiyorsa soruşturulması” şeklinde düzenlenen onay emirlerinde böyle bir sorun olmadığı,

Disiplin amiri olmayan devlet memurlarının disiplin suçuna ilişkin bilgi, belge, ihbar, şikayet ve yazıları usulüne uygun olarak yetkili disiplin amirine süratle intikal ettirmekle görevli oldukları, ancak bu personelin disiplin suçunun işlendiğini öğrenmeleri ile zamanaşımı sürelerinin işlemeye başlamadığı,

Disiplin amirinin görev yaptığı kurumun kaydına disiplin suçuna ilişkin ihbar, şikayet, bilgi, belge veya yazının girmesi ve kaydedilmesi ile zamanaşımı süresinin işlemeye başlamadığı, bu gibi durumlarda kurumun bilgi sahibi olduğu ancak disiplin amirinin kişisel olarak öğrenmesi koşulunun gerçekleşmediği,

Disiplin cezasının idari yargı yerinde aynı konuda yeniden işlem tesisini gerektirecek biçimde iptali durumunda zamanaşımı süresinin işlemeyeceği, *(Danıştay 8. Daire E.1998/6475 K.1999/222, Davacının fiiline uygun olarak yargı kararı uyarınca tesis edilen disiplin cezasının 657 sayılı Yasanın 127. maddesindeki zamanaşımı sürelerine bağlı olmadığı)*

Disiplin cezası uygulanacak fiil ve hareketlerin nitelendirilmesinin açılan dava sonunda yargı organınca değiştirilmesi halinde, yargı organının nitelendirdiği biçimi ile eyleme uygulanması gereken cezanın kovuşturma süresi geçmiş ise yeni niteliği ile o eyleme ceza vermenin zamanaşımı nedeniyle mümkün olamayacağı; (örneğin, disipline aykırı eylemi memurluktan çıkarma cezası verilecek nitelikte bulunarak altı aylık soruşturmaya başlama zamanaşımının birinci ayından sonra açılarak yürütülen soruşturmaya karşı açılacak davada, yargı organı memuriyetten çıkarma cezasını benimsemez ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verilmesi gerektiğine hükmederse; konu yargı kararındaki nitelemeye göre soruşturma açma zamanaşımı süresi yönünden yeniden incelenecek ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezası gerektiren hallerde bir ay içinde soruşturmaya başlama koşulu yerine getirilmediğinden ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrayacaktır.) Bu nedenle disipline aykırı eylemlerin dikkatle değerlendirilerek doğru nitelendirilmeleri gerektiği,

Ceza verme zamanaşımının, fiilin işlendiği tarihten itibaren en geç iki yıl içinde soruşturmanın bitirilip memura gerekli disiplin cezasının uygulanmış olmasını gerektiren zamanaşımı olduğu ve fiilin işlendiği tarihin ertesi gününden itibaren işlemeye başladığı,

Ani disiplin suçlarında fiilin bütün unsurlarının oluşup tamamlanması ile teşebbüs suçlarında sonucun gerçekleşmesinden sonra; mütemadi ve müteselsil disiplin suçlarında, temadi ve teselsülün son bulduğu andan itibaren; iştirak halinde işlenen toplu disiplin suçlarında fiile toplu suç vasfını verecek derecede iştirak halinin tamamlanması ile ceza verme zamanaşımının başladığı göz önünde bulundurulması gereken önemli konulardır.

DMK'nun 128.maddesine göre; ***“Disiplin amirleri uyarma, kınama ve aylıktan kesme cezalarını soruşturmanın tamamlandığı günden itibaren 15 gün içinde vermek zorundadırlar.***

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren hallerde soruşturma dosyası, kararına bildirmek üzere yetkili disiplin kuruluna 15 gün içinde tevdi edilir. Disiplin kurulu dosyayı aldığı tarihten itibaren 30 gün içinde soruşturma evrakına göre kararını bildirir.

Memurluktan çıkarma cezası için disiplin amirleri tarafından yaptırılan soruşturmaya ait dosya, memurun bağlı bulunduğu kurumun yüksek disiplin kuruluna tevdiinden itibaren azami altı ay içinde bu kurulca karara bağlanır.”

(Danıştay 8. Dairesi E.1993/2433 K.1994/56: Disiplin amirleri ve kurullarına karar vermek için tanınan süreler, idarenin iç işleyişi ve düzeni ile ilgili olup bu süre geçirildikten sonra ceza verilmiş olmasında kanuna aykırılık bulunmamaktadır.)

Söz konusu karar uyarınca ceza verme zaman aşımı süreleri hak düşürücü süre olmayıp mazeretsiz olarak sürenin geçirilmesine neden olan yetkililerin sorumlu tutulmalarını sağlayan bir düzenlemedir.

11. DİSİPLİN CEZALARINI DÜŞÜREN HALLER

Kusurlu davranışlarından dolayı memurlara uygulanan disiplin cezaları;

- a) Ceza tebliğinden önce memurun ölmesi,
- b) Lehte yeni bir kuralın konması,
- c) Cezanın değişmesi ve fiilin disiplin kusuru olmaktan çıkması,
- d) Zaman aşımı,
- e) Disiplinle ilgili af kanunları ile ortadan kalkar.

12. DİSİPLİN CEZALARINDA TEKERRÜR

Disiplin cezalarında tekerrür hali, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinde; ***“Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır. Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir.”*** şeklinde hükme bağlandığı,

Buna göre tekerrür dolayısıyla memura bir derece ağır ceza verilebilmesi için önceki cezanın kesinleşmiş olması gerektiği,

Anayasa Mahkemesinin 20/05/2010, E.2009/51 K.2010/73 kararında “Hukuka aykırı bir eylemin tekerrürü halinde verilecek cezanın artırılması, daha önce verilen cezanın ıslah edici olmadığı ve failin suç işleme konusundaki ısrarının daha ağır bir cezayı gerektirdiği düşüncesinden doğmaktadır. Bununla birlikte, faile tekerrür nedeniyle daha ağır bir ceza verilebilmesi, bir başka deyişle failin ıslah olmadığının ve suç işleme konusundaki ısrarının ortaya konulabilmesi için, hukuka aykırı bir eylemi failin birden çok kere gerçekleştirmiş olması tek başına yeterli olmayıp, tekerrüre esas alınan eylemi nedeniyle daha önce cezalandırılmış olmasına rağmen bu tarihten sonra aynı eylemde tekrar bulunmuş olması gerekmektedir.

Belirli bir kesinlik içinde yasada hangi eyleme hangi hukuksal yaptırımın bağlandığının bireyler tarafından bilinmesi ve eylemlerin sonuçlarının öngörülebilmesi gerektiğinden, hukuka aykırı bir eylemde bulunduğu tarih itibarıyla hakkında daha önce verilen bir ceza bulunmayan kişinin daha sonraki bir tarihte almış olduğu bir cezanın esas alınarak ve tekerrür hükümleri uygulanarak cezasının artırılması hukuk devleti ilkesine uygun bulunmamaktadır. Suçu işlediği tarihte henüz mükerrir olarak kabulü mümkün olmayan kişiye tekerrür hükümlerinin uygulanması, suç ve cezaların yasallığı ilkesine de aykırılık oluşturacaktır.”

DMK'nun 135. maddesinde ***“İtirazda süre, kararın ilgiliye tebliği tarihinden itibaren yedi gündür. Süresi içinde itiraz edilmeyen disiplin cezaları kesinleşir.***

İtiraz mercileri, itiraz dilekçesi ile karar ve eklerinin kendilerine intikalinden itibaren otuz gün içinde kararlarını vermek zorundadır.

İtirazın kabulü halinde, disiplin amirleri kararı gözden geçirerek verilen cezayı hafifletebilir veya tamamen kaldırabilirler.

Disiplin cezalarına karşı idari yargı yoluna başvurulabilir” denildiğinden, bu düzenlemeler bağlamında ‘itiraz’ sürecinin sonucunda kesinleşen cezaların tekrerrürde dikkate alınması gerektiği,

Cezaların özlük dosyasından silinmesi işlemi isteğe bağlı ve uygun bulunması halinde gerçekleşen bir işlem olmasına karşın, söz konusu fıkra “cezaların özlük dosyasından silinmesine ilişkin süreye” gönderme yapılması nedeniyle, kesinleşen cezalardan uyarma ve kınama için beş, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezaları için on yıl süre geçmiş olanlara tekrerrür hükümlerinin uygulanamayacağını müfettişin resen gözetmesi gerektiği,

Danıştay 12. Dairesinin 08/11/2000, E.2000/3109 K. 2000/3834 kararında “(disiplin cezaları bütün sonuçları ile affedilmiştir şeklindeki kanun metnini de zikrederek) 657 sayılı Yasanın 125.maddesinde cezaların tekrerrüründen değil fiil veya halin tekrerrüründen bahsedilmiş olup, bu nedenle söz konusu fiil ve haller mevcut iken bu fiil ve haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının affa uğramasıyla ilgiliye tekrerrür hükümleri uygulanamayacağı sonucuna varılmasına olanak bulunmamaktadır.” denildiğinden;

Tekerrür işleminde verilen cezanın değil, cezaya konu olan “fiil ve halin” esas alınacağı,

Disiplin affının varlığının da tekrerrür uygulamasını durdurmayacağı,

Danıştay 8. Dairesinin 06/03/1996, E.1994/5952 K.1996/544 kararında “Yükseköğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliğinin Disiplin Suçunun Tekerrürü başlıklı 12. maddesinde "Disiplin cezası verilmesine neden olmuş bir fiil veya halin öğrencilik süresince tekrerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır." kuralının yer aldığı, bu maddedeki bir derece ağır ceza kavramından suçun niteliği hangi cezayı gerektiriyorsa bu cezanın bir derece ağırlığının anlaşılması gerektiğinin açık olduğu, aksi bir anlayışın cezaların derece derece ağırlaşarak öğrencinin fakülteden çıkarılması sonucunu doğuracağı” denildiğinden;

Tekerrürün tekrerrürü olmayacağı, bu nedenle tekrerrür hükümlerinin uygulanmasını gerektiren fiil ve halin yasada karşılığı olan cezanın yalnızca bir derece üstünün verilebileceği,

Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren bir fiil veya halin tekrerrüründe, 125.maddedeki tekrerrür hükümleri uyarınca bir derece ağır ceza olan devlet memurluğundan çıkarına cezası verilmesi gerektiği, (İçişleri Bakanlığı Personel Genel Müdürlüğünün 12/08/2008 gün ve 14695 sayılı Genelgesinde “...soruşturma dosyalarının incelenmesinden, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile cezalandırılmasını gerektiren eylem veya fiillerinin tekrar işlenmesinden dolayı memura disiplin kurullarınca yeni bir kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verildikten sonra devlet memurluğundan çıkarma cezası teklifinde bulunularak gönderildiği anlaşılmaktadır. Oysa kademe ilerlemesinin durdurulmasını gerektiren eylem veya hallerin tekrerrürü halinde, genel veya özel tekrerrür durumuna göre işlenen suçla ilgili olarak ceza uygulanmadan, tekrerrür hükümleri uyarınca devlet memurluğundan çıkarma cezası teklifinde bulunularak soruşturma dosyasının Yüksek Disiplin Kurulunda görüşülmek üzere Personel Genel Müdürlüğüne gönderilmesi gerekmektedir.” denilmektedir)

Bu durumda;

-Örnek 1; özürsüz ve izinsiz olarak görevine geç gelen memura 125/A-b maddesi gereğince uyarma cezası verilmiş ve ceza kesinleşmiş ise, cezanın veriliş tarihinden itibaren uyarma cezasının sicilden silinmesine ilişkin süreye tekabül eden beş yıl içinde aynı memurun aynı eylemi tekrarlama halinde “Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tekrerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır...” hükmü gereğince kınama cezası ile tecziyesi gerektiği,

-Örnek 2; 125/A-b maddesi gereğince uyarma cezası alan memur, beş yıl içinde “Özürsüz ve izinsiz olarak göreve geç gelmek, erken ayrılmak, görev mahallini terk etmek” eylemleri dışında uyarma cezası gerektiren başka bir disiplin suçu işlediğinde yine uyarma cezası ile tecziye edilecek; ancak aynı beş yıl içinde önceki iki uyarma cezası gerektiren fiillerinden farklı olan -önceki iki fiilden birini işlemesi durumunda örnek 1’e göre işlem yapılır- ve yine uyarma cezası gerektiren üçüncü disiplin suçunda “...Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil veya haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulanmasında bir derece ağır ceza verilir.” hükmü gereğince bir üst ceza olan kınama cezası ile tecziye edileceği,

Tekerrürün fiil ve halin her tekrarında uygulanıp uygulanmayacağı konusunda;

Danıştay 12. Dairesinin 24/11/2009 tarihli E.2007/5084 K.2009/6597 sayılı kararında “...olayımızda davacının Disiplin Tüzüğü’nün 7/D-6 maddesi kapsamında disiplin cezasıyla cezalandırılmasını gerektiren eyleminin 3. kez işlenmesi durumu mevcuttur. Bir başka deyişle ilk kez Tüzüğü’nün 7/D-6 maddesi kapsamında ve 19.1.2001 tarihinde 24 ay uzun süreli durdurma cezasıyla cezalandırılan davacı, cezasının sicilden silinmesine ilişkin süre içinde bu davranışını yenilediği gerekçesiyle 13.8.2004 tarihinde Tüzüğü’nün 7/D-6 maddesi ile 14. maddesinin tatbiki suretiyle 24 ay uzun süreli durdurma cezasının bir üst cezası olan meslekten çıkarma cezasıyla cezalandırılmıştır. Uyuşmazlık konusu olayda davacının bu davranışını 3. kez yenilenmesi durumu mevcut olup, daha önce aynı eylemi nedeniyle cezalandırılması nedeniyle tekrar tekerrür hükmünün uygulanmasının mevzuatta dayanağı bulunmamaktadır. Davacının 3. kez işlediği bu eylemi nedeniyle ancak eyleminin karşılığı olarak Tüzüğü’nün 7/D- 6 maddesi kapsamında 24 ay uzun süreli durdurma cezasıyla cezalandırılacağı açıktır. Aksi halde ilgililerin Tüzüğü’nün disipline aykırı eylemlerin yenilenmesinde verilecek cezaları ağırlaştıran 14. maddesinin ve disiplin hukukunda yer alan tekerrür müessesesinin amacını aşar şekilde ve tekerrür hükmünün ikinci kez uygulanması suretiyle birden fazla ağırlaştırıcı ceza ile cezalandırılmaları söz konusu olur ki bu durumun disiplin hukuku ilkelerine uyarlık göstermeyeceği tartışmasızdır.” denilerek, tekerrür uygulaması nedeniyle bir derece ağır ceza verme işleminin bir kez yapılacağı ve sonrasında fiil ve halin yasada karşılığı olan cezaya dönülmesi gerektiğinin belirtildiği,

Bu durumda, soruşturma konusunu oluşturan fiil ve halin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tecziye edilip edilmediğinin araştırılması; ayrıca, tespit edilen cezalandırılmış fiil ve hallerin daha önce “özel ya da genel” tekerrür uygulamasına konu edilip edilmediğinin belirlenmesinin gerektiği, daha önce “özel ya da genel” tekerrür uygulamasında kullanılmış olan cezaların (fiil ve hallerin) yeni bir tekerrür uygulamasında kullanılmaması gerektiği,

Yukarıda söz edilen Örnek 1’de 125/A-b maddesinin tekerrürü nedeniyle kınama cezası alan memurun sonraki özürsüz ve izinsiz olarak göreve geç geliş eylemine 125/A-b maddesi uyarınca uyarma cezası verileceği ve beş yıl içinde tekrarı halinde yeniden tekerrür uygulanacağı; bu durumda “özel tekerrür” için kullanılan ilk iki cezanın (fiil ve hal) başka bir tekerrür uygulaması için (genel tekerrür uygulaması da dahil) kullanılmayacağı,

Örnek 2’de bahsedilen durumda, uyarma cezası başlığı altında örnektekilerden farklı bir bentte (aynı bent olması halinde birinci örneğin konusu olacaktır) yazılı –bu örnek kapsamında dördüncü farklı- disiplin suçunu işleyen aynı memur hakkında fiil ve halin yasadaki karşılığı olan uyarma cezasının uygulanacağı, genel tekerrür için kullanılan önceki üç cezanın (fiil ve hal) başka bir tekerrür uygulaması için kullanılmayacağı değerlendirilmektedir.

13. DİSİPLİN CEZALARININ MEMURUN STATÜSÜNE ETKİSİ

DMK’nun 132.maddesine göre; *“Aylıktan kesme cezası ile tecziye edilenler 5 yıl, kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile tecziye edilenler 10 yıl boyunca daire başkanı kadrolarına, daire başkanı kadrosunun dengi ve daha üstü kadrolara, bölge ve il teşkilatlarının en üst yönetici kadrolarına, düzenleyici ve denetleyici kurumların başkanlık ve üyeliklerine, vali ve büyükelçi kadrolarına atanamazlar.”*

“İl Özel İdareleri, Belediyeler Ve İl Özel İdareleri Ve Belediyelerin Kurdukları Birlik, Müessese Ve İşletmeler İle Bunlara Bağlı Döner Sermayeli Kuruluşlardaki Memurların Görevde Yükselme Esaslarına Dair Yönetmelik”in 6. maddesinde ***“Kurumlar; görevde yükselme eğitimine katılmak isteyen personeli tespit etmek amacıyla, ihtiyaç duydukları kadroları tespit ederek duyurur. Görevde yükselme eğitimine katılmak isteyen personel, kurumca belirtilen tarihe kadar başvurusunu duyuruda belirtilen mercie yapar...Ancak, bu eğitime alınacakların sayısı...atama yapılacak boş kadro sayısının üç katını geçemez. Başvuranların sayısı atama yapılacak boş kadro sayısının üç katını geçtiği takdirde öğrenim durumu, hizmet süresi, disiplin, sicil şartları açısından değerlendirilerek eğitime alınacakların sayısı boş kadro sayısının üç katına indirilir...”***

14. ADAY MEMUR, SÖZLEŞMELİ PERSONEL, MEMURLUKTAN AYRILANLAR

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 56. maddesinde aday memurların; “... adaylık süresi içinde hal ve hareketlerinde memuriyetle bağdaşmayacak durumları, görevde devamsızlıkları tespit edilenlerin...ilişkileri kesilir.” denilmekte olup, böyle bir davranış sergileyen aday memura, anılan kanunun 125. maddesi hükmünün uygulanmasında isabet bulunmadığı yolunda Danıştay 8. Dairesinin E.1991/1603, K.1992/705 sayılı kararı açıktır. Ancak ilişkilerinin kesilmesini gerektirmeyen daha hafif nitelikli kusurlu davranış içinde bulunan aday memurlara disiplin cezası verilebileceği Danıştay 5. Dairesinin E.1990/3713, K.1991/154 sayılı kararından anlaşılmaktadır.

Devlet Personel Başkanlığının 11/03/1988 tarihli mütalaasında “aday memurların.....disipline aykırı tutum ve davranışları hakkında suçun ağırlığı, tekerrürü gibi hususlar gözönünde bulundurularak idarenin takdir yetkisi çerçevesinde gerek 657 sayılı Kanunun değişik 56 nci gerekse değişik 125 ve müteakip maddeleri uyarınca işlem yapılması mümkün bulunmaktadır. 657 sayılı Kanun ile ek ve değişikliklerine aday memurları Kanununun disiplin işlerine dair hükümlerinden ayrık tutan bir düzenleme tespit edilemediğinden konu ile ilgili uygulamanın yukarıda belirtilen esaslara göre yürütülmesi uygun mütalaa edilmektedir. Ancak 657 sayılı Kanunun değişik 158 nci maddesinin son fıkrasında "Aday memurlara asaletleri tasdik edilinceye kadar kademe ilerlemesi uygulanmaz" denildiğinden haklarında kademe ilerlemesinin durdurulması cezası uygulanması gereken aday memurlar hakkında değişik 126 nci maddenin 1 nci fıkrası uyarınca ilgili disiplin kurulunca alınacak kararda cezanın aday memurun asaletinin tasdikini müteakip uygulanacağını belirtilmesi gerekli görülmekte aksi takdirde değişik 132 nci maddenin 1 nci fıkra hükmü sebebiyle cezanın uygulanamamasının söz konusu olabileceği düşünülmektedir.

13/02/2011 tarihli 6111 sayılı yasada (57 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “Adaylardan en geç iki yıl içinde Devlet memuru olabilmeleri için olumlu sicil alamayanların sicil amirlerinin teklifi” ibaresi “Adaylık süresi içinde disiplin cezası almış olanların disiplin amirlerinin teklifi” olarak değiştirilmiştir.) denilerek, aday memurlara disiplin cezası verilebileceği konusu açıklığa kavuşturulmuştur.

Sözleşmeli olarak görev yapanlar hakkında, Bakanlar Kurulunun 7/15754 sayılı kararı ve ekindeki “Sözleşmeli Personel Çalıştırılmasına İlişkin Esaslar” uyarınca, anılan kararname hükümlerine aykırı davranışı tespit edilen ilgililere, durumlarının kendilerine yazılı olarak tebliğ edileceği ve bildirilen günden geçerli olmak üzere sözleşmelerinin sona ereceği ifade edilmiştir.

2233 sayılı Kanunun 2. maddesinde sözleşmeli personelin, kadrolarının her türlü yetki ve sorumluluğunu taşıdıkları ifadelendirilerek yürüttükleri görevlere verilen önem vurgulanmakta ve bu elemanlar da denetlenerek haklarında bir sonraki görev taleplerinde dikkate alınmak üzere rapor düzenlenmektedir.

Devlet memurluğundan istifa ve emeklilik gibi bir nedenle ayrılmış olanlar konusunda Danıştay 3. Dairesinin 27/01/1977 gün ve E.1977/47, K.1977/12 sayılı kararında, “Memur iken işlediği disiplin fiilinden dolayı hakkında soruşturmaya başvurulmuş, ancak soruşturma bitmeden görevden ayrılmış bir kişi hakkındaki kovuşturmanın sonuçlandırılması gerektiği” denilmektedir. Bu karar bağlamında mevcut uygulama, işlediği bir disiplin fiili nedeniyle

kendisine ceza verilmeden görevinden ayrılan memur hakkındaki işlemlerin tamamlanarak memurun dosyasında saklanması ve bu kişilerin tekrar memuriyete dönmeleri halinde uygulama imkanı bulunan disiplin cezalarının verilmesi şeklindedir.

15. İŞÇİ STATÜSÜNDE OLANLAR

Anayasa Mahkemesi 09.02.1993 tarih ve K. 1993/7 sayılı kararında "Memurlar dışındaki belediye çalışanlarının görevlerinden doğan yada görevlerini yerine getirmeleri sırasında işlenen cürümlerden dolayı memurların yargılanmasına ilişkin hükümlere bağlı tutulmalarının Anayasaya aykırı olduğuna..." hükmütmüştür.

Bu hüküm gereğince, memurlar dışındaki belediye çalışanlarının, adli yargılanmalarının yanı sıra disiplin soruşturmaları da ayrı usul ve esaslara göre yürütülmektedir.

Belediyede işçilerle ilgili disiplin işleri İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü bünyesinde toplu iş sözleşmesi hükümlerine göre kurulan İşçi Disiplin Kurulu eliyle ve toplu iş sözleşmesinde belirlenen disiplin hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir.

Bu nedenle, disiplin soruşturmasında sanıklar arasında işçi statüsünde görev yapan personel olması durumunda, soruşturma tamamlandıktan sonra dosya, ilgili personel hakkında gereği için İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne havale edilmektedir.

16. GÖREVDEN UZAKLAŞTIRMA

Görevden uzaklaştırma DMK'nun 137-145.maddelerinde düzenlenmiştir.

137.Madde: Görevden Uzaklaştırma

"Görevden uzaklaştırma, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülecek Devlet memurları hakkında alınan ihtiyati bir tedbirdir. Görevden uzaklaştırma tedbiri, soruşturmanın herhangi bir safhasında da alınabilir."

Görevden uzaklaştırma tedbirinin alınabilmesi için ortada disiplin veya TCK'na göre soruşturma yapılacak bir olayın bulunması, bu olay üzerine memurun kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde görevi başında kalmasında sakınca bulunup bulunmadığının değerlendirilmesi gerekir.

Kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerin neler olduğu maddede açıklanmamış ve atamaya yetkili amire geniş takdir yetkisi verilmiştir. Ancak bu yetki mutlak ve sınırsız olmadığından soruşturma yapanın önceden elde edeceği somut delilleri değerlendirmesi ve soruşturma konusunun doğruluk derecesinin tespiti gereklidir.

(Danıştay 5. Dairesi 28.05.1968, K. 1968/2003; Vazifede kalması mahzurlu olup olmadığı tetkik olunmadan ihbar üzerine bir memurun işten el çektilmesi ağır hizmet kusurudur.)

(Danıştay 5. Dairesi 30.12.1987, K.1987/2124; Göreviyle ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan dolayı gözaltına alınan veya yargı mercilerince tutuklanmasına karar verilen memurlar ise gözaltına alınmak veya tutuklanmak suretiyle görevlerinden uzaklaşmak zorunda kaldıklarından haklarında ayrıca idarece görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanmasına esasen gerek yoktur.)

138. madde: Yetkililer

"Görevden uzaklaştırmaya yetkililer şunlardır:

- a)Atamaya yetkili amirler,***
- b)Bakanlık ve genel müdürlük müfettişleri,***
- c)İllerde valiler,***
- d)İlçelerde kaymakamlar (İlçe İdare Şube Başkanları hakkında valinin muvafakati şarttır) Valiler ve kaymakamlar tarafından alınan görevden uzaklaştırma tedbiri, memurun kurumuna derhal bildirilir."***

Belediyede görevden uzaklaştırma yetkisi, atamaya yetkili amir olan Belediye Başkanına aittir.

139.madde: Görevden Uzaklaştıran Amirin Sorumluluğu

"Görevden uzaklaştırılan Devlet memurları hakkında görevden uzaklaştırmayı izleyen 10 iş günü içinde soruşturmaya başlanması şarttır.

Memuru görevden uzaklaştırdıktan sonra memur hakkında derhal soruşturmaya başlamayan, keyfi olarak veya garaz veya kini dolayısıyla bu tasarrufu yaptığı, yaptırılan soruşturma sonunda anlaşılan amirler, hukuki, mali ve cezai sorumluluğa tabidir."

Görevden uzaklaştırma idari bir tedbir olmakla beraber, memurun mali haklarında bazı kısıtlamalara yol açmaktadır (Madde 141) Bu nedenle 139.madde ile memur hakkında teminat, amirler hakkında sorumluluk getirilmiştir.

140.madde: Ceza Kovuşturması Sırasında Görevden Uzaklaştırma

"Haklarında mahkemelerce cezai kovuşturma yapılan devlet memurları da 138.maddedeki yetkililer tarafından görevden uzaklaştırılabilirler."

(Danıştay 5. Dairesi 24.05.1976 K.1976/5771; Görevi başında kalmasında sakınca bulunmadığı halde, bir memurun salt ceza kovuşturmasına uğradığı ileri sürülerek görevden uzaklaştırılmasında hizmet gereklerine ve yasanın amacına uyarlık bulunmadığı...)

141.madde: Görevden Uzaklaştırılan Veya Görevinden Uzak Kalan Memurların Hak ve Yükümlülüğü

"Görevden uzaklaştırılan ve görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara bu süre içinde aylıklarının üçte ikisi ödenir. Bu gibiler bu kanunun öngördüğü sosyal hak ve yardımlardan faydalanmaya devam ederler. 143.maddede sayılan durumların gerçekleşmesi halinde, bunların aylıklarının kesilmiş olan üçte biri kendilerine ödenir ve görevden uzakta geçirdikleri süre, derecelerindeki kademe ilerlemesinde ve bu sürenin derece yükselmesi için en az bekleme süresini aşan kısmı, üst dereceye yükselmeleri halinde, bu derecede kademe ilerlemesi yapılmak suretiyle değerlendirilir."

(Danıştay 5. Dairesi 08.06.1976, K.1976/3679; Yargılama beraatle sonuçlandığı takdirde tutukluluk süresinde ödenmeyen aylıkların ödenmesi gerektiği...)

(Sayıştay Genel Kurulu 12.12.1983, K.4312/2; Görevden uzaklaştırılan, görevi ile ilgili olsun veya olmasın herhangi bir suçtan tutuklanan veya gözaltına alınan memurlara, bu süre içinde iş riski, teminde güçlük zammı ve mali sorumluluk tazminatlarının üçte ikisinin ödenmesi gerektiğine çoğunlukla, özel hizmet tazminatının da aynı şekilde ödenmesi lazım geldiğine oy birliğiyle karar verilmiştir.)

142.madde: Tedbirin Kaldırılması

"Soruşturma sonunda disiplin yüzünden memurluktan çıkarma veya cezai bir işlem uygulanmasına lüzum kalmayan Devlet memurları için alınmış olan görevden uzaklaştırma tedbiri, 138.maddedeki yetkililerce (müfettişler tarafından görevden uzaklaştırılanlar hakkında atamaya yetkili amirlerce) derhal kaldırılır.

Görevden uzaklaştırma tedbirini kaldırmayan görevliler hakkında 139.madde hükmü uygulanır."

143.madde: Memurun Göreve Tekrar Başlatılması Zorunlu Olan Haller

"Soruşturma veya yargılama sonunda yetkili mercilerce;

- a) Haklarında memurluktan çıkarmadan başka bir disiplin cezası verilenler,
- b) Yargılamanın men'ine veya beraatine karar verilenler,
- c) Hükümden evvel haklarındaki kovuşturma genel af ile kaldırılanlar,
- ç) Görevlerine veya memurluklarına ilişkin olsun veya olmasın memurluğa engel olmayacak bir ceza ile hükümlü olup cezası ertelenenler,

Bu kararların kesinleşmesi üzerine haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır."

144.madde: Görevden Uzaklaştırma Tedbirinin Kaldırılmasında Amirin Takdiri

"140 ve 142.maddelerle 143.maddenin a,b,c fıkralarında yazılı olanlar hakkındaki görevden uzaklaştırma tedbiri, Devlet memurunun soruşturmaya konu olan fiillerinin hizmetlerini devamı engel olmadığı hallerde her zaman kaldırılabilir."

145.madde: Süre

"Görevden uzaklaştırma; bir disiplin kovuşturması icabından olduğu takdirde en çok üç ay devam edebilir. Bu süre sonunda hakkında bir karar verilmediği takdirde memur görevine başlatılır.

Bir ceza kovuşturması icabından olduğu takdirde görevden uzaklaştırmaya yetkili amir (müfettişlerin görevinden uzaklaştırdıkları memurlar hakkında atamaya yetkili amir) ilgilinin durumunu her iki ayda bir inceleyerek görevine dönüp dönmemesi hakkında bir karar verir ve ilgiliye yazı ile tebliğ eder."

Çankaya Belediyesi Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 13.maddesi: **Görevden uzaklaştırma**

“(1)Müfettişler görevlendirildikleri hususlarla ilgili olarak aşağıdaki şartların oluşması halinde, ilgililerin usulüne uygun olarak görevden uzaklaştırılmaları teklifini atamaya yetkili amire sunarak gerçekleştirilmesini sağlarlar;

a)Kamu hizmetleri gerekleri yönünden görevin başında kalmasında sakınca olmak,

b)Para ve para hükmündeki belge ve senetleri, her türlü mal ve ayniyatı, bunların hesap, belge ve defterlerini göstermekten ve bunlarla ilgili soruları cevaplamaktan kaçınmak, denetim, inceleme ve soruşturmayı güçleştirecek, engelleyecek davranışlarda bulunmak,

c)3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 17. maddesine giren eylemlerde bulunmak,

ç)Evrakta sahtecilik ve kayıtlarda tahrifat yapmak,

(2)Görevden uzaklaştırma tedbiri, teftiş ve tahkikatın her safhasında alınabilir. Ancak, görevden uzaklaştırılan kişinin görevi başında kalmasının sakıncalı olduğunun açık bir şekilde ortaya konması; (b) bendinde yazılı hususun ise, bir tutanakla tespit edilmesi gerekir. Zanlıların ilgili yasalardaki susma hakları saklıdır.

(3)Herhangi bir personelin görevden uzaklaştırılması sebebiyle işlerin aksamaması için gereken tedbirler o iş yerinin amirince alınır. Görevden uzaklaştırılan personelin görevini müfettiş üstlenemez.

(4)Görevden uzaklaştırılması keyfiyeti; müfettiş tarafından gerekçesiyle birlikte Teftiş Kurulu Müdürlüğü kanalı ile Başkanlık Makamına arz olunarak alınacak onayı müteakip diğer ilgililere yazıyla hemen bildirilir.

(5)Teftiş ve tahkikat neticesinde suçun işlendiğinin anlaşılamadığı veya yeterli delil bulunamadığı hallerde; görevden uzaklaştırılmış olan memur ve diğer personel müfettişin vereceği rapor üzerine, Başkanlık Makamınca görevine iade edilir.

(6)Görevden uzaklaştırılması gereken memurlar hakkında, işledikleri suçların nev'i ve mahiyetine göre kanuni esaslar dahilinde takibat yapılır.

(7)Görevden uzaklaştırılana ait soruşturma ile bu soruşturmaya ait rapor üzerinde yapılacak işlemin diğer işlerden öncelikle tamamlanması ve sonuçlandırılması zorunludur.”

İhtiyati tedbir niteliğindeki bu işlemin uygulamaya konulabilmesi için Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği bir hal ve memurun görevi başında kalmasında sakınca görülecek bir durumun bulunması gereklidir. Böyle bir durum söz konusu değilse, memurun görevden uzaklaştırılması keyfi bir idari eylem durumunda kalır ki bu da görevden uzaklaştırmayı gerçekleştiren amiri, 657 sayılı Kanunun 139. maddesinde belirtildiği gibi hukuki, mali ve cezai sorumlulukla karşı karşıya bırakabilir.

Görevden uzaklaştırma işlemi daha çok, memur hakkında başlatılmış bir ceza kovuşturması veya disiplin soruşturmasının bulunması ya da memur hakkında soruşturma açılması yönünde yetkili makamdan soruşturma onayı talebi sırasında gündeme gelir. Kanunun 139. maddesinin birinci fıkrasında yer alan; “Görevinden uzaklaştırılan Devlet memurları hakkında, görevden uzaklaştırmayı izleyen 10 iş günü içinde soruşturmaya başlanması şarttır.” hükmü ile yetkili amirlere, başlatacakları disiplin soruşturmasından en fazla 10 iş günü öncesinden de görevden uzaklaştırma tedbirini uygulamaya koymaları imkanı tanınmıştır. Böylece yetkili amirlere, Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde ve görevinin başında kalmasında sakınca görülen memur için, önceden görevden uzaklaştırma tedbirini uygulama bakımından, soruşturmaya başlanması ile ilgili prosedürün takip eden 10 iş günü içerisinde tamamlanması şartıyla bir kolaylık getirilerek, idarenin etkinliğinin

artırılması yoluna gidilmiş, ayrıca kamu hizmetlerinin gereği olarak, görevi başında kalması sakıncalı görülen memurun, hizmeti daha fazla olumsuz yönde etkilemesi önlenmiş olmaktadır.

Görevden uzaklaştırma, her ne kadar ihtiyati bir idari tedbir işlemi ise de memurun durumunu sosyal, psikolojik, maddi, manevi ve mali yönlerden olumsuz etkilediği bir gerçektir. Bu nedenle memuru keyfi olarak, garaz veya kini dolayısıyla görevden uzaklaştıran, uzaklaştırdıktan sonra 10 iş günü içinde soruşturma başlatmayan amirler açısından da hukuki, mali ve cezai sorumluluklar doğuracak bir işlem olduğu da dikkatten uzak tutulmamalıdır.

Bir memurun görevden uzaklaştırılabilmesi için, **“Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevi başında kalmasında sakınca görülmesi”** gerekir. Ortada kamu görev ve hizmetlerinin yürütülmesi ve yerine getirilmesi açısından sakıncalı bir eylemi bulunmadan ve geçerli bir sebep gösterilmeden, sadece **“görevi başında kalması sakıncalı görüldüğünden”** diyerek, sübjektif bir yaklaşımla bir memuru görevinden uzaklaştırmak doğru olmadığı gibi, bunun hukuki dayanaktan yoksun ve sorumluluk gerektiren bir işlem olduğu unutulmamalıdır.

Bir memurun görevi başında kalmasında sakınca görülmeye yeterli ve geçerli hususları, 657 sayılı Kanunun 140-145. maddelerinde yer alan hükümlerden çıkarmak mümkündür.

Görevden uzaklaştırmamanın objektif ve sübjektif şartları:

a) Memur hakkında disiplin soruşturması açılmış bulunması, (*objektif şart*)

b) Memur hakkında mahkemelerce ceza kovuşturması yapılması, (*objektif şart*)

c) Memurun Devlet kamu hizmetlerinin gerektirdiği hallerde, görevinin başında kalmasında sakınca görülmesi. (*sübjektif şart*)

Bir memur hakkında mahkemece ceza kovuşturması yapılması halinde, bu durumu öğrenen görevden uzaklaştırmaya yetkili olan makamın, her ceza kovuşturmasında memuru mutlaka görevden uzaklaştırması gerektiği sonucu çıkarılmamalıdır. Ceza kovuşturması yapılmakta olan hallerin, görevden uzaklaştırmaya yetkili makamlarca bir ayırıma tabi tutulması ve memur hakkında açılan davanın niteliğine bakılarak, iddia edilen suçların 657 sayılı Kanunun 48. maddesinin 5. fıkrasında sayılan suçlardan veya görevinden dolayı olup olmadığı araştırılmalıdır.

Bu duruma göre;

a) 4483 sayılı Kanuna göre hakkında yetkili merci tarafından ön inceleme veya Cumhuriyet Başsavcılığınca soruşturma, mahkemece cezai kovuşturma yapılan memur hakkında,

b) Özel yasaların verdiği yetkiye dayanarak doğrudan Cumhuriyet Savcısı tarafından (5816 ve 3628 sayılı vb. kanunlara göre) hakkında soruşturma veya mahkemece cezai kovuşturma yapılan memur hakkında,

c) Yukarıda sayılan konular dışında kalan, memuriyet ve görevle ilgili olmayan bir suçtan dolayı hakkında mahkemece cezai kovuşturma yapılmakta olan memur hakkında görevden uzaklaştırmaya yetkili olanlar tarafından görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanabilir.

Haklarında ön inceleme, soruşturma yapılan memurlar hakkında alınacak görevden uzaklaştırma tedbiri sırasında “memurun görevinin başında kalmasında sakınca görülmesi” durumunun varlığı uzaklaştırmaya yetkili olan mercilerce iyi değerlendirilmelidir. Mahkemelerce cezai kovuşturma yapılan memurlar hakkında ise böyle bir değerlendirme yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Ancak cezai kovuşturmanın niteliğinin yukarıda belirtildiği üzere bir ayırıma tabi tutulması yerinde ve uygun olacaktır.

Görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanması teklif edilen görevliler hakkında, bu tedbirin ne kadar devam etmesi gerektiği veya bu teklifin daha önce düzenlenmiş bulunan bir ön raporda önerilmiş olması halinde, kaldırılıp kaldırılmayacağı belirtilmelidir. (Örneğin, disiplin kovuşturması sonuna kadar veya adli işlem sonuna kadar görevinden uzaklaştırma halinin devam etmesi yahut görevine dönmesinde herhangi bir sakıncanın kalmamış

bulunduğu anlaşıldığından görevine iadesinin yerinde olacağı...gibi görüş belirtilerek yetkili merci bilgilendirilmelidir.)

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 138. maddesinde bir memuru görevinden uzaklaştırmaya yetkili kılınan makamlar ile bakanlık ve genel müdürlük müfettişleri dışındaki mercilerin/görevlilerin ön inceleme olarak görevlendirilmesi durumunda, bunların bir memuru görevinden uzaklaştırmasının mümkün olmadığı Danıştay 1. Dairesinin E:2000/29, K:2000/59 sayılı kararı ile hükme bağlanmıştır.

17. İNCELEME VE SORUŞTURMA KONULARI

İnceleme ve soruşturma yapılmasını gerektiren fiil ve halleri;

a) Türk Ceza Kanununda ve ceza hükümlü diğer özel kanunlarda açık olarak suç sayılan hareketler,

b) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125. maddesinde ve özel kanunlarda belirlenen memuriyet ve mesleki yönden yasaklanmış fiil ve haller olmak üzere iki kısımda toplamak mümkündür.

Türk Ceza Kanununda veya diğer ceza hükümlü kanunlarda açıkça belirtilen ‘suç’lardan birisi ise; suçun niteliği, suçu işleyen konumu/statüsü ve suçun görevle ilgisi gibi durumlar dikkate alınarak 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu gibi usul kanunlarına göre gerekli işlemler (inceleme-soruşturma, ön inceleme, soruşturma) başlatılır ve usulünce sonuçlandırılır. Bu işlemler esasta adli/hukuki nitelikli işlemlerdir.

Memuriyet ve mesleki yönden yasaklı fiil ve hallerin soruşturulması, şekil bakımından yine adli nitelikli eylemlerin soruşturulması işlemlerine benzetmekle birlikte, disiplin soruşturmalarında, 4483 sayılı Kanun ve CMK’da belirtilen usul ve hükümlerin uygulanması zorunluluğu bulunmamaktadır. Disiplin soruşturmaları, disiplin ve idare hukuku bağlamında 657 sayılı Kanuna, ilgili özel kanunlara ve yönetmeliklere göre yürütülen soruşturmalardır.

18. İNCELEME VE SORUŞTURMA EMİRLERİ

İdareye veya doğrudan ilgili makam ve yetkili mercie yazılı ve/veya sözlü intikal eden ihbar, müracaat ve şikayet konuları tümüyle ve titizlikle, önce usul hükümlerini içeren mevzuata, bilahare gerektiğinde esas hükümlerini içeren mevzuata göre incelenmelidir. İsimsiz, adressiz, imzasız ve verildiği makam yanlış olan dilekçeler, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılması Hakkında Kanun hükümleri çerçevesinde değerlendirilmeli, bu kanunlara göre işleme alınması mümkün olmayan dilekçeler, gerekçeleri de belirtilmek suretiyle, varsa ve ulaşılabilir ise dilekçe sahibi de bilgilendirilerek ilgili birimce/karar merciince işleme konulmamalıdır.

Dilekçelerin işleme konulup konulmaması kararı, daha önce incelemeye tabi tutulup tutulmadığı araştırılmak ve konuların incelenabilir-soruşturulabilir nitelikte olup olmadığı yönünde bir ön araştırma/değerlendirme yapılarak alınmalıdır. İncelenabilir-soruşturulabilir nitelikten uzak bulunan, usul şartlarını taşımayan dilekçelerin işleme konulması durumunda, kamu kaynağının personel ve mali yönden yersiz kullanılması söz konusu olabilecektir. Ayrıca, gerekli şartlar/unsurlar oluşmadan hakkında inceleme-soruşturma başlatılan görevlinin de mağdur olması ve performansının olumsuz etkilenmesi gibi bir sonuç oluşabilecektir. O nedenle; dilekçelerin işleme konulmasında, kamu yararı, kişinin haksız yere mağdur edilmemesi ilkesi (kişi yararı) ve özellikle hukuka uygunluk ilkesi göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca; verildiği makam/birim hatalı olan dilekçelerin de ilgili/yetkili makam ve birimlere süratle iletilmesi sağlanmalıdır.

Disiplin soruşturması emirlerinde, şikayetçi ve şikayet konusu olan personelin açık kimlikleri yanında, görev yeri ve unvanları ile ikamet adresleri, ileri sürülen kusur veya suçun

işlendiği yer ve tarih, iddia konuları ile varsa tanık, delil, belge ve karinelerin maddeler halinde belirtilmesi yanında onayların, mevzuatında gösterilen mercilerce imzalanmış olmasına özen gösterilmelidir.

Birden fazla birimi ve personeli ilgilendiren şikayet konularının soruşturma emrine bağlanmasında, ilgili birimlerle iletişim kurulmak suretiyle birliktelik sağlanmalıdır.

Bir konu hakkında soruşturma emri verildikten sonra, benzer yeni iddiaların ileri sürülmesi halinde; ilgili birimce, “öncesi ile birleştirilerek gereğinin yapılması” ifadesini içeren bir yazı yazılması yerine, yeni iddialar dile getirilerek ve varsa şikayet dilekçesi ile bağlı belgeler de eklenerek konu ek bir soruşturma emrine bağlanmalıdır. Öncesiyle birleştirme talebinin yetkili merci/makam tarafından yapılmadığı durumlarda, gerek disiplin hukuku yönünden gerek 4483 sayılı Kanun (ön inceleme hukuku) yönünden yapılacak işlemi de hukuken sakatlayabileceği dikkate alınmalıdır.

Birimlerce alınacak ön inceleme ve soruşturma emri metinlerinde; “tespit edilmiştir, görülmüştür, suçunu işlediği anlaşılmıştır, yürürlükteki yasalara aykırı işlemler yaptığı saptanmıştır, yanlış davrandığı ve belli bir görüşte olduğu öğrenilmiştir” şeklinde ön yargı belirten ifadelerin kullanılmaması ve ilgilinin sicil ve başarı durumundan bahsedilerek, inceleme/soruşturmacıyı etki altında bırakabilecek durumların yansıtılmamasına özen gösterilmelidir.

Makamdan alınacak onaylarda, mesleki yönden yasaklı fiil ve hal niteliğinde olan şikayet konularının, muhbir veya müşteki tarafından kullanıldığı üzere “*görevi kötüye kullanmak, görevi ihmal*” gibi TCK kapsamındaki suçlar şeklinde ifadelendirilmiş olunması halinde, işlemler sonucunda “*ön inceleme raporu*” düzenlenmesi gerekebileceğinden, bu ifadelere aynen yer verilmeyerek, mesleki yönden yasaklı fiil ve hallerin belirtilmesi ile yetinilmelidir.

Danıştay 2. Dairesinin E.1985/423, K.1987/1399 sayılı kararı uyarınca “...*bir takım havale ve derkenarların*” soruşturma emri olarak kabulü mümkün bulunmadığından, işlemin bir inceleme ve sonucunda gerekiyorsa soruşturma emrine bağlanması icap etmektedir. “İncelenmesi ve gerektiğinde soruşturulması” şeklinde verilen bir makam onayına bağlı olarak yapılan çalışmalar sonunda, kişi veya kişiler hakkında ileri sürülen fiillerin adli ve disiplin boyutunun bulunmadığının ortaya çıkması halinde “İnceleme Raporu”; onayda yer alan kişi ve fiillerde herhangi bir değişiklik yoksa ve fiillerin tamamı da disiplin boyutunda ise yeni bir onay alınmadan “Disiplin Soruşturması Raporu”; onayda bulunmayan yeni kişi ve fiillerin ortaya çıkması ve bu fiillerin tümünün disiplin boyutunda olduğunun belirlenmesi halinde ise makamdan ek onay alınmak suretiyle “Disiplin Soruşturması Raporu” düzenlenmesi gerekmektedir.

Onayda söz konusu edilen kişilere ait fiillerden bir bölümünün 4483 sayılı Kanun kapsamında, bir bölümünün de disiplin boyutunda fiiller olarak belirlenmesi halinde, 4483 sayılı Kanun kapsamında olanlar, belgeleri de eklenerek ön inceleme ve soruşturma izni vermeye yetkili mercie “Suç Duyurusu/Tevdi Raporu” ile iletmeli, “Disiplin Soruşturması Raporu” ayrıca düzenlenmelidir.

19. SORUŞTURMACININ ÖN HAZIRLIĞI

Soruşturmayı yürüten müfettiş, öncelikle onayı vermeye yetkili makam tarafından verilen yazılı emir ve varsa ekli belgeleri inceleyerek çalışmalarını ne şekilde yürüteceği konusunda bir ön hazırlık yapmalı, iddiaların göreviyle ilgili olup olmadığını saptamak suretiyle olaya ve duruma uygun bir plan hazırlamalıdır. Bu planlar yapılırken ilk bilgilerin neler olduğu, işleme kimden, hangi konudan başlanması ve inceleme/soruşturmanın ne zaman, nerede veya nerelerde yapılması gerektiği, uzman görüşüne ihtiyaç duyulup duyulmayacağı, olayla ilgili gerekli kaynak, belge ve kayıtların neler olabileceği, bunların inceleme, görölme ve tespit edilme önceliği, hangi safhalarda ve kimlere yazılı soru veya

ifade zaptı düzenleneceği gibi hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

Çalışmalarda, maddi delillere öncelik tanımak genellikle en uygun davranıştır. Bu bir binanın veya aracın amacına uygun olarak kullanılmadığı şeklindeki bir ihbara dayalı maddi delil olabileceği gibi ilgili resmi defter ve evrak da olabilir. İnceleme/soruşturmanın başlangıcında veya daha sonraki aşamalarında maddi kanıtlara daima öncelik tanımak, bunları mahallinde müşahade ve tespit etmek veya el koymak sağlıklı bir işlem yürütmek bakımından önemlidir. Bununla beraber soruşturma ile ilgili bulunan bazı kimselerin dikkatlerini çekmemek veya olumsuz tutum ve davranışlara meydan vermemek için maddi delillerin soruşturmanın bir başka aşamasında veya sonunda görülecek şekilde planlanması da mümkündür. Ana planın her safhası bittiğinde, örneğin muhbirin ilk ifadesi alınarak gösterdiği tanıklar dinlendikten, verdiği belge ve bilgiler değerlendirildikten sonra bu aşamada çalışmalara kısa bir ara verilerek durum değerlendirmesi yapılmalı ve buna göre plan yeniden gözden geçirilmelidir. Yeni kişi, tanık, şüpheli/sanık, bilirkişi ve belge ortaya çıktığında da bir durum değerlendirmesi yapılmalıdır. Zira, hemen her inceleme/soruşturmada, dinlenen muhbir/müşteki veya ilk tanıkların ve görülen belgelerin her biri, yeni tanık ve belgeler serisinin doğmasına yol açabilmektedir. Bu durumda soruşturma, sürekli olarak incelemeci/soruşturmacının kontrolü altında ve sistemli bir şekilde yürütülmüş, unutulmuş veya atlanılan bir nokta bırakılmamış olacaktır.

Görevliler, çalışmalarının hiçbir aşamasında, hatta hiç bir zaman işlem ve gelişmelerle ilgili kanaatini, görüştüğü yetkililer dahil kimseye açıklamamalıdır.

İnceleme-soruşturma ve ön inceleme çalışmaları sırasında, sırasıyla şikayetçi, muhbir, tanık ve şüphelilerin ifadeleri tek tek alınmalıdır. İfadeleri alınmak için kişilere verilen randevuların çakışmamasına özen gösterilmelidir. İfade alınan ortamın sakinliği, güvenliği ve dışarıdan dinlenilebilir olmaması mümkün olabildiği ölçüde sağlanmalıdır. Bu kişilerin birbirleri ile yüzleştirilmeleri, belli bir konu karşısında kasıtlı olarak ortak tavır almaları ya da aynı ifadeyi vermeleri gibi durumların önlenmesine çalışılmalıdır.

İnceleme/soruşturmaya varsa muhbir veya şikayetçiden, yoksa tanıklardan başlayarak, şüpheli ifadelerinin sona bırakılması usulden olup sanık ifadelerinin yeni tanık ifadelerini gerektirmesi durumunda, konuyu aydınlatıcı nitelikteki bu tür ifadelerin alınmasından sonra gerektiğinde yeniden sanık ifadesine başvurulmalıdır. İşlem konularının büyüklük ve küçüklüğü; zaman, kişi faktörleri; adli yönünün bulunup bulunmadığı göz önünde bulundurularak, ifadeler, yerine göre yazılı veya ifade zaptı şeklinde alınmalıdır. Her iki halde de ifadelerine başvuru kişilere karşı olumlu davranmak, yorgun, tutarsız, sinirli ve özellikle yanlış izlenimi uyandırabilecek davranışlardan kaçınmak gerekli ve zorunludur.

İlgililere yöneltilen sözlü veya yazılı sorular, açık ve anlaşılır olmalı, farklı yorumlanmamalıdır. Özellikle ifade zaptı düzenlenirken, ifade verenin titizlik gösterdiği görüşlerine veya cümlelerine aynen yer verilmelidir. Tersine bir davranışın, ifade verenlerin inceleme/soruşturmanın objektifliği, görevlilerin yansızlığı konusundaki inanç ve güvenini sarsabileceği unutulmamalıdır.

İşlemler sırasında ilgili evrak, konunun ve belgenin önemine göre ya bizzat görülerek raporda gerekli bilgi verilmeli ya da bu belgelerin birer sureti veya asılları alınarak rapora eklenmek suretiyle değerlendirilmelidir. İddia konuları tanık ve şüpheli ifadeleri ile açıklığa kavuşmuş olsa bile rapor ekinde belgelere mutlaka yer verilip değerlendirilmelidir.

Düzenlenen raporlar, açık ve akıcı bir anlatımla anlaşılır şekilde olmalı, yorum ve hükümler ilgili belge ve bilgilere dayandırılmalı ve mantıklı olmalıdır.

Heyetçe yürütülen işlemlerde heyetin tek organ durumunda oluşu ve aralarında iş bölümü yapmalarının mümkün bulunmayışı nedeniyle her türlü işlem birlikte yürütülmeli, üyelerin tümü bir arada olmadan ifade alınması gibi uygulamalara yer verilmemelidir. İnceleme/soruşturmalar sırasında, muhatap olunan elemanların görülen hatalarını düzeltmeleri

yolunda tavsiye, telkin, açıklama ve ikazlarda bulunulmamalı, meslek açısından uygunsuz hareketlerin düzeltilmesi amacıyla da olsa tartışmaya girilmemeli, bu tür davranışların şikayetçi ve sanıklara itiraz hakkı verebileceği unutulmamalıdır.

Ayrıca, sanığı itirafa zorlamak amacıyla yanlış olaylar söylemekten, bazı tanıkların o yolda bilgi verdiklerini ifade ederek yanlış beyan ve telkinde bulunmaktan kesinlikle kaçınılmalı, sanığın aleyhindekiler kadar lehindeki kanıtların da toplanmasına önem verilmelidir.

Soruşturma sırasında, ifadelerine başvurulmuş zanlılardan bazılarının bir kısım belgeleri tetkik etmek, evinden yahut başka bir yerden alıp getirmek isteği ile de karşılaşılabilir. Böyle durumlarda, ilgilinin hangi konu ile ilgili olarak hangi belgeleri vermek veya incelemek istediği hususu ifadesinde belirtilmeli, sanığın incelemek istediği belgeler temin edilebildiği ölçüde kendisine gösterilmelidir. Ayrıca isim, tarih, kayıt ve benzeri hususlar için notlarına bakmasına da izin verilmeli, önceden hazırlanıp getirilen bir metin ifade yerine geçemeyeceğinden kesinlikle kabul edilmemelidir.

İnceleme ve soruşturmalarda tanık ifadeleri ile şüpheli/sanık beyanlarının birbirini tutması, hatta sanıkların fiilleri aynen kabullenmeleri (ikrar) durumunda bile, delil niteliğinde bulunan ve ifadeleri teyit özelliği taşıyan belgelerin asıl veya örnekleri alınarak dosya noksansız hale getirilmelidir. Soruşturmacılar, asıllarını aldıkları belgelerin bir örneğini tasdik ederek dosyasında saklanmak üzere ilgili daireye vermelidirler.

Yasal olarak susma hakkı bulunan şüphelinin/sanığın, ifade vermesi için zorlanmaması gerekir. Ancak, şüpheli/sanık CMK'nun 147. maddesi uyarınca, kimliğe ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmak zorundadır. İlgilinin ifadeden ve imzadan imtina etmesi halinde durum bir görevli ile birlikte tutanağa bağlanmalıdır.

Soruşturma sırasında, kurumun içinde bulunduğu şartlarla sorumlu görülen kişilerin psikolojik durumları dikkate alınmalı, soruşturma yapılan kurumda işleyişin bozulmasına yol açabilecek davranışlardan kaçınılmalıdır.

Soruşturmacılar, soruşturma amacıyla gidecekleri yeri ve yapacakları işi açıklamaktan, defter ve evrak üzerinde açıklama ve düzeltme yapmaktan kaçınılmalıdır.

20. SORUŞTURMACININ REDDİ VEYA ÇEKİLMESİ

Soruşturmacının, görevlendirildiği bir soruşturmadan çekilmesi veya reddi konusunda yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, şikayetçi ya da sanık konumundaki kişilerin çeşitli nedenlerle soruşturmacıya karşı güvensizliklerini belli ederek soruşturmacıyı reddetmeleri gündeme gelebilir. Böyle bir durumda soruşturmacı kendisine yönelik reddetme durumunu, CMK'nun 'Hakimin Davaya Bakamaması ve Reddi' bölümünde yer alan 22-31. maddelerindeki hükümleri göz önünde bulundurarak değerlendirir; reddetmeye ilişkin ifade tutanağı veya dilekçeyi görüşleri ile birlikte soruşturma emrini veren makama iletir. Makamdan alınacak emre göre hareket edilir.

21. SAVUNMA HAKKI

Anayasanın 129. ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 130. maddelerinde, bir kimseye isnat edilen bir suç hakkında savunma alınmaksızın ceza verilemeyeceği hükme bağlanmıştır. Bu husus, hukukun önemli genel prensipleri arasında sayılmaktadır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 130. maddesi ***“Devlet memuru hakkında savunması alınmadan disiplin cezası verilemez. Soruşturmayı yapanın veya yetkili disiplin kurulunun yedi günden az olmamak üzere verdiği süre içinde veya belirtilen bir tarihte savunmasını yapmayan memur, savunma hakkından vazgeçmiş sayılır.”*** şeklindedir. Bu hükümdeki ***“soruşturmayı yapan”*** sözünden müfettiş/muhakkikin de anlaşılması gerektiği yolunda Danıştay kararı vardır. (Danıştay 8. Dairesinin 12/03/1996 gün E.1994/6429

K.1996/652 sayılı kararında; Davacıya anılan cezanın Bakan tarafından verildiği, Bakan adına soruşturma yetkisine sahip müfettiş tarafından davacının 22.8.1991 gününde ifadesinin alındığı, davacının üzerine atılı suçlamaları içeren 12.9.1991 günlü müfettişlik yazısı ile savunmasının istendiği ve davacının da 20.9.1991 gününde yazılı savunmasını verdiği, bu nedenle yeniden savunmasının alınmasına gerek kalmadığı)

(Danıştay 1. Dairesinin 10/04/2002 gün ve E.2002/26 K.2002/52 sayılı kararında; Bu hükümler karşısında, hakkında ceza soruşturması yapılan bir devlet memurunun kendisi veya avukat olan vekilinin CMUK'nun 143 üncü maddesi hükmüne dayanarak, hazırlık soruşturmasının amacını tehlikeye düşürebilecek durumlarda sulh hakiminin kararıyla kısıtlanabilecek olanlar dışında, hazırlık belgeleri ile dava dosyasının tamamını incelemeye ve istediği belgenin bir örneğini almaya hakkı bulunmaktadır. 4483 sayılı Yasa uygulamasında da ön inceleme ile görevlendirilenler soruşturmanın amacını tehlikeye düşürebilecek durumlarda bu Yasanın 6 ncı maddesi gereğince sulh hakiminden kısıtlama kararı almak da dahil, CMUK'nun Cumhuriyet savcılarına verdiği bütün yetkileri kullanabileceklerdir.

Diğer taraftan, disiplin soruşturması evresinde, bu soruşturma sonucunda yetkili makamlarca bir disiplin cezası verilmesi, icrai ve kesin nitelikleri haiz bir idari işlemdir. İdare hukukunda, idari işlemin birbirini izleyen birçok safhadan oluşan işlem dizisi ile ortaya çıkacağı kabul edilmektedir. Kamu gücü ve kudretinin, üçüncü kişiler üzerinde, ayrıca bir başka işlemin varlığına gerek olmaksızın, doğrudan doğruya hukuki sonuçlar doğurmak suretiyle etkisini gösterdiği işlemler icrai niteliktedir. Bu bağlamda tavsiye, dilek, düşünce, teklif gibi bilgi verici, açıklayıcı işlemler yanında hazırlık işlemleri de icrai olmayan işlemler olarak kabul edilmektedir. Disiplin soruşturması işlemleri de inceleme prosedürünün bir parçası olarak icrai işlemin gerçekleştirilmesine yöneliktir. Disiplin soruşturmasının yapıldığı aşamada bir belirsizlik arzeden bu durum, ilgilinin savunmasının istendiği andan itibaren savunma hakkının gerekleri açısından sonuç doğurabilecek nitelikte kabul edilmelidir. Bu nedenle de, disiplin soruşturmasında ilgilinin savunmasının istendiği andan itibaren disiplin soruşturmasının amacını tehlikeye düşürebilecek belgeler ile sicil dosyası hariç, ilgilinin veya avukatının disiplin dosyasının tamamını incelemeye ve istediği belgenin bir örneğini almaya hakkı bulunduğunu kabul etmek gerekmektedir.)

22. SORUŞTURMANIN GENİŞLETİLMESİ (Tevsi-i tahkikat)

Tevsi-i tahkikat, yeni çıkan bazı olgular nedeniyle, yapılmış olan tahkikatın/soruşturmanın genişletilmesi, derinleştirilmesidir.

Tevsi-i tahkikat; inceleme ve soruşturması yapılan ve usulünce rapora bağlanan konular/iddialar çerçevesinde, gerek kamu hakları yönünden gerek haklarında işlem yapılan kişiler/görevliler yönünden, raporda ulaşılan sonucu, belirtilen görüş ve kanaati, getirilen teklifleri niteliksel veya niceliksel açıdan etkileyecek yeni olguların (yeni delil veya emarelerin, yeni verilerin) ortaya çıkması durumunda, yapılmış olan fakat raporu henüz uygulamaya konulmamış olan tahkikatın yeni verileri de dikkate alacak şekilde genişletilmesi, derinleştirilmesidir.

Soruşturmacılar tarafından düzenlenen raporlarda teklif olunan ceza, kesinleşmiş ceza olmadığından, yetkili makam tarafından, raporun uygulanma aşamasında ortaya çıkan yeni olgular dikkate alınarak, tamamlanmış olan soruşturmanın yenilenmesi, eksiklerinin tamamlanması, bu olguları kapsayacak şekilde genişletilmesi, derinleştirilmesi yeni bir emirle/onayla istenebilir. Yetkili makamın bu nitelikteki isteminin uygulamaya konulması “tevs-i tahkikat” durumudur.

Tevsi-i tahkikat; soruşturmayı yapan(lar)a yaptırılabilceği gibi, soruşturmacı sayısı artırılarak bir heyet halinde de yaptırılabilir. Gerektiren durumlarda, tevs-i tahkikatın bir başka soruşturma heyeti eliyle yaptırılması da mümkündür. Tevs-i tahkikat durumlarında makamdaki onay alınması gereklidir. Tevs-i tahkikatta soruşturmanın sonuçları esaslı bir şekilde yeniden tespit olunur ve ayrı bir rapor düzenlenir.

Soruşturma raporuna dayalı olarak ilgili ‘disiplin amiri’ veya ‘disiplin kurulu’ tarafından verilip kesinleşmiş bir ceza hakkında, tevsi-i tahkikat söz konusu olamaz. Bu nedenle, kesinleşmiş cezalarla ilgili olarak cezanın kaldırılması veya değiştirilmesi yönünde alınan inceleme-soruşturma veya tevsi-i tahkikat onayı hukuken geçerlilik arz etmez. Hukuken geçerli ve kabul edilebilir olgular olmadıkça, sadece soruşturma yapan(lar)ı hedef almak için yapılmış olan söylemlerden hareketle “tevsi-i tahkikat” yaptırılması hukuka uygun bir durum olmayacağı gibi, tevsi-i tahkikat müessesesinin istismarını da kolaylaştırmış olacaktır. O nedenle, tevsi-i tahkikat ancak gerektiren durumlarda yaptırılmalıdır.

Soruşturma onayı veren makam dışında hiçbir merci tevsi-i tahkikat talebinde bulunamaz.

23. DİSİPLİN SORUŞTURMASININ DAYANDIĞI KANUNLAR

Disiplin soruşturması, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesine engel olan, uyulması zorunlu hususlar dışına taşan ve yasaklanmış bulunan fiil ve hallerin incelenip soruşturulmasıdır.

657 sayılı Devlet Memurları Kanununda sayılan fiil ve hallerin yanı sıra;

1) 3628 (Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu), 5816 (Atatürk’ü Koruma Kanunu), 4926 (Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu), 1402 (Sıkıyönetim Kanunu), 3713 (Terörle Mücadele Kanunu), 2935 (Olağanüstü Hal Kanunu) sayılı Kanunlar kapsamında bulunan,

2) Görevle ilgili olmayıp görev mahallinde veya dışında vatandaş olarak işlenen,

3) 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunan,

4) Takibi şikayet ve izne bağlı olan,

Fiil ve haller disiplin soruşturması kapsamına girer.

Bu fiil ve hallerin soruşturulması sonucu düzenlenen, idari, disiplin ve mali yönlerden teklifleri içeren rapora “İdari Soruşturma Raporu” veya “Disiplin Soruşturması Raporu” ya da kısaca “Soruşturma Raporu” denilir.

657 sayılı DMK.nun 124. maddesinde, “*...Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla, kanunların, tüzüklerin ve yönetmeliklerin, Devlet memuru olarak emrettiği ödevleri yurt içinde veya yurt dışında yerine getirmemek, uyulmasını zorunlu kıldığı hususlara uymamak, yasakladığı işleri yapmak...*” disiplin suçu olarak tanımlanmaktadır.

İdari emir ve yasalara uymayan davranışlar, adli yönden bir işlemi gerektirmeyecek nitelikte ise ve bu davranış bir kamu görevlisi tarafından yapılmışsa, idari makamlarca soruşturma açılmak suretiyle disiplin işlemi uygulanması ve gerektiğinde disiplin cezası verilmesi doğaldır.

24. SORUŞTURMANIN YÜRÜTÜLMESİ VE RAPOR DÜZENLENMESİ

Disiplin soruşturmalarında izlenecek yol ve uygulanacak yöntemle ilişkin özel bir düzenleme mevcut olmamakla birlikte; soruşturmacılar, kendilerine verilen; **disiplin yönünden soruşturulması**, **incelenmesi**, **gerektiğinde soruşturulması** şeklindeki emirler üzerine soruşturmaya başlarlar. Soruşturma yapmakla görevlendirilen müfettiş ya da muhakkikin, öncelikle soruşturma emri ve varsa ekleri ile toplanacak belge, dinlenecek şikayetçi, ihbarcı, tanık ve haklarında iddialar ileri sürülen görevlilerin ifadelerinin konulacağı bir dosya hazırlaması, soruşturma emri kapsamında yer alan iddiaları/konuları ve bu iddiaların/konuların kim(ler) tarafından ve kim(ler) hakkında ileri sürüldüğünü dikkatle inceleyip değerlendirmek suretiyle bir “soruşturma çalışma planı” yapması, soruşturma yapılma sürecinde “disiplin cezası vermede zamanaşımı” durumunu gözetmesi gerekmektedir.

a) Evrak İncelenmesi, Delil Toplanması ve Değerlendirilmesi

İddialara ilişkin konularda evrakın incelenmesi, delillerin toplanması ve ilgili mevzuat

hükümlerinin dikkate alınarak değerlendirilmesi büyük önem taşır. Bu çalışmalar sırasında, resmi kayıtlardan rapora geçirilmesi gerekli görülen hususlar not edilmeli, önemli bulunan ve delil olarak rapora eklenmesi gerekli görülen kayıt, defter ve belgelerin ilgili kısımlarının onaylı örnekleri alınmalı, olayı veya iddiaları açıklığa kavuşturabilecek her türlü delilin eksiksiz toplanmasına, şikayetçi ya da itham edilenler tarafından incelenmesi istenilen kayıt ve belgelerden iddia konularıyla ilgili olanlarının incelenip değerlendirilmesine gereken özen gösterilmelidir.

b) İfadelerin Alınması

İdari soruşturmada, yukarıda sayılan etkinlikler yanında, olayın aydınlığa kavuşturulabilmesi bakımından alınacak ifadeler de büyük önem taşımaktadır. Varsa önce şikayetçinin veya muhbirin dinlenilmesi usuldendir. Şikayetçi veya muhbir çağırıldığında, dilekçe ya da tutanak kendisine gösterilmek suretiyle imzanın kendisine ait olup olmadığının tespiti yapılarak ifadesinin alınmasına başlanmalı; kendisinden, iddia konusuyla ilgili olarak yer, zaman ve tanıklarla ilgili açıklamalar yapması istenmeli, varsa konuya ilişkin belge ve delil sunup sunamayacağı açıkça sorulmalı; sunulan belge ve delillerin tutanağa açıkça yazılması sağlanmalıdır.

Dilekçede isim ve imzası bulunan kişinin bu dilekçenin kendisine ait olmadığı beyanında bulunması ve iddialar arasında kamu yararını ilgilendiren somut delillerin varlığı halinde soruşturma sürdürülmeli, değilse durum görevlendirmeyi yapan makama bildirilerek alınacak emre göre hareket edilmelidir.

Şikayetçiden sonra tanıkların dinlenilmesine başlanır. İfadeler, soruların sözlü olarak sorulup cevabın hemen yazılmasıyla “ifade tutanağı” şeklinde alınabileceği gibi, soruların yazılı olarak verilmesiyle ‘yazılı ifade’ şeklinde de alınabilir. Bu aşamada, ilgililere sorulacak soruların çok iyi değerlendirilmesi, kullanılacak kelimelerin titizlikle seçilmesi, açık ve anlaşılır olmasına özen gösterilmesi gereklidir. Şikayetçi ve itham edilenlerce gösterilen yeteri kadar tanığın dinlenilmesine çalışılmalı, gerekli görülmesi halinde birim yöneticilerinin de sözlü veya yazılı görüşleri istenmelidir. Şikayetçi, tanık ve itham edilenlerin ifadeleri ayrı ayrı alınmalı, birbirleri ile karşılaşmalarına meydan verilmemelidir.

Yazılı ifadede soruların önceden yazılarak verilmesi, ifade tutanağı düzenlenmesi halinde de hüviyet tespitinden sonra, sorular yazılmadan ve alınacak cevapların satır atlanmaksızın, paragraf yapmaksızın yazılması, ifadenin birkaç sayfa sürmesi halinde her sayfanın altının ilgililerce parafe edilmesi, son sayfanın isim ve unvan açılarak imzalanması gerekir.

İtham edilenlere haklarındaki iddialar, madde madde sorularak cevaplandırması istenilmeli, ifade veren kişiye müdahale edilmemeli, kullandığı kelimeler ve cümleler yanlış da olsa aynen yazılmalı, söyleyeceklerinin tamamını belirtmesine imkan verilmeli, yazacağını veya söyleyeceğini tamamladıktan sonra cevaplandırılması istenilen hususlardan eksik kalan varsa hatırlatılmalı, başka bir diyeceğinin bulunup bulunmadığı mutlaka sorulmalı ve bu husus soru-cevap olarak tutanağa geçirildikten sonra ifadesi imzalatılmalıdır.

Şikayetçi veya itham edilen kişinin gösterdiği tanıkların çok fazla olması ve tamamının dinlenememesi halinde bu durumun nedeni düzenlenecek raporda açıklanmalıdır.

Ortaya çıkabilecek yeni durumlarda, daha önce dinlenilmiş bulunan ilgili tanığın ifadesine tekrar başvurulmalı, gerektiğinde itham edilenin de yeniden ifadesi alınmalıdır.

İtham edilenlerin ve suç ortaklarının haklarındaki iddiaları kabullenmeleri halinde dahi bu durumla yetinilmeyerek, tanıkların ifadelerine başvurulması, delillerin tespiti, toplanma ve değerlendirilme prosedürü işletilmelidir.

Şikayetçi, tanık ve haklarında ithamda bulunanlarla, kendilerini konuları bağlamında ilgilendiren iddia konularında sınırlı olmak kaydıyla önce sözlü olarak görüşülmeli daha sonra ifadelerinin alınmasına geçilmelidir.

c) Sonuç Çıkarma

Soruşturmalarla, sağlıklı ve tutarlı bir sonuca ulaşabilmek en önemli hususlardandır. Bu cümleden olmak üzere, soruşturma konusu fiil ve durumların yasal unsurlarının açık ve ayrıntılı bir şekilde belirlenmesi; hakkında soruşturma yapılanın/şüphelinin/sanığın lehindeki ve aleyhindeki bütün kanıtların toplanması, gösterilmesi ve değerlendirilmesi; sonucu etkilemeyecek gereksiz ayrıntı ve açıklamalara girilerek kusurun, esas kanıt ve bulguların ikinci plana düşürülmemesi; raporun bütün soruşturma konularını kapsayacak şekilde doğru ve eksiksiz olması; konulara duygu, etki ve isabetsiz yorumlardan uzak bir düşünceyle yaklaşılması; sebep ve sonuçların açıkça belirtilmesi; raporun bölümleri arasında herhangi bir çelişkiye meydan verilmemesi ve böylece sağlıklı bir sonuca ulaşılması gereklidir.

d) Belgelerin Tasnifi

İdari soruşturmalarla, soruşturma kapsamında bulunan tüm iddialarla ilgili olarak, gereken inceleme ve soruşturmanın tamamlandığına, iddiaların doğruluğunu ya da yanlışlığını ortaya koyabilecek tüm belge ve kanıtların toplandığına kanaat getirilmesi üzerine soruşturma ile ilgili belgeler tasnif edilerek bir dosya düzenlenir. Belgeler, görevlendirme ve soruşturma emirleri ile varsa ekleri, şikayetçi veya muhbire ait ifade, tanıkların ifadeleri, toplanan ve değerlendirilen evrak ve doküman veya bunların onaylı örnekleri şeklinde sıralandıktan sonra, dizi pusulasındaki sıra numaraları doğrultusunda numara verilerek dosyalanmalıdır.

e) Soruşturma Raporunun Yazılmasında Dikkat Edilecek Hususlar

İdari soruşturma raporları açık bir anlatımla kaleme alınmalı, incelenen ve soruşturulan konularla ilgili fiil ve durumlar, bunların yasal unsurları açık ve etraflı şekilde belirtilmeli, hatalı, kusurlu fiil ve durumlar, itham edilen kişinin yararına ve zararına olan tüm kanıtlar değerlendirilmeli, sonucu etkilemeyecek gereksiz açıklamalara girilmemeli, bütün soruşturma konularını kapsayacak nitelikte olmasına özen gösterilmeli, yapılan incelemeler eksiksiz şekilde aksettirilmeli, konular pürüzsüz bir anlatımla ortaya konulmalı ve çözümlenmeli; konulara, yanlış yorumlamalara yol açmayacak şekilde, objektif bir tutumla yaklaşılmalı, getirilen tekliflerin sebep ve dayanakları açıkça belirtilmeli, bir önceki bölümün bir sonraki bölümü açıklayıcı ve geliştirici nitelikte olmasına, bölümler arasında denge bulunmasına dikkat edilmeli, kullanılan yasal ve mesleki deyim ve kelimelerin kullanılmasında özenli davranılmalı, Türk Ceza Kanununda suçların tanımlanmasında kullanılan kavramların yersiz kullanımından kaçınılmalıdır.

Ayrıca, idari soruşturma raporunun şekil yönünden de eksiksiz olması bakımından usule uygun bir rapor kapağı düzenlenmesi, raporun ve dizi pusulasının düzgün bir ifade ile silintisiz ve kazıntısız şekilde yazılmış olması; tarih, sayı, imza eksikleri bulunmaması, dizi pusulasındaki sıra numaraları ile rapor yazımındaki açıklamalar arasında bağlantı kurulması, raporun ve dizi pusulasının son sayfaları hariç tüm sayfalarının düzenleyenler tarafından parafe edilmesi, raporun ve dizi pusulasının son sayfalarında yer alan isim ve unvanların üstünün imzalanmış olması, ifade tutanaklarında ilgililerin paraf ve imzalarının noksan olmaması, raporda ve eklerinde dikkat edilecek hususlardandır.

f) Soruşturma Raporunun Bölümleri

İdari soruşturma raporlarının yazılmasında bir şekil şartı zorunluluğu bulunmamakla beraber, bu raporlar genellikle aşağıda belirtilen bölümlerden oluşur.

1-GİRİŞ

2-İNCELEMENİN/SORUŞTURMANIN KONUSU

3-YAPILAN İNCELEME/SORUŞTURMA

4-OLAYIN YORUMU

5-SONUÇ

Soruşturmacı; raporunda, yukarıdaki sıralamayı gözeterek, benzer şekilde ana ve alt bölümler açabilir, bölüm başlıklarını benzeri ifadelerle tanımlayabilir.

Giriş bölümünde; inceleme ve soruşturma onay(lar)ı ve görevlendirme emir(ler)i belirtilir.

İnceleme ve soruşturmanın konusu bölümünde; Makam onay(lar)ında yer alan ve/veya onayda açıkça ilgi tutulan inceleme ve soruşturma konuları aynen veya özetlenerek yazılır.

Yapılan inceleme ve soruşturma bölümünde; inceleme ve soruşturmaya nasıl başlanıldığı açıklandıktan sonra, inceleme-soruşturma konuları/iddiaları ile ilgili incelenen belgeler ve kayıtlar ile rapora ek olarak konulan belgeler belirtilir. Bu belgelerden ve ilgili kurum, kuruluş ve kişilerden elde edilen bilgiler kaynakları itibariyle açıklanır; şikayetçi veya muhbir, tanık ve şüpheli/sanık ifadelerine “...” aynen yer verilir veya ifadelerinin muhtevasını aynen yansıtacak şekilde özet açıklamalar yapılır.

Olayın yorumu bölümünde; toplanan bilgi ve belgelerin karşılaştırılıp değerlendirilmesiyle ileriye sürülen ve soruşturmaya konu oluşturan iddiaların kesinlik kazanıp kazanmadığı, suç veya kusur oluşturuca nitelikte bulunup bulunmadığı tartışılır. Bu bölümde, hakkında soruşturma yapılanla/sanıkla ilgili iddialar ile kayıt, belge ve bulgular üzerinde yapılan inceleme ve tespitler, tanık ifadelerinden çıkan sonuçlar tahlil edilerek iddia konuları açıklığa kavuşturulur. Yapılan bu değerlendirme aşamasında, mevzuat hükümleri titizlikle göz önünde bulundurulur ve belirlenen kusurlu davranışın hangi kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge veya emre aykırı olduğu belirtilir. İddianın aksine bir durum söz konusu ise fiilin kusur teşkil etmediği delillerle ortaya konulur.

Bu bölümde, raporun ‘İnceleme ve Soruşturmanın Konusu’ başlığı altında sıralanan iddialar, aynı sıra dahilinde ve bağımsız maddeler halinde ele alınarak, yasal yaptırımları ve sübuta ulaşım ulaşmadıkları açık ve net olarak belirtilir.

Sonuç bölümünde; önceki bölümlerle uyumlu olmak kaydıyla, ileri sürülen iddialarla ilgili olarak kusur niteliğinde bir eylemin olup olmadığı, şayet sübuta eren kusurlu bir davranış söz konusu ise bunun hangi mevzuatın hangi maddesine aykırı bulunduğu, özel veya genel kanunun hangi maddesi kapsamına girdiği belirtilmeli, kesinlik kazanmayan iddialar da açıklanmalıdır.

Aynı kişi ile ilgili birden fazla kusurun kesinleşmesi halinde her kusurun karşılığı olan ceza ve ilgili maddesi belirtmek suretiyle, **tevhidden** bunlardan en ağırı ile cezalandırılması teklif edilmelidir. Özel kanunlarda karşılığı bulunmayan fiiller için 657 sayılı Kanuna göre disiplin teklifinde bulunulmalıdır.

İdari ve mali tekliflerin gerekmesi durumunda, bu önerilere dayanak olacak esaslar belirtilmelidir.

İstifa, emeklilik gibi nedenlerle Devlet memurluğundan ayrılan kişilere, memur iken işledikleri kusurlar nedeniyle disiplin cezası verilmesi gerektiği yargı içtihatları gereği olduğundan, istifa ederek veya emeklilik suretiyle ayrılmış olanlar hakkında da sübuta eren fiillerinden dolayı teklif getirilmelidir.

Bu bölümde teklif getirilirken ilgili yasalarda yer alan terimlerin aynen kullanılmasına özen gösterilmeli, 657 sayılı Kanun ile özel kanunlardaki terimler karıştırılmamalıdır.

İdari teklifler getirilirken, kesinlik kazanan eylemin boyutu, görevin yürütülmesinde kamu yararı ve zararı, kurumun gelişmesine tesir edebilecek etkiler, kişisel durumlar, ilgilinin bu görevinde kalmasındaki sakıncalar dikkatle değerlendirilmeli, görevinde kalmasında sakınca bulunduğu sonucuna ulaşılmışsa, nedenleri belirtilerek idareye ışık tutulmalıdır. Bu işlemlerle ilgili olarak Danıştay 5. Dairesinin E.1988/1262, K.1988/1785 sayılı kararı ile aynı Dairenin E.1986/714, K.1987/129 nolu kararında yer alan, “...aynı görevde uzun yıllar çalıştığı ve bu nedenle yıprandığı gerekçe gösterilerek bir memurun görevden alınması mevzuata ve idare hukuku ilkelerine aykırı bulunduğu...” şeklindeki açıklaması göz önünde bulundurulmalıdır.

İdari yönden herhangi bir öneri getirilmesini gerektirecek bir durum görülmediğinde “herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı”nın belirtilmesi yerinde olacaktır.

Disiplin teklifi getirilirken “ölçülülük ilkesi”nin dikkate alınması gerekmektedir.

Ölçülülük ilkesi, devlet ve organlarının faaliyetlerinin ölçülü, makul olmasını anlatır. Bu ilke, suç ve ceza arasındaki oran ve özgürlüklerin korunması alanında geçerlidir. Ölçülülük, İdarenin yetkilerini gerçekleştirirken takınacağı tavrın, sadece varılmak istenen sonuca ulaşmaya yetecek kadar olmasını öngörmekte, fazlasının geçersiz olması sonucunu doğurmaktadır. 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/C maddesinde yer alan “aylıktan kesme”, 125/D maddesinde ifade olunan “kademe ilerlemesinin durdurulması” ve özel kanunlarda alt ve üst sınırları belirlenmiş cezaların karara bağlanmasında, Kanunda ön görülen alt sınır cezanın takdiri asıl olup, ancak üst sınıra doğru artırılması gerekiyorsa mutlaka gerekçesinin belirtilmesi şarttır. Danıştay’ın ölçülülük ilkesini uyguladığı kararlarında açıkça ölçülülük ilkesinden söz edilmemekte, bunun yerine aynı anlamda; “adil denge”, “adil bir oran”, “fiil ile verilen ceza arasında uyum” gibi ifadeler kullanılmaktadır. (Danıştay 8.Dairesinin 14.12.1993 tarihli ve K.4214 E.1993/1617 sayılı kararı “Suçla verilen ceza arasında adil bir denge bulunması gerektiği”)

Müfettiş ve muhakkiklerce düzenlenen inceleme/soruşturma raporlarında; hakkında inceleme ve soruşturma başlatılmış bulunan ve iddialara konu fiil(ler)i ve hal(ler)i doğrulanan/sübuta eren personel hakkında “idari teklif” getirilirken, aşağıda belirtilen hususların göz önünde bulundurulması genel kabul görmüş uygulamalar olarak ortaya çıkmaktadır.

1. Önerilen disiplin cezası, kendi statüleriyle ilgili atama, yükselme ve yer değiştirme yönetmeliklerinde, bulundukları göreve atanma durumuyla ilişkilendirilmiş ve atanma koşulunu kaybetme unsuru olarak belirlenmiş ise, bu görevliler hakkında da idari teklif getirilmelidir.

2. Haklarında Devlet memurluğundan çıkarma cezası önerilen personelin biriminde ve görev alanında kamu hizmetlerinin aksamaması ve daha sağlıklı yürütülebilmesi için ayrıca idari teklif getirilmelidir.

3. Kamuoyunu meşgul eden, kurum ve/veya kişi zararına neden olan, kamu vicdanında rahatsızlık oluşturan durumlarda, doğrulanan fiil ve hallerin nitelik ve nicelik durumları da dikkate alınarak, gerektiğinde idari teklif getirilmelidir.

4. İdari tekliflerin; diğer mevzuat (özellikle norm kadro) yönünden de uygulama kolaylığının bulunmasına, Başkanlığa mali yük getirmemesine ve görev yeri değişiminin kişiye önerilen cezadan daha etkili bir yaptırım niteliğine dönüşmemesine, kamu hizmetlerinin aksatılmamasına, aksine kamu hizmetlerinin sağlıklı, verimli ve zamanında yürütülmesini sağlamaya yönelik olmasına dikkat edilmelidir.

5. Disiplin cezaları verildiği tarihten itibaren hüküm ifade edeceğinden ve derhal uygulanacağından, disiplin cezalarıyla bağlantılı idari teklifler yapılırken, teklif cümlesinde getirilecek “ ... görevinden alınması” önerisi öncesinde “önerilen cezanın uygulamaya konulması durumunda” ibaresine yer verilmelidir. İdari teklif, disiplin cezasının uygulanma durumu da göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir.

6. 657 sayılı Kanunda yer alan “uyarma” ve “kınama” cezalarını ve/veya özel kanunlarda yer alan ve bu cezalara benzer/eşdeğer nitelikte olan diğer cezaları gerektiren durumlarda ve kamu hizmetlerinin aksamasına neden olmayacak durumlarda idari teklif getirilmemesi ilke edinilmelidir.

Mali yönden herhangi bir kesinti veya para ödettirilmesi teklifinde, kısaca nedeni ve ne kadar miktarın nereye kesilmesi gerektiği açıklanmalıdır. Birlikte ödettirilmesi istenecek tekliflerde, kişilere isabet eden miktarlar belirtilmeli, bu hususta yapılacak tespit ve tekliflerde, 13.8.1983 tarih ve 18134 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, “**Devlete ve Kişilere, Memurlarca Verilen Zararların Nev’i, Miktarının Tespiti, Takibi, Yapılacak Diğer İşlemler Hakkındaki Yönetmelik**” hükümlerince hareket edilmelidir. Danıştay içtihatlarında genel ilke, “Hukuka aykırı işlemlerin her zaman geri alınabileceği” yolundadır. Ancak, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 tarih ve 1969/8,1973/14 sayılı

kararında; “idarenin yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın kanunsuz terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, ancak belirtilen bu istisnalar dışında kalan durumlarda yapılan ödemelerin, ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere (60) gün (dava açma süresi) içinde geri isteyebileceği, 60 günlük süre geçtikten sonra geri almanın mümkün olmayacağı” sonucuna varmıştır.

Mali teklifler yapılırken iyi niyet kuralı üzerinde de önemle durulması gerekir.

Soruşturmacı, inceleme ve soruşturma sonucuna göre, ulaştığı kanaati açıklamak ve tekliflerini bildirmekle görevli olduğundan, bu tekliflerini yaparken; “... **ile cezalandırılmasının**” uygun olacağı ya da “**herhangi bir işlem yapılmasına gerek bulunmadığı**” kanaatine ulaştığını belirten ifadelerle raporun sonunu bağlamalıdır.

Raporların bu bölümünde, kesin tekliflerde bulunmak yerine, ‘**Takdir Makama aittir**’ şeklinde bir ifadeye yer vermek doğru değildir. Getirilen tekliflerin uygulanıp uygulanmaması hususu zaten - mevzuatta yer alan esaslar/sınırlar dahilinde- Makamın takdirinde bulunmaktadır.

g) Soruşturma Raporunun İlgili Makama Sunulması

İdari soruşturma raporları, birisi belgeli olmak üzere asgari iki nüsha olarak düzenlenmeli ve soruşturmanın tamamlanmasından sonra, görevlendirme emrini veren makama makul bir sürede verilmelidir.

25. ÖN RAPOR DÜZENLENMESİ

Soruşturmanın uzaması, bazı idari tedbirlerin ivedilikle alınmasına ihtiyaç duyulması ve idareye bilgi verilmesinin gerekmesi durumunda düzenlenen raporlara “ön rapor” denilir. Ancak bu rapor, 4483 sayılı Kanuna göre düzenlenen “ön inceleme raporu” ile karıştırılmamalıdır.

Ön raporun, soruşturma raporu yazımında esas alınan bölüm başlıklarına yer verilmeden düzenlenmesi mümkündür.

Bu raporda, soruşturma raporunun bilahare sunulacağı belirtilmelidir. Soruşturma raporunun idari teklif bölümünde ise, ön rapordaki idari tekliften söz edilerek, bu teklifin uygulamada kalıp kalmayacağı veya yeni bir idari teklif varsa bunun niteliği belirtilmelidir.

26. İNCELEME RAPORU

Soruşturma emri verme yetkisine sahip bulunan makamın, “**konunun incelenmesi**” şeklinde verdiği emir üzerine gerekli inceleme yapılarak belgeler toplanır, gerektiğinde ilgililerin ifadelerine başvurulur, belirlenen durum ve sonuç emri veren makama sunulur.

Şayet emir, “**konunun incelenmesi ve gerektiğinde soruşturulması**” şeklinde verilmişse, bu takdirde soruşturmacı tarafından gerekli inceleme yapılır, belgeler toplanır, gerektiğinde ilgililerin ifadelerine başvurulur, veriler değerlendirilir, yapılan incelemelerden çıkan sonucun ileri sürülen iddianın gerçek olmadığı yönünde olması halinde soruşturmaya geçilmeyerek bir inceleme raporu düzenlenmesi ile yetinilir.

İnceleme raporlarında da genellikle soruşturma raporlarında söz konusu olan bölümlere yer verilir ve sonuçta elde edilen bulgular değerlendirilerek iddiaların kesinlik kazanmadığı ifadelendirilir.

İleri sürülen hiçbir iddianın sübuta ulaşmaması halinde, itham edilen kişi ya da kişilerin ifadelerinin alınmaması daha uygundur.

İnceleme raporlarında da rapor kapağı ve eklerin listesinin bulunması, raporun, dizi pusulasının soruşturma raporu bölümünde belirtilen şekilde paraflanması, imzalanması gerekmektedir.

Örnek: 1

Adı: İnceleme/Araştırma raporu

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

RAPOR

İNCELEMeye/SORUŞTURMAYA GİRİŞ :

.....Müdürlüğünün 01/01/2010 gün ve 1735 sayılı yazılarının Başkanlık Makamı'nın Olur'ları doğrultusunda Teftiş Kurulu Müdürlüğüne havale edilmesi ve dosyanın 01/01/2010 tarihli Görevlendirme Yazısı ile tarafıma verilmesi üzerine incelemeye başlanmıştır. (Ek:1,2)

İNCELEMENİN/SORUŞTURMANIN KONUSU:

iddialarıdır. (Ek:1)

YAPILAN İNCELEME/SORUŞTURMA:

Dosyada yapılan ilk incelemede;

OLAYIN YORUMU:

.....kanısına varılmıştır.

SONUC :

Yukarıda açıklanan nedenlerle;'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/... maddesi gereğince **CEZASI** ile tecziyelerinin uygun olacağı kanısıyla hazırlanan iş bu rapor ... sayfadan ibaret olarak dizi pusulasına bağlı ekleri ile birlikte gereği için Teftiş Kurulu Müdürlüğüne sunulur.01/01/2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

Örnek: 2

Adı: Başkanlık yazısı(Dosyanın işlemde kaldırılması)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemli dosya içeriğine göre;kanısına varıldığı belirtilerek,

.....'in hakkındaki iddialar subuta ermediğinden **DOSYANIN İŞLEMDEN KALDIRILMASI**'nın uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2012

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

..../..../2012 Bel.Müf.A.SOYADI

Örnek: 3

Adı: Başkanlık yazısı(Uyarma-Kınama)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemleri dosya içeriğine göre;kanısına varıldığı belirtilerek,

.....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/A(B)-.. maddesi gereğince **UYARMA/(KINAMA) CEZASI** ile tecziyelerinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2012

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

D A Ğ I T I M :
G e r e ğ i :
1-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

..../..../2012 Bel.Müf.A.SOYADI

Örnek: 4

Adı: Başkanlık yazısı(Aylıktan kesme)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemler dosya içeriğine göre;kanısına varıldığı belirtilerek,

.....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/C-.. maddesi gereğince **AYLIKTAN KESME CEZASI** ile tecziye edilerek brüt aylığından 1/8-30 oranında kesinti yapılmasının uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2010

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

D A Ğ I T I M :
G e r e ğ i :
1-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI

Örnek: 5

Adı: Başkanlık yazısı(Kademe ilerlemesinin durdurulması)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemler dosya içeriğine göre;kanısına varıldığı belirtilerek,

.....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/D-.. maddesi gereğince 1-3 yıl süreyle **KADEME İLERLEMESİNİN DURDURULMASI CEZASI** ile tecziyesi için dosyanın Disiplin Kuruluna gönderilmek üzere İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne havalesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2010

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

D A Ğ I T I M :
G e r e ğ i :
1-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI

Örnek: 6

Adı: Başkanlık yazısı (Devlet memurluğundan çıkarma)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemleri dosya içeriğine göre;kanısına varıldığı belirtilerek,

.....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/E-.. maddesi gereğince **DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARMA CEZASI** ile tecziyesi için Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesindeki "Mahalli idarelerin yüksek disiplin kurulu, İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruludur." hükmü uyarınca dosyanın İçişleri Bakanlığı'na gönderilmesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2010

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

DAĞITIM :
Gereği :
1-İçişleri Bakanlığına

Bilgi :
1-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI

Örnek: 7

Adı: İçişleri Bakanlığına yazı (Devlet memurluğundan çıkarma)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA

.....ilgili olarak yaptırılan soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemli dosya içeriğine göre;

.....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/E-.. maddesi gereğince **DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARMA CEZASI** ile tecziyesi için Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesindeki “Mahalli idarelerin yüksek disiplin kurulu, İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruludur.” hükmü uyarınca dosyanın İçişleri Bakanlığı’na gönderilmesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Bilgilerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI
..../..../2010 Tef.Kur.Md.A.SOYADI

Örnek: 8

Adı: Başkanlık yazısı(Tekerrür)

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemleri dosya içeriğine göre;kanısına varıldığı belirtilerek,

.....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/..-.. maddesi gereğince cezası ile tecziyesi gerekmekte ise de; adigeçenin aynı fiilden(maddeden) dolayı 01/01/2010 gün ve ...sayılı Olur'(larınız) ile tecziyesi nedeniyle anılan Yasanın "Disiplin cezası verilmesine sebep olmuş bir fiil veya halin cezaların sicilden silinmesine ilişkin süre içinde tekerrüründe bir derece ağır ceza uygulanır" (adigeçenin ... ve ... tarihli Olur'(larınız) ile iki kez aynı ceza -madde- ile tecziye edilmiş olması nedeniyle anılan Yasanın "Aynı derecede cezayı gerektiren fakat ayrı fiil ve haller nedeniyle verilen disiplin cezalarının üçüncü uygulamasında bir derece ağır ceza verilir") hükmü gereğince **CEZASI** ile tecziyesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2010

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

D A Ğ I T I M :
G e r e ğ i :
1-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI

Örnek: 9

Adı: Başkanlık yazısı(3628 sübut bulursa)

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemleri dosya içeriğine göre;

.....3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nda belirlenen suçlardan'in sübut bulduğu kanısına varıldığı belirtilerek,

a).....'in eylemlerine uyan 657 sayılı yasanın 125/E-g maddesi gereğince **DEVLET MEMURLUĞUNDAN ÇIKARMA CEZASI** ile tecziyesi için Disiplin Kurulları ve Disiplin Amirleri Hakkında Yönetmeliğin 4. maddesindeki "Mahalli idarelerin yüksek disiplin kurulu, İçişleri Bakanlığı Yüksek Disiplin Kuruludur." hükmü uyarınca dosyanın İçişleri Bakanlığı'na intikalini sağlamak üzere Çankaya Kaymakamlığı'na gönderilmesinin,

b)Bahse konu eylemin 3628 sayılı Yasa kapsamına girmesi ve bu konuda soruşturma yapma yetkisinin Cumhuriyet Başsavcılığında bulunması nedeniyle, dosyanın bu yönüyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2010

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (2 Adet)

DAĞITIM :

Gereği :

1-Ankara C.Başsavcılığına
2-Çankaya Kaymakamlığına

Bilgi :

1-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

....../....../2012

BAŞKANLIK MAKAMINA

.....yolundaki 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'larınız doğrultusunda yürütülen soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemleri dosya içeriğine göre;

.....3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nda belirlenen suçlardanyolundaki iddia sübut bulmadığı belirtilerek,

a).....(İdari öneri)

b)3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nun 18. maddesinde "...bu suçlardan dolayı müfettiş ve muhakkikler de soruşturma neticesinde delil ve emare elde ettikleri takdirde işi yetkili ve görevli Cumhuriyet Savcılığına ihbar ve evrakı tevdi ederler" hükmü gereğince dosyanın Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Keyfiyeti takdirlerinize arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü

O L U R
...../..... / 2010

Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (2 Adet)

D A Ğ I T I M :
G e r e ğ i :

1-Ankara C.Başsavcılığına

2-İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğüne

....../....../2010 Bel.Müf.A.SOYADI

Adı: C.Başsavcılığına yazı(3628)

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

ANKARA CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞINA

..... yolundaki iddia konusunda yaptırılan soruşturma sonucunda düzenlenen Müfettiş Raporu ve işlemleri dosya içeriğine göre;

3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzlukla Mücadele Kanunu'nun 18. maddesinde "...bu suçlardan dolayı müfettiş ve muhakkikler de soruşturma neticesinde delil ve emare elde ettikleri takdirde işi yetkili ve görevli Cumhuriyet Savcılığına ihbar ve evrakı tevdi ederler" hükmü gereğince dosyanın Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmesinin uygun olacağı teklif ve mütalaa edilmektedir.

Bilgi ve gereğini arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Belediye Başkanı

EK: Dosya (1 Adet)

..../..../2010 Bel.Müf.A.SOYADI
..../..../2010 Tef.Kur.Md.A.SOYADI

Adı: Savunma talep yazısı

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

Sn:
İşi-Adresi

Başkanlık Makamı'nın 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya esas olmak üzere;

.....yolundaki iddialarla ilgili olarak iş bu davetiyeyi tebellüğ tarihinizden itibaren yedi gün içinde aşağıda belirtilen adreste hazır bulunarak savunma vermeniz yada yazılı savunmanızı müfettişliğimize göndermeniz gerekmektedir.

Aksi takdirde, 657 sayılı D.M.K.'nın 130. maddesi uyarınca savunma hakkınızdan vazgeçmiş sayılacağınız tarafınıza önemle tebliğ olunur.

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

ADRES :
Çankaya Belediye Başkanlığı
Teftiş Kurulu Müdürlüğü
Ziya Gökalp Bulvarı No:47
Kolej/ANKARA
Tel: 458 89 ..

Ziya Gökalp Cad. No:47 G Blok 3.Kat Kolej / ANKARA Tel: 0312 458 89 06

Örnek: 13

Adı: Savunma talebi konusunda müdürlüğe yazı

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

..... MÜDÜRLÜĞÜNE

Başkanlık Makamı'nın 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülmekte olan soruşturmaya esas olmak üzere;

Müdürlüğünüzde görev yapmakta olan'a savunma talepli yazı(lar)ımızın tebliğ edilmesini ve alınacak tebellüğ belge(ler)inin ya da tebligatı engelleyen izin, rapor v.b. durumları gösteren belgelerin onaylı örneğinin gönderilmesini rica ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

EK: Davetiye (... Adet)

Adı: Savunma

SAVUNMA TUTANAĞI

ADI SOYADI :
BABA ADI :
DOĞUM TARİHİ/YERİ:
İŞİ :
TELEFON :
ADRESİ :

Yukarıda kimlik bilgileri yazılı olan'ın savunmasıdır.

Olay kendisine hatırlatıldı ve soruldu.

“.....”dedi ve başka bir diyeceğinin olup olmadığı sorulduğunda olmadığını beyanla okuduğu savunmasının doğruluğunu imzası ile tasdik etti.01/01/2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
İfade Sahibi

Örnek: 15

Adı: Yeminli tanık ifadesi

İFADE ZAPTI

ADI SOYADI :
BABA ADI :
DOĞUM TARİHİ/YERİ:
İŞİ :
TELEFON :
ADRESİ :

Yukarıda kimlik bilgileri yazılı olan’ın tanık sıfatıyla alınan yeminli ifadesidir.

Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 55. maddesine göre "**Bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.**" şeklinde yemin alındıktan sonra olay kendisine anlatıldı ve soruldu; “.....”dedi ve başka bir diyeceği olup olmadığı sorulduğunda, olmadığını beyanla okuduğu ifadesinin doğruluğunu imzası ile teyit etti.01/01/2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
İfade Sahibi

Örnek: 16

Adı: İnsan Kaynakları Md.ne yazı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

İNSAN KAYNAKLARI VE EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE

Başkanlık Makamı'nın 01/01/2010 gün ve ... sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülmekte olan soruşturmaya esas olmak üzere;

.....Müdürlüğü'nde görevli'in öğrenim durumu, bulunduğu derece ve kademe ile kesinleşmiş adli ve idari cezası olup olmadığının bildirilmesini rica ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

Adı: *Dizi Pusulası*

[illegible]

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM MEMUR SUÇLARI

1. GENEL AÇIKLAMALAR

Suç, “Hukuk nizamının veya ceza kanunlarının ihlali, ahlak düzenini ağır şekilde bozan ve bu sebeple Devletin hoş göremeyeceği bir fiil, her zaman ve her yerde ortalama dürüstlük ve merhamet duygularına tecavüzü ifade eden davranışlar, kanunda yazılı tipe uygun, hukuka aykırı ve müeyyide olarak bir cezanın uygulanmasını gerektiren fiil” şeklinde tanımlanmıştır.

Hukuk düzeninde yasaklanmış fiil ve hareketler suçu oluşturmaktadır. Bu nedenle suç, hukuka aykırı bir davranış ifadesi olup, kişi hürriyetini de sınırlandırır.

Suçun oluşması için bir eylemin mevcut olması ve bu eylemin suç olarak belirlenmesi gerekmektedir.

Kişinin bir eyleme niyet etmesi, düşüncesinden geçirmesi, sorumlu kişi tarafından işlenmemiş olması, fiilin yasal tanıma uygun düşmemesi hallerinde suç oluşmamış demektir. Ayrıca yasal tanıma uymayan bazı fiil ve haller, kıyas yoluyla suç olarak kabul edilemez.

Türk Ceza Hukukuna göre bir suç işlenmesi durumunda, Cumhuriyet savcısı bizzat harekete geçerek kamu davasının açılıp açılmamasına karar vermek için hazırlık soruşturması başlatır. Ana kural bu olmakla beraber, hukuk sistemimiz memurların görevleri ile ilgili olarak işledikleri suçlar için ayrı soruşturma yöntemleri belirleyerek yargılama yöntemi bakımından memurlar ve diğer kamu görevlileri için istisnalar getirmiştir. Memurların görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı kamu davasının açılıp açılmaması konusunda idareye takdir hakkı tanınmıştır. Ayrıca, Anayasanın 129. ve Devlet Memurları Kanununun 24. maddelerinde de memurların yargılama usullerinin özel yasa ile düzenleneceği belirtilmiştir.

Yeni Türk Ceza Kanunu memur kavramı yerine kamu görevlisi kavramına yer vermiştir. TCK’nın “Tanımlar” başlıklı 6. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde; **“Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi, ...”** anlaşılar denilmektedir. Yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır.

Bilindiği üzere, kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suça müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de kamu görevlisidirler.

Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerin üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı açıktır.

Hukuk sistemimizde memurların soruşturma yöntemini belirleyen kanun, 1913 yılından bu yana yürürlükte olan Memurun Muhakematı Hakkında Kanun-u Muvakkat’ı kaldıran ve yeni bir yargılama usulü getiren, 04/12/1999 tarihinde 23896 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanundur. Memur suçlarının kovuşturulması yöntemleri ile ilgili diğer bir önemli kanun da 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunudur. Bu Kanun, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu

Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun istisnasıdır.

Bu açıklamalara göre memur suçlarını;

a)Memurların görevleri sebebi ile işledikleri ve ön inceleme raporu düzenlenmesini gerekli kılan suçlar,

b)Ön inceleme raporu düzenlenmeden ve yetkili merciden soruşturma izni talep edilmeden doğrudan Cumhuriyet başsavcılıklarınca genel hükümlere göre işlem yapılmasını gerekli kılan suçlar,

c)Soruşturması takibe ve izne bağlı suçlar, şeklinde gruplandırmak mümkündür.

2. 4483 SAYILI KANUN KAPSAMINA GİREN SUÇLAR

Kamu çalışanlarına 4483 sayılı Kanunun uygulanabilmesi için;

a) Kişinin memur olması,

b) Bu memurun bir suç işlemesi,

c) Suçun, görev sebebiyle işlenmiş olması,

d) Her üçünün aynı anda gerçekleşmesi, gerekmektedir.

Memurların kendilerine mevzuatla yada idari emirlerle verilen görevleri ile ilgili olan, görevleri dolayısıyla işledikleri suçlar “görevden doğan suç” kapsamı içinde düşünülmelidir. Suçun işlendiği yer ve zaman önemli değildir.

1-Türk Ceza Kanununda Yer Alan Suçlar:

“Dilekçe hakkının kullanılmasının engellenmesi”

MADDE 121-(1) Kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına verdiği dilekçenin hukukî bir neden olmaksızın kabul edilmemesi hâlinde, fail hakkında altı aya kadar hapis cezasına hükmolunur.

Söz konusu suç tanımıyla, dilekçe hakkının kullanılmasının güvence altına alınması amaçlanmıştır. Suçun konusu dilekçedir. Dilekçe, kişinin belli bir hakkı kullanmak için yetkili kamu makamlarına yazılı olarak yaptığı başvuruyu ifade etmektedir. Kamu makamlarına yöneltilen talebin sözlü olması da mümkündür. Örneğin bir suç vakıasına ilişkin ihbar veya şikayetin sözlü olarak yapılması halinde, bunun tutanağa geçirilmesi gerekmektedir. Salt sözlü başvurunun kabul edilmemesi, söz konusu suçu oluşturmayacaktır. Ancak, başvurunun yazılı yapılması halinde, bunun hukuki bir neden olmaksızın kabul edilmemesi, söz konusu suçu oluşturacaktır. Bu ayırımın yapılmasının nedeni, ispat sorunlarının önüne geçmektir.

Sürelî işlemlerde, dilekçenin süresinde verilmesine rağmen, kabulünün geciktirilmesi halinde de, bu suç oluşur.

Verilen dilekçenin hukuki bir nedene dayalı olarak kabul edilmemesi halinde, kabul etmeme fiili hukuka uygun olduğu için, suç oluşmayacaktır. Örneğin, bir suç duyurusuna ilişkin dilekçenin, ilgisiz bir makama verilmeye teşebbüs edilmesi karşısında, kabul edilmemesi, söz konusu suçu oluşturmaz.

“İnşaat Ve Yıkımla İlgili Emniyet Kurallarına Uymama”

Madde 176- (1) İnşaat veya yıkım faaliyeti sırasında, insan hayatı veya beden bütünlüğü açısından gerekli olan tedbirleri almayan kişi, üç aydan bir yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Maddede inşaat veya yıkım faaliyetinden sorumlu olan kişinin bu faaliyet esnasında insan hayatı veya beden bütünlüğü bakımından gerekli tedbirleri almaması cezalandırılmaktadır. Fiil, somut tehlike suçu niteliğindedir. Suç inşaat veya yıkım faaliyeti esnasında sorumlu kişinin, insan hayatı veya beden bütünlüğü açısından gerekli tedbirleri almaması ile birlikte oluşur. Suçun oluşması bakımından bir zarar doğması aranmaz. Bu tedbirlerin alınmaması sebebiyle bir zarar meydana gelirse; inşaat veya yıkım faaliyeti sırasında, insan hayatı veya beden bütünlüğü açısından gerekli tedbirleri almayan kişi, fiilin sebebiyet verdiği netice açısından kast veya taksirine göre cezalandırılacaktır.

“İmar Kirliliğine Neden Olma”

Madde 184- (1) Yapı ruhsatiyesi alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapan veya yaptıran kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Yapı ruhsatiyesi olmadan başlatılan inşaatlar dolayısıyla kurulan şantiyelere elektrik, su veya telefon bağlantısı yapılmasına müsaade eden kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

(3) Yapı kullanma izni alınmamış binalarda herhangi bir sınai faaliyetin icrasına müsaade eden kişi iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(4) Üçüncü fıkra hariç, bu madde hükümleri ancak belediye sınırları içinde veya özel imar rejimine tabi yerlerde uygulanır.

(5) Kişinin, ruhsatsız ya da ruhsata aykırı olarak yaptığı veya yaptırdığı binayı imar planına ve ruhsatına uygun hale getirmesi halinde, bir ve ikinci fıkra hükümleri gereğince kamu davası açılmaz, açılmış olan kamu davası düşer, mahkum olunan ceza bütün sonuçlarıyla ortadan kalkar.

(6) İkinci ve üçüncü fıkra hükümleri, 12 Ekim 2004 tarihinden önce yapılmış yapılarla ilgili olarak uygulanamaz.

Madde metninde imar mevzuatında belirlenen usul ve koşullara aykırı olarak inşa faaliyetinde bulunmak, suç olarak tanımlanmıştır.

Birinci fıkradaki suç, yapı ruhsatiyesi alınmadan veya ruhsata aykırı olarak bina yapmak veya yaptırmakla oluşur. Böylece, sadece binayı inşa eden yüklenici, taşeron, usta veya kalfa değil; inşaatın sahibi de, bu suçtan dolayı fail olarak sorumlu tutulacaktır. Ayrıca, bu tür inşa faaliyetlerine kontrol ve denetim hizmeti veren teknik kişiler de bu suçtan dolayı fail sıfatıyla cezalandırılacaktır.

İkinci fıkra; yapı ruhsatiyesi olmadan başlatılan inşaatlar dolayısıyla kurulan şantiyelere elektrik, su veya telefon bağlantısı yapılması ya da bu hizmetlerden yararlanılmasına müsaade edilmesi, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.

Üçüncü fıkra ise, yapı ruhsatiyesine dayalı olarak yapılmış olsun veya olmasın, yapı kullanma izni alınmamış binalara elektrik, su, telefon veya gaz bağlantısı yapılması veya bu hizmetlerden yararlanılmasına müsaade edilmesi, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.

Dördüncü fıkraya göre, yapı kullanma izni alınmamış binalarda herhangi bir sınai veya ticari faaliyetin icrasına müsaade edilmesi, ayrı bir suç oluşturmaktadır.

Beşinci fıkra bu madde hükümlerinin uygulanma alanı ile ilgili sınırlama getirilmiştir. Bu madde hükümleri ancak belediye sınırları içinde veya özel imar rejimine tabi yerlerde uygulanabilecektir. Örneğin organize sanayi bölgeleri, özel imar rejimine tabi bölge niteliği taşımaktadır. Ancak, sınai ürünlerin üretiminin yapıldığı tesisler açısından bu sınırlama kabul edilmemiştir. Bu bakımdan, köy sınırları içinde inşa edilen, sınai ürünlerin üretiminin yapıldığı tesisler açısından da bu madde hükümleri uygulanabilecektir.

“Resmi belgede sahtecilik”

MADDE 204 - (1) Bir resmi belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren veya sahte resmi belgeyi kullanan kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belgeyi sahte olarak düzenleyen, gerçek bir belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştiren, gerçeğe aykırı olarak belge düzenleyen veya sahte resmi belgeyi kullanan kamu görevlisi üç yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, verilecek ceza yarısı oranında artırılır.

Maddede, resmi belgede sahtecilik suçu tanımlanmıştır.

Suçun konusu resmi belgedir.

Belge, eski dilimizdeki “evrak” kelimesi karşılığında kullanılmakta olup, yazılı kağıt anlamına gelmektedir. Bu bakımdan, yazılı kağıt niteliğinde olmayan şey, ispat kuvveti ne olursa olsun, belge niteliği taşımamaktadır.

Kağıt üzerindeki yazının, anlaşılabilir bir içeriğe sahip olması ve ayrıca, bir irade beyanını ihtiva etmesi gerekir.

Bu yazının belli bir kişiye veya kişilere izafe edilebilir olması gerekir. Ancak, bu kişilerin gerçekten mevcut kişiler olması gerekmez. Bu itibarla, gerçek veya hayali belli bir kişiye izafe edilemeyen yazılı kağıt, belge niteliği taşımaz. Kağıt üzerindeki yazının belli bir kişiye izafe edilebilmesi için, bu kişinin ad ve soyadının kağıda eksiksiz bir şekilde yazılması ve kağıdın bu kişi tarafından imzalanmış olması şart değildir.

Ancak, bazı belgeler (örneğin polişe gibi kambyo senetleri) açısından, belge üzerinde kişinin kendi el yazısı ile imzasının atılmış olması gerekir. Zira, imza, ilgili kambyo senedinin zorunlu şekil şartını (kurucu bir unsurunu) oluşturmaktadır.

Bir kişinin, düzenlediği belgeye başkasının adını yazması ve belgeyi imzalaması durumunda da bir belge vardır; ancak, bu belge sahtedir. Belge altında adı yazılan ve adına imza konulan kişi, gerçek veya hayali bir kişi olabilir. Bunun, belgenin varlığına bir etkisi bulunmamaktadır.

Bir belgeden söz edebilmek için, kağıt üzerindeki yazının içeriğinin hukuki bir kıymet taşıması, hukuki bir hüküm ifade eylemesi, hukuki bir sonuç doğurmaya elverişli olması gerekir.

Resmi belge, bir kamu görevlisi tarafından görevi gereği olarak düzenlenen yazıyı ifade etmektedir. Bu itibarla, düzenlenen belge ile kamu görevlisinin ifa ettiği görev arasında bir irtibatın bulunması gerekir. Bu itibarla, bir kamu kurumu ile akdedilen sözleşme dolayısıyla özel hukuk hükümlerinin uygulama kabiliyetinin olması halinde dahi, resmi belge vardır. Çünkü sözleşme, kamu kurumu adına kamu görevlisi tarafından imzalanmaktadır.

Ayrıca belirtmelidir ki, her ne kadar, belgeden söz edilen durumlarda yazılı bir kağıdın varlığı gerekli ise de; bazı durumlarda belgenin varlığını kabul için, yazının kağıt üzerinde bulunması gerekmez. Bir metal levha üzerine yazı yazılması halinde de belgenin varlığını kabul etmek gerekir. Bu itibarla, araç plakaları da resmi belge olarak kabul edilmek gerekir.

Söz konusu suç, seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır.

Birinci seçimlik hareket, resmi belgeyi sahte olarak düzenlemektir. Bu seçimlik hareketle, resmi belge esasında mevcut olmadığı halde, mevcutmuş gibi sahte olarak üretilmektedir.

Sahtelikten söz edebilmek için, düzenlenen belgenin gerçek bir belge olduğu konusunda kişiyi yanıltıcı nitelikte olması gerekir. Başka bir deyişle, sahteliğin beş duyuyla anlaşılabilir olmaması gerekir. Özel bir incelemeye tabi tutulmadıkça gerçek olmadığı anlaşılamayan belgenin sahte belge olarak kabul edilmesi gerekir.

İkinci seçimlik hareket, gerçek bir resmi belgeyi başkalarını aldatacak şekilde değiştirmektir. Bu seçimlik hareketle, esasında mevcut olan resmi belge üzerinde silmek veya ilaveler yapmak suretiyle değişiklik yapılmaktadır. Mevcut olan resmi belge üzerinde sahtecilikten söz edebilmek için, yapılan değişikliğin aldatıcı nitelikte olması gerekir. Aksi takdirde, resmi belgeyi bozmak suçu oluşur.

Birinci ve ikinci seçimlik hareketle bağlantılı olarak belirtmek gerekir ki; sahteciliğin, belgenin üzerindeki bilgilerin bir kısmına veya tamamına ilişkin olmasının, suçun oluşması açısından bir önemi bulunmamaktadır.

Üçüncü seçimlik hareket ise, sahte resmi belgeyi kullanmaktır. Kullanılan sahte belgenin kişinin kendisi veya başkası tarafından düzenlenmiş olmasının bir önemi yoktur.

Maddenin ikinci fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun kamu görevlisi tarafından işlenmesi ayrı bir suç olarak tanımlanmaktadır. Birinci fıkra da tanımlanan suçtan farklı olarak, bu suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesinin yanı sıra, suçun konusunu oluşturan belgenin kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu resmi bir belge olması gerekir. Bu bakımdan, resmi belgede sahteciliğin kamu görevlisi tarafından yapılmasına rağmen, düzenlenen sahte resmi belgenin kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu bir belge olmaması halinde, bu fıkra hükmü uygulanamaz.

Söz konusu suçu oluşturan hareketler, birinci fıkra da tanımlanan suçu oluşturan seçimlik hareketlerden ibarettir. Ancak, bu bağlamda özellikle belirtilmelidir ki, kamu görevlisinin gerçeğe aykırı olarak bir olayı kendi huzurunda gerçekleştirmiş gibi, bir beyanı kendi huzurunda yapılmış gibi göstererek belge düzenlemesi halinde, bu fıkra hükmünde tanımlanan suç oluşur.

Maddenin üçüncü fıkrasında, resmi belgede sahtecilik suçunun konu bakımından nitelikli unsuru belirlenmiştir. Buna göre, suçun konusunu oluşturan resmi belgenin, kanun hükmü gereği sahteliği sabit oluncaya kadar geçerli olan belge niteliğinde olması halinde, cezanın belirlenen oranda artırılması gerekir. Bu hüküm, belgelerde sahtecilik suçları ile delil teorisi arasındaki ilişki göz önüne alınarak, daha üstün ispat gücüne sahip belgeyi daha fazla korumak ihtiyacını karşılamaktadır. Ancak, değişik yorumlara son vermek amacıyla bir belgenin böyle bir güce sahip olup olmadığının saptanması için kanunlarda bu hususu belirten bir hüküm bulunması gerekli sayılmıştır.

“Remi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemek”

MADDE 205 - (1) Gerçek bir resmi belgeyi bozan, yok eden veya gizleyen kişi, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Suçun kamu görevlisi tarafından işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Maddede, resmi belgeyi bozmak, yok etmek ve gizlemek fiilleri, resmi belgede sahtecilik suçundan ayrı bir suç olarak ceza yaptırımına altına alınmıştır. Sahtecilik suçu, düzenlenen belgenin veya belgede yapılan değişikliğin başkasını aldatıcı nitelikte olmasını gerektirir. Bu maddede tanımlanan suçun işlenmesi, başkasını aldatma özelliği taşımayabilir.

Suçun konusu, hukuken geçerli, yani gerçek bir resmi belgedir.

Söz konusu suçu oluşturan seçimlik hareketler, resmi belgeyi bozmak, yok etmek veya gizlemektir.

Gerçek bir resmi belge üzerindeki yazıları örneğin boyamak veya silmek suretiyle okunamaz hale getirmek, belge üzerindeki resmi koparmak, belgeyi yırtmak, yakmak veya gizlemek fiilleri bu suçu oluşturur.

Dikkat edilmelidir ki; gizleme halinde, belge varlığını ve bütünlüğünü muhafaza etmektedir. Gizlenen belge, kişilerin nezdinde bulunan resmi belge olabileceği gibi, bir kamu kurum ve kuruluşunda ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunda muhafaza edilen belge de olabilir.

Gizlemenin, belgenin nezdinde bulunduğu kişiye ya da kurum veya kuruluşa karşı olması gerekir. Bir belgenin, örneğin bir uyuşmazlık bağlamında mahkemeden istenmesine karşılık; gerçeğe aykırı olarak, mevcut olmadığının veya bulunmadığının bildirilmesi halinde, bu suç değil, suç delillerini gizleme suçu oluşur.

Bir resmi belgenin, örneğin bir hukuki uyuşmazlık bağlamında mahkemeden istenmesine karşılık; gerçeğe aykırı olarak, mevcut olmadığının veya bulunmadığının bildirilmesi halinde, bu suç oluşur. Ancak, bir suça ilişkin olarak yapılan soruşturma veya

kovuşturma kapsamında istenen belgelerin verilmemesi halinde, resmi belgenin gizlenmesi suçunun değil, suç delillerini gizleme suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Gizleme olgusu, belgenin nezdinde bulunduğu kişiden ya da kurum veya kuruluşan alınması suretiyle de gerçekleşebilir. Ancak bu durumda, hırsızlık suçundan değil, resmi belgenin gizlenmesi suçundan dolayı hüküm tesis edilmelidir.

Bu suç, herhangi bir kişi tarafından işlenebilir. Resmi belgenin kamu görevlisi tarafından bozulması, yok edilmesi veya gizlenmesi, bu suçun nitelikli şekli olarak tanımlanmıştır. Bu suç açısından özellik arzeden husus, suçun konusunu oluşturan belgenin, kamu görevlisinin görevi gereği düzenlemeye yetkili olduğu belge olması gerekmez. Gerçek bir resmi belgenin kamu görevlisinin görevinin gereklerine aykırı olarak bozulması, yırtılması, yok edilmesi veya gizlenmesi halinde, bu suç oluşur.

“Resmi belgenin düzenlenmesinde yalan beyan”

MADDE 206 - (1) Bir resmi belgeyi düzenlemek yetkisine sahip olan kamu görevlisine yalan beyanda bulunan kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Madde, doktrinde “fikri sahtecilik” olarak adlandırılan bir suç tipini düzenlemektedir. Kişi, kendi beyanı ile, sahte bir resmi belgenin düzenlenmesine neden olmak hakkına sahip değildir. Kişinin açıklamaları üzerine düzenlenen resmi belgenin bu beyanın doğruluğunu ispat edici bir güce sahip olması suçun oluşması için gereklidir. Aksi takdirde düzenlenen belge, yapılan beyanın doğruluğunu ispat edemeyeceğinden, kişi kendi beyanı ile böyle bir belgenin düzenlenmesine etmen olmuş sayılamaz ve kendisinin bu madde uyarınca cezalandırılmasının neden ve hikmeti kalmaz. O halde bakılacak husus şudur: Beyanın doğruluğu düzenlenen resmi belgeyle ispat edilecek ise, madde uygulanacaktır; buna karşılık beyanı alan memur, beyanın doğruluğunu tahkik edip, buna kanaat getirdikten sonra resmi belgeyi düzenlemek durumunda ise yani resmi belge sadece kişinin beyanı üzerine değil de, memurca yapılacak inceleme sonucuna göre meydana getirilmekte ise, bu maddedeki suç oluşmaz.

Bu nedenle, gümrük muayene memuruna, belirli bir malı ithal veya ihraç edeceği yolunda yalan beyanda bulunan kişi, bu maddedeki suçu işlemiş olmaz; zira beyanı alan gümrük muayene memuru sırf bu beyanla yetinmeyip, beyanın doğruluğunu incelemekle yükümlüdür.

Resmi belge ile doğruluğu ispat edilecek olayların ne olduğu, belgenin niteliğine göre belirlir.

Hakime, değişik olaylar karşısında, yalan beyanın niteliğine göre temel cezayı belirlemek bakımından takdir yetkisi sağlamak maksadıyla maddedeki ceza üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası olarak saptanmıştır.

(Bu cezanın uygulamasında, kamu görevlisi görevi sebebiyle yalan beyanda bulunursa 4483 sayılı Kanun kapsamında, kişinin kamu görevlisi olmaması veya yalan beyanının görevi sebebiyle olmaması halinde genel hükümlere göre işlem tesis edilir.)

“Denetim görevinin ihmali”

MADDE 251- (1) Zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine kasten göz yuman denetimle yükümlü kamu görevlisi, işlenen suçun müsterek faili olarak sorumlu tutulur.

(2) Denetim görevini ihmal ederek, zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine imkân sağlayan kamu görevlisi, üç aydan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

Madde metninde denetim görevinin ihmali, ceza yaptırımına bağlanmıştır. Birinci fıkrada zimmet veya irtikâp suçunun işlenmesine kasten göz yuman kamu görevlisinin, işlenen suçun müsterek faili olarak sorumlu tutulacağı hüküm altına alınmıştır. Bu durumda,

kamu görevlisi, zimmet veya irtikap suçunun işlendiğinden haberdardır ve buna rağmen denetim görevini kasten ihmal etmektedir.

Buna karşılık, denetimle yükümlü kamu görevlisinin bu görevini ihmal etmesinden yararlanılarak zimmet veya irtikap suçunun işlenmesi halinde; kamu görevlisinin, denetim görevini kasten ihmal etmesi dolayısıyla, ceza hukuku bakımından sorumluluğu kabul edilmiştir. Bu durumda, kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçu açısından kastı yoktur. Ancak, denetim görevini kasten ihmal etmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında, denetim görevinin kasten ihmal edilmiş olması, ayrı bir suç olarak tanımlanmıştır.

TCK'nın 251. maddesinde yer alan bu suçun unsurları;

- 1) Failin, görevi gereği Devlet mallarının denetimi ile sorumlu olması,
- 2) Denetimle yükümlü kamu görevlisinin zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine kasten göz yumması veya kamu görevlisinin denetim görevini ihmal ederek zimmet veya irtikap suçunun işlenmesine imkan sağlamasıdır.

“Görevi kötüye kullanma”

MADDE 257 - (1) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerine aykırı hareket etmek suretiyle, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir kazanç sağlayan kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İrtikap suçunu oluşturmadığı takdirde, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlayan kamu görevlisi, birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.

Bir kamu göreviyle görevlendirilen kişi, bu kamu faaliyetinin yürütülmesi sırasında, görevinin gerekli kıldığı yükümlülöklere uygun hareket etmek zorundadırlar. Öyle ki; kamu faaliyetlerinin gerek eşitlik gerek liyakatlilik açısından adalet ilkelerine uygun yürütüldüğü hususunda toplumda hakim olan güvenin, inancın sarsılmaması gerekir.

Bu yükümlölökle bağdaşmayan davranışlar, belli koşullar altında suç olarak tanımlanmıştır. Görevi kötüye kullanma suçu, bu bakımdan genel, tali ve tamamlayıcı bir suç olarak tanımlanmıştır.

Görevi kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için, gerçekleştirilen fiilin, kamu görevlisinin görevi alanına giren bir hususla ilgili olması gerekir.

Kamu görevinin gereklerine aykırı olan her fiili cezai yaptırım altına almak, suç ve ceza siyasetinin esaslarıyla bağdaşmamaktadır. Bu nedenle, görevin gereklerine aykırı davranışın belli koşulları taşıması halinde, görevi kötüye kullanma suçunu oluşturabileceği kabul edilmiştir. Buna göre, kamu görevinin gereklerine aykırı davranışın, kişilerin mağduriyetiyle sonuçlanmış olması veya kamunun ekonomik bakımdan zararına neden olması ya da kişilere haksız bir kazanç sağlamış olması halinde, görevi kötüye kullanma suçu oluşabilecektir.

Görevin gereklerine aykırı davranışın, kişinin mağduriyetine neden olması gerekir. Bu mağduriyet, sadece ekonomik bakımdan uğranılan zararı ifade etmez. Mağduriyet kavramı, zarar kavramından daha geniş bir anlama sahiptir. Örneğin kişi, tabi tutulduğu sınavda başarılı olmasına rağmen, başarısız gösterilmiş olabilir. Bir imar planı uygulamasında, belli bir parsel, sahibine duyulan husumet dolayısıyla, plan tekniğine aykırı olarak, yeşil alan olarak gösterilmiş olabilir. Kişinin, kamusal bir finans kaynağından yararlanması için gerekli şartları

taşıdığı halde, yararlanması engellenmiş olabilir. Kişinin, belli bir sınai veya ticari faaliyetle ilgili olarak gerekli izin koşullarını taşıdığı halde, bu faaliyeti engellenmiş olabilir.

Haklı olan işin görülmesinden sonra kişilerden yarar sağlanması da, görevi kötüye kullanma suçunu oluşturur. Çünkü, bu yarar, kamu görevlisi sıfatını taşıması ve işi görmüş olması dolayısıyla kişiye sağlanmaktadır. Kamu görevlisine yarar sağlanması görünüşte rızaya dayalı olsa bile; kamusal görevlerin eşitlik ve liyakat esasına göre yürütüldüğü hususunda taşınan kaygı dolayısıyla, burada da bir mağduriyetin varlığını kabul etmek gerekir.

Görevin gereklerine aykırı davranış dolayısıyla, kamu açısından bir zarar meydana gelmiş olabilir. Örneğin orman alanında veya kamu arazisinin işgaliyle yapılan işyeri veya konutlara elektrik, su, gaz, telefon ve yol gibi alt yapı hizmetleri götürülmekle, görevin gereklerine aykırı davranılmış olabilir.

Görevin gereklerine aykırı davranmak suretiyle kişilere haksız bir kazanç sağlanmış olabilir. Örneğin kişi, kamusal bir finans kaynağından yararlanması için gerekli şartları taşımadığı halde, yararlandırılmış olabilir. Kişiye, belli bir sınai veya ticari faaliyetle ilgili olarak gerekli izin koşullarını taşımadığı halde, bu faaliyetin icrasına yönelik olarak izin verilmiş olabilir. Bir imar planı uygulamasında, belli bir parsel üzerinde, plan tekniğine veya imar planına aykırı olarak yapılaşmaya imkan sağlanmış olabilir.

Görevi kötüye kullanma suçunun oluşabilmesi için, görevin gereklerine aykırı davranışın mutlaka icrai davranış olması gerekmemektedir. Görevin gereklerine aykırı davranışın, ihmali bir hareket olması halinde de, görevi kötüye kullanma suçu oluşabilecektir. Görevi kötüye kullanma suçunun icrai veya ihmali davranışla işlenmesinin sadece ceza miktarı üzerinde bir etkisi olabilecektir.

Bu düzenlemeyle, 765 sayılı Türk Ceza Kanununda yer verilen keyfi muamele, görevi kötüye kullanma ve görevi ihmal suçları ayırımından vazgeçilmiştir.

Görevin gereklerine aykırı davranış sonucunda, bir insan ölmüş veya yaralanmış olabilir. Bu durumda; kamu görevlisinin görevinin gereği olan belli bir icrai davranışta bulunmak yönündeki yükümlülüğünü yerine getirmemesi dolayısıyla, görevi kötüye kullanma suçunun oluştuğunda kuşku yoktur. Ancak, bu durumda aynı zamanda ihmali davranışla öldürme veya yaralama suçu oluşmaktadır.

Görevi kötüye kullanma suçu, genel, tali ve tamamlayıcı bir suç tipidir. Bu nedenle, görevin gereklerine aykırı davranışın başka bir suçu oluşturmadığı hallerde, kamu görevlisini bu suça istinaden cezalandırmak gerekir. Buna karşılık, görevle bağlantılı yükümlülüğün ihmali sonucunda şayet bir kişi ölmüş veya yaralanmış ise, kişi artık görevi kötüye kullanma suçundan dolayı cezalandırılmaz. Bu durumda, ihmali davranışla işlenmiş öldürme veya yaralama suçunun oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Maddenin üçüncü fıkrasına göre; kamu görevlisinin, görevinin gereklerine uygun davranması için veya bu nedenle kişilerden kendisine veya bir başkasına çıkar sağlaması, bazı hallerde görevi kötüye kullanma suçunu oluşturacaktır. Ancak, bunun için, fiilin icbar suretiyle irtikap suçunu oluşturamaması gerekir. Kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için, kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlaması, rüşvet suçunu oluşturacaktır. Buna karşılık, kamu görevlisinin, görevinin gereklerine uygun davranmak amacıyla kişilerden menfaat temin etmesi durumunda ise, rüşvet suçu değil, kural olarak icbar suretiyle irtikap suçu oluşur. Ancak, somut olayda, kişinin menfaat sağlama yönünde icbar edildiği yönünde somut dayanak noktalarının bulunmaması durumunda, fiil görevi kötüye kullanma olarak değerlendirilerek cezaya hükmedilecektir.

“Göreve ilişkin sırrın açıklanması”

MADDE 258- (1) Görevi nedeniyle kendisine verilen veya aynı nedenle bilgi edindiği ve gizli kalması gereken belgeleri, kararları ve emirleri ve diğer tebligatı açıklayan veya yayınlayan veya ne suretle olursa olsun başkalarının bilgi edinmesini kolaylaştıran kamu görevlisine, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası verilir.

(2) Kamu görevlisi sıfatı sona erdikten sonra, birinci fıkrada yazılı fiilleri işleyen kimseye de aynı ceza verilir.

Maddede, kamu görevine ilişkin sırrın ifşası cezalandırılmaktadır. Söz konusu suç, gizli kalması gereken hususları açıklamak, yayınlamak veya ne suretle olursa olsun bunlardan başkasının bilgi edinmelerini kolaylaştırmak suretiyle oluşacaktır. Suçun faili, bir kamu görevlisi olacaktır. Suçun konusu, ifa edilen kamu göreviyle ilgili olan ve gizli tutulması yani sır olarak saklanması gereken bilgilerdir.

Kamu görevlisinin, ifa ettiği göreve ilişkin sırları bu görevi sona erdikten sonra da açıklamaması gerekir. Maddenin ikinci fıkrasında, söz konusu yükümlülüğe aykırı davranışlar ceza yaptırımına altına almıştır.

“Kamu görevlisinin ticareti”

MADDE 259 - (1) Yürüttüğü görevin sağladığı nüfuzdan yararlanarak, bir başkasına mal veya hizmet satmaya çalışan kamu görevlisi, altı aya kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.

Madde metninde kamu görevlilerinin ticareti suçu tanımlanmıştır. Bu hükümle, görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle başkalarına mal veya hizmet satmaya çalışan kamu görevlisinin cezalandırılması öngörülmüştür. Suçun tamamlanması için, mal veya hizmetin satılmış olması gerekmektedir. Söz konusu suç tanımıyla amaçlanan, bir kamusal faaliyetin yürütülmesine katılan veya bir kamu hizmetinden yararlanan kişilerin, kamu görevlisinin görevinin gereklerine uygun işlem tesis edilmeyeceği yönünde bir endişeyle kendilerini sunulan mal veya hizmeti satın almak mecburiyetinde hissetmelerinin önüne geçmektir.

“Kamu görevinin terki veya yapılmaması”

MADDE 260. - (1) Hukuka aykırı olarak ve toplu biçimde, görevlerini terk eden, görevlerine gelmeyen, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmayan veya yavaşlatan kamu görevlilerinin her biri hakkında üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Kamu görevlisi sayısının üçten fazla olmaması halinde cezaya hükmolunmaz.

(2) Kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal hakları ile ilgili olarak, hizmeti aksatmayacak biçimde, geçici ve kısa süreli iş bırakmaları veya yavaşlatmaları halinde, verilecek cezada indirim yapılabileceği gibi, ceza da verilmeyebilir.

Madde metninde, kamu görevlilerinin toplu olarak görevlerini terk etmesi, görevlerine gelmemesi, görevlerini geçici de olsa kısmen veya tamamen yapmaması veya yavaşlatması suç olarak tanımlanmıştır.

Bir hizmetin kamu adına yürütülmesine karar verilmesi, bu hizmetin düzenli ve aksamaksızın yürütülmesini gerektirir. Madde metniyle bir kamu hizmetinin aksamasına neden olacak toplu hareketler ceza yaptırımına altına alınmıştır.

Söz konusu suçun oluşabilmesi için maddede belirtilen hareketlerin toplu olarak gerçekleştirilmesi gerekir. Söz konusu hareketlerin toplu olarak yapıldığının kabulü için, en az dört kişinin birlikte hareket etmiş olması gerekir.

Maddenin ikinci fıkrasında, görevin toplu olarak ve kısa bir süre için terkinin kamu hizmetinin yürütülmesi açısından oluşturduğu haksızlığın azlığı göz önünde bulundurularak, verilecek cezada indirim yapma veya ceza vermeme konusunda mahkemeye takdir yetkisi tanınmıştır. Ancak, bu takdir yetkisinin kullanılabilmesi için, görevin kısa bir süre terkinin

hizmeti aksatmaması ve münhasıran kamu görevlilerinin mesleki ve sosyal hakları ile ilgili taleplerini ifade amacıyla yapılması gerekir.

“Kamu görevlisinin suçu bildirmemesi”

MADDE 279- (1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkra göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.

Kamu görevlileri, görevlerini yaptıkları sırada ve göreve ilişkin olarak bir suçun işlendiğini öğrendiklerinde bunu yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdürler. Madde metninde, bu yükümlülüğe aykırı davranış, suç olarak tanımlanmaktadır. Suçun maddi unsuru, bildirimde bulunmak hususunda ihmalde bulunmak veya gecikme göstermektir. Ancak, bu suçun oluşabilmesi için, bildirim konusu suçun kamu görevlisinin yürüttüğü görevle bağlantılı olması gerekir. İşlenen suçun görevle bağlantısının olmaması durumunda, ihbarla ilgili genel kurallar geçerlidir.

2) 237 Sayılı Taşıt Kanununda Yer Alan Suç

MADDE 16-Bu kanun şümülüne giren taşıtları her ne suretle olursa olsun, tahsis olduğu işin gayrısında veya şahsi hususlarda kullananlar veya kullanılmasına müsaade edenler veya kanunda yazılı olduğu şekilde kullanılmış gibi gösterenler veya kanunen bir makama veya işe tahsis olunmadığı halde hakikati tağyir ile bu taşıtlardan istifade eden ve ettirenler, bunların gidiş-gelişine müsaade edenler veya kanuna aykırı olarak numara ve plaka verenlerle kullananlar veya kullanılmaya elverişli olduğu halde ekonomik ömrünü doldurduğu bahanesi ile yenileyen veya yeniletenler veya bu hususlar için masraf tahakkuk evrakını hazırlayan veya tasdik veya bunlara ait ita emirlerini vize edenler hakkında Fiilin mahiyetine göre bir seneye kadar hapis cezası verilir. Bu yüzden hasıl olan masraf ve zararlar kendilerine teselsülen ayrıca tazmin ettirilir. Tekerrürü halinde verilecek hapis cezası iki aydan aşığaı olmaz.

Bu duruma göre 237 sayılı Taşıt Kanununa muhalefet durumunda, ilgili ve sorumlu görülenlerin memur olması halinde haklarında ön inceleme raporu düzenlenmesi ve işçi statüsünde olmaları durumunda ise, genel hükümlere göre işlem yapılmak üzere Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunulması gerekir.

3. 4483 SAYILI KANUN KAPSAMINA GİRMEYEN SUÇLAR

Soruşturma usulü 4483 sayılı Kanuna tabi olan memurların görevleri ile ilgili olarak işledikleri bazı suçlar, özel hükümler nedeni ile ayrı bir kovuşturma usulüne tabidir. Bu suçlar ve bunlara ilişkin özel hükümler aşağıda sıralanmıştır. Müfettiş ve muhakkiklerin bu kapsamdaki bir fiille karşılaşmaları halinde, durumu belge ve delilleri ile Cumhuriyet başsavcılığına intikal ettirmeleri, ayrıca düzenleyecekleri idari soruşturma (disiplin soruşturma) raporunu bağlı bulundukları makama sunmaları gerekmektedir.

1) 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda Yer Alan Suçlar:

Bu Kanun, içeriğinde belirtilen suçları işleyen memurları 4483 sayılı Kanunun kapsamı dışında bir soruşturma usulüne tabi tutmuştur. Çünkü, söz konusu suçların büyük bölümü, Türk Ceza Kanununda “**Kamu İdaresinin Güvenilirliğine ve İşleyişine Karşı Suçlar**” başlığı altında yer aldığından ve özellikle Devlete ve topluma sosyal ve mali yönden olumsuz etkide bulunduğundan, suçların takibi ve davaların kısa sürede sonuçlandırılması kamunun düzeni açısından zorunludur. Bu itibarla, bu suçları işleyen memurlar, 4483 sayılı Kanun kapsamı dışında tutulmuş olup, bu kapsamdaki suçların inceleme, denetleme ve soruşturma sırasında öğrenilmesi halinde durumun, bir raporla suç ve suçluları gösterir

belgelerin Cumhuriyet başsavcılığına verilmesi; ayrıca konunun disiplin hukuku bağlamında alınacak soruşturma onayına dayalı olarak sonuçlandırılması ve düzenlenecek idari soruşturma raporunun onay merciine sunulması gerekmektedir.

“Zimmet”

MADDE 247- (1) Görevi nedeniyle zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu malı kendisinin veya başkasının zimmetine geçiren kamu görevlisi, beş yıldan oniki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.

(3) Zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranına kadar indirilebilir.

Kamu görevlisi, bu görevi dolayısıyla zilyetliği kendisine devredilmiş olan veya koruma ve gözetimiyle yükümlü olduğu mallar üzerinde ancak görevinin gerektirdiği şekilde tasarrufta bulunabilir. Madde metninde, kamu görevlisinin bu mallar üzerinde görevinin gerekleriyle bağdaşmayan bir surette tasarrufta bulunması, bu malları kendisinin veya başkasının zimmetine geçirmesi suç olarak tanımlanmıştır.

Zimmet suçunun konusu, taşınır veya taşınmaz maldır. Bu malın zilyetliğinin kamu görevlisine devredilmiş olması veya kamu görevlisinin bu mal üzerinde koruma ve gözetim yükümlülüğünün bulunması gerekir. Bu malın mülkiyetinin devlete, herhangi bir kamu kurumuna ya da herhangi bir kişiye ait olması arasında fark bulunmamaktadır.

Zimmet suçunun oluşabilmesi için, suç konusu malın zimmete geçirilmesi gerekir. Zimmete geçirme, suç konusu mal üzerinde malikmiş gibi tasarrufta bulunmayı ifade eder. Bu tasarruflar, suç konusu şeyin mal edinilmesi, amacı dışında kullanılması, tüketilmesi şeklinde olabileceği gibi, bir başkasına satılması, verilmesi şeklinde de gerçekleşebilir. Zimmete geçirme olgusu, icrai bir davranışla gerçekleşebileceği gibi, ihmali bir davranışla da gerçekleştirilebilir. Zimmet suçunun oluşabilmesi için, suç konusu malın kamu görevlisinin şahsının veya bir başkasının zimmetine geçirilmiş olması arasında fark bulunmamaktadır.

Zimmet suçunun faili, kamu görevlisidir. Kişinin kamu görevlisi olup olmadığını belirlerken, ifa ettiği görevin niteliği göz önünde bulundurulmak gerekir.

Maddenin ikinci fıkrasında, suçun, zimmetin açığa çıkmamasını sağlamaya yönelik hileli davranışlarla işlenmesi halinde, verilecek cezanın artırılması öngörülmüştür. Nitelikli zimmet denilen bu suçun, maddenin birinci fıkrasındaki basit zimmet için sayılan kanuni unsurlarla birlikte, gelir ve giderlerin inceleme ve kontrolüne ilişkin kayıtların, defter ve hesapların bilerek düzensiz olarak tutulması, değiştirilmesi ve başkalaştırılması, ortadan kaldırılması, bu hesaplara ait gerçek olmayan bilanço, evrak, defter ve belgeler gösterilmesi, para bulunan grup, torba ve paketlerin içindekilerin gerçeğe aykırı olarak gösterilmesi, kasıtlı davranılması şeklindeki hususlar, nitelikli zimmet fiilinin unsurlarını oluşturur.

Zimmet suçunda, suç konusu mal kamu görevlisinin zilyetliğinde veya koruma ve gözetim sorumluluğunda olduğu için, bunun zimmete geçirilmesi için herhangi bir kişinin aldatılmış olması gerekmez. Burada hile, sadece zimmet olgusunun sonradan anlaşılmasının önüne geçilmek amacıyla gerçekleştirilmektedir. Bu bakımdan, zimmet suçundaki hile, suçun delillerini gizlemeye yönelik bir davranıştır.

Maddenin son fıkrasında, kullanma zimmetine ilişkin hükme yer verilmiştir. Bu hükümde, zimmet suçunun, malın geçici bir süre kullanıldıktan sonra iade edilmek üzere işlenmesi halinde, verilecek cezada indirim yapılması öngörülmüştür.

Suç konusu mal üzerinde malikin bulunabileceği tasarruflarla zimmet olgusu ortaya çıktığına göre; kullanmanın malikin bulunabileceği tasarruf niteliğinde olup olmadığına bakmak gerekir. Bu nedenle, her bir kullanmanın, ilgili somut olayın koşulları göz önünde

bulundurularak yapılacak bir değerlendirmeye, zimmeti oluşturup oluşturmadığının belirlenmesi gerekir. Bu bakımdan, kullanmanın salt belli bir süreyle sınırlı olması, zimmetin oluşumuna engel değildir.

Bu suç ile ilgili olarak;

“Etkin pişmanlık”

MADDE 248- (1) Soruşturma başlamadan önce, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

(2) Kovuşturma başlamadan önce, gönüllü olarak, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın yarısı indirilir. Etkin pişmanlığın hükümden önce gerçekleşmesi halinde, verilecek cezanın üçte biri indirilir.

Maddede zimmet suçunda etkin pişmanlık haline ilişkin hükme yer verilmiştir. Zimmet suçunda etkin pişmanlık hali, sadece cezada indirim yapılmasını gerektiren neden olarak kabul edilmiştir. Ancak, cezada yapılacak olan indirim oranları, etkin pişmanlığın gösterildiği zamana göre belirlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasına göre, zimmet suçundan dolayı soruşturmaya başlanmadan önce, durumu soruşturmaya yetkili makamlara haber vererek, zimmete geçirilen malın aynen iade edilmesi veya uğranılan zararın tamamen tazmin edilmesi halinde, verilecek cezanın üçte ikisi indirilir.

Etkin pişmanlığın soruşturma başlatıldıktan sonra ve fakat henüz kamu davası açılmadan önce gösterilmesi de mümkündür. Bu durumda, zimmetine geçirdiği malı aynen iade eden veya uğranılan zararı tamamen tazmin eden kişiye verilecek cezanın yarısı indirilir. Ancak, bunun için, aynen iade veya tazminin gönüllü olması gerekir. Etkin pişmanlığın ilk hükmün verilmesinden önce gerçekleşmesi halinde ise, verilecek cezanın üçte biri indirilmesi gerekmektedir.

“Daha az cezayı gerektiren hal”

MADDE 249- (1) Zimmet suçunun konusunu oluşturan malın değerinin azlığı nedeniyle, verilecek ceza üçte birden yarıya kadar indirilir.

Suç konusu malın değerinin az olması durumunda da zimmet suçu oluşur. Ancak, bu durumlarda zimmet suçundan dolayı verilecek cezada belli bir oranda indirim öngörülmüştür. Söz konusu madde metninde bu indirimin oranı belirlenmiştir.

Zimmete geçirilen malın değerinin çok az olması durumunda, bu tasarruf, hoşgörüyle karşılanabilir. Suç konusu malın değerinin çok düşük olmasına rağmen, bunun zimmete geçirilmesi bir haksızlık oluşturmakla beraber, fiilin ifade ettiği haksızlık muhtevası cezaya layık, cezayı gerektirici boyutta olmayabilir. Kullanma zimmeti de bazı durumlarda, gerek süre gerek biçim bakımından hoşgörüyle karşılanabilir.

“İrtikap”

MADDE 250- (1) Görevinin sağladığı nüfuzu kötüye kullanmak suretiyle kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi icbar eden kamu görevlisi, beş yıldan on yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Görevinin sağladığı güveni kötüye kullanmak suretiyle gerçekleştirdiği hileli davranışlarla, kendisine veya başkasına yarar sağlanmasına veya bu yolda vaatte bulunulmasına bir kimseyi ikna eden kamu görevlisi, üç yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) İkinci fıkrafta tanımlanan suçun kişinin hatasından yararlanarak işlenmiş olması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

Madde metninde çeşitli şekillerde gerçekleştirilen irtikap fiilleri suç olarak tanımlanmıştır. İrtikabın varlığı için, kamu görevlisinin kişilerden kendisine veya başkasına yarar sağlaması gerekir. Ancak, bu yarar sağlama olgusu çeşitli şekillerde gerçekleşebilir. Madde metninde bu yararlanma olgusunun gerçekleştiriliş şekilleri göz önünde bulundurularak suç tanımlaması yapılmıştır.

Maddenin birinci fıkrasında icbar suretiyle irtikap suçu tanımlanmıştır. İcbar suretiyle irtikap suçunun oluşabilmesi için; kamu görevlisinin, bir başkasını kendisine veya başkasına yarar sağlamaya veya bu yolda vaatte bulunmaya icbar etmesi gerekir. Bu icbarın, yürütülen görevin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmiş olması gerekir. Ancak, bu icbarın, yağma suçunun oluşumuna neden olan cebir veya tehdit boyutuna varmaması gerekir. Aksi takdirde, gerçekleşen suç, icbar suretiyle irtikap değil, gasp suçu olur.

İcbar teşkil eden fiillerin etkisinde kalan kişi, hukuka aykırı olduğunu bilmesine rağmen, karşılaşılabileceği daha ağır zararların önüne geçebilmek için, bu baskının etkisiyle, kamu görevlisinin şahsına veya gösterdiği üçüncü kişiye bir yarar sağlamaktadır.

Yarar vaadinde bulunulması hâlinde de, kamu görevlisinin tamamlanmış icbar suretiyle irtikap suçundan dolayı sorumlu tutulması gerekmektedir. Bu durumda aslında icbar suretiyle irtikap suçu henüz tamamlanmamıştır; ancak, izlenen suç politikası gereğince, failin tamamlanmış suçun cezası ile cezalandırılması öngörülmüştür.

Maddenin ikinci fıkrasında ikna suretiyle irtikap suçu tanımlanmıştır. İkna suretiyle irtikap suçunun oluşabilmesi için; kamu görevlisinin, hileli davranışlarla bir kimseyi kendisine veya başkasına yarar sağlamaya veya bu yolda vaatte bulunmaya ikna etmesi gerekir.

İkna suretiyle irtikap suçunu oluşturan hileli davranışların da kişinin yerine getirdiği kamu görevinin sağladığı güven kötüye kullanılmak suretiyle gerçekleştirilmesi gerekir.

İkna suretiyle irtikap suçunu oluşturan hilenin icrai veya ihmali davranışla gerçekleştirilmesi mümkündür. Bu bakımdan, hatadan yararlanmak suretiyle irtikap, ikna suretiyle irtikap suçunun sadece bir işleniş şeklinden ibarettir. Maddenin üçüncü fıkrasına göre, bu durumda ikna suretiyle irtikap suçunun cezasında indirim yapılması gerekmektedir.

“Rüşvet”

MADDE 252- 1) Rüşvet alan kamu görevlisi, dört yıldan on iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Rüşvet veren kişi de kamu görevlisi gibi cezalandırılır. Rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.

(2) Rüşvet alan veya bu konuda anlaşmaya varan kişinin, yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, birinci fıkraya göre verilecek ceza üçte birden yarısına kadar artırılır.

(3) Rüşvet, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması için kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlamasıdır.

(4) Birinci fıkra hükmü, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler, kooperatifler ya da halka açık anonim şirketlerle hukuki ilişki tesisinde veya tesis edilmiş hukuki ilişkinin devamı sürecinde, bu tüzel kişiler adına hareket eden kişilere görevinin gereklerine aykırı olarak yarar sağlanması halinde de uygulanır.

(5) (29.06.2005 tarih ve 5377 sayılı kanun ile değişik) Yabancı bir ülkede seçilmiş veya atanmış olan, yasama veya idarî veya adli bir görevi yürüten kamu kurum veya kuruluşlarının, yapılanma şekli ve görev alanı ne olursa olsun, devletler, hükümetler veya diğer uluslararası kamusal örgütler tarafından kurulan uluslararası örgütlerin görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere, uluslararası ticarî işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir

yararın elde edilmesi veya muhafazası amacıyla, doğrudan veya dolaylı olarak yarar teklif veya vaat edilmesi veya verilmesi de rüşvet sayılır.

Kamu hizmetlerinin gerek eşitlik gerek liyakat açısından adalet ilkelerine uygun yürütüldüğü, kamu görevlilerinin rüşvet kabul etmez ve “satın alınamaz” oldukları hususunda toplumda hakim olan güvenin, inancın sarsılmaması gerekir. Rüşvete ilişkin suç tanımı, bu güveni korumayı amaçlamıştır.

İzlenen suç siyaseti gereğince, bir kamu görevlisinin, görevinin gereklerine aykırı olarak bir işi yapması veya yapmaması amacıyla kişiyle vardığı anlaşma çerçevesinde bir yarar sağlaması, rüşvet olarak tanımlanmıştır.

Rüşvet suçunun oluşabilmesi için, kamu görevlisinin elde ettiği menfaatin belli bir amaca yönelik olması gerekir. Başka bir ifadeyle, haksız menfaatin, hukuki olmayan bir işin yapılması ya da yapılmaması amacıyla temin edilmiş olması gerekir. Buna karşılık, izlenen suç siyaseti gereğince, haklı bir işin gördürülmesi amacıyla kamu görevlisine menfaat temininin, rüşvet suçunu oluşturmayacağı kabul edilmiştir. Çünkü, bu gibi durumlarda, menfaati temin eden kişi, işinin en azından zamanında yapılmayacağı konusunda bir endişeyle hareket etmektedir. Bu nedenle, haklı bir işin gördürülmesi amacına yönelik olarak menfaat sağlanması halinde, icbar suretiyle irtikap suçunu oluştuğunu kabul etmek gerekir.

Rüşvet suçu, menfaatin kamu görevlisi tarafından temin edildiği anda tamamlanmış olur. Ancak, izlenen suç siyaseti gereği olarak, rüşvet suçunun kamu görevlisi ile iş sahibi arasında belli bir işin yapılması veya yapılmaması amacına yönelik menfaat teminini öngören bir anlaşmanın yapılması durumunda dahi rüşvet suçu tamamlanmış gibi cezaya hükmedilecektir.

Rüşvet suçu, bir karşılaşma suçudur; bu nedenle, çok faili bir suçtur. Bir tarafta, rüşvet veren; diğer tarafta ise rüşvet alan kamu görevlisi yer almaktadır. Rüşvet veren ve alan, aynı amacın gerçekleşmesini hedeflemektedirler. Bu itibarla, veren ve alan açısından rüşvet suçu tek bir suçtur. Söz konusu suç, menfaatin temin edildiği anda tamamlanmış bulunmaktadır. Menfaat temin edilinceye kadar suça iştirak mümkündür. Bu nedenle, söz konusu suç tanımı kapsamında “rüşvete aracılık eden” kavramına yer verilmemiştir.

Rüşvet suçunun oluşabilmesi için amaçlanan şeyin yapılmasına veya yapılmamasına gerek yoktur.

Rüşvet suçunun oluşabilmesi için, amaçlanan şeyin kamu görevlisinin görevine giren bir iş olması gerekir. Kamu görevlisinin görevine girmeyen bir işin yapılması amacıyla menfaat temini halinde, rüşvet suçu oluşmaz.

Rüşvet alan kişinin kamu görevlisi olması gerekir. Maddenin ikinci fıkrasında, bu kişinin yargı görevi yapan, hakem, bilirkişi, noter veya yeminli mali müşavir olması halinde, cezanın artırılması öngörülmüştür.

Maddenin dördüncü fıkrasında rüşvet suçunun uygulama alanı, sadece kamu görevlisine rüşvet verilmesiyle sınırlı tutulmayıp, genişletilmiştir. Buna göre, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, kamu kurum veya kuruluşlarının ya da kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının iştirakiyle kurulmuş şirketler, bunların bünyesinde faaliyet icra eden vakıflar, kamu yararına çalışan dernekler, kooperatifler ya da halka açık anonim şirketlerle hukuki ilişki tesisinde veya tesis edilmiş hukuki ilişkinin devamı sürecinde, bu tüzel kişiler adına hareket eden kişilere görevinin gereklerine aykırı olarak yarar sağlanması halinde de rüşvet suçuna ilişkin hükümler uygulanır. Fıkra metninde sayılan tüzel kişiler adına hareket eden kişilere, görevlerinin gereklerine aykırı olarak sağlanan yararlar da, rüşvet olarak nitelendirilmiştir.

Maddenin beşinci fıkrası, 17 Aralık 1997 tarihinde, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu otuz ülke tarafından Paris’te imzalanmış ve Ekonomik İşbirliği ve Gelişme Teşkilâtı (OECD) üyesi 10 ülkenin onay belgelerini tevdi etmeleri ile 15 Şubat 1999 tarihinde

yürürlüğe girmiş bulunan “Uluslararası Ticarî İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi” hükümlerinin uygulanmasına imkan tanınmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi, 1.2.2000 tarih ve 4518 sayılı Kanunla söz konusu Sözleşmenin onaylanmasını ülkemiz açısından uygun bulmuştur. Bakanlar Kurulu’nun 9.3.2000 tarih ve 2000/385 sayılı Kararı ile Sözleşme onaylanmıştır.

Beşinci fıkra hükmüyle, rüşvet suçuna yeni bir içerik kazandırılarak, “devletler, hükümetler veya diğer uluslararası kamusal örgütler tarafından kurulan uluslararası örgütlerin görevlilerine veya aynı ülkede uluslararası nitelikte görevleri yerine getirenlere,” rüşvet verilmesi ceza yaptırımına altına alınmaya çalışılmıştır.

Bu kişilere “uluslararası ticari işlemler nedeniyle, bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir menfaatin elde edilmesi veya muhafazası amacıyla” maddi bir menfaat temin edilmiş ve hatta bu yönde vaadde bulunulmuş olması da rüşvet olarak nitelendirilmiştir.

Bu anlamda rüşvetten söz edebilmek için, “yabancı kamu görevlisi”ne “uluslararası ticari işlemler nedeniyle” maddi menfaat temin veya vaaide bulunulmalıdır. Keza, “yabancı kamu görevlisi”ne “bir işin yapılması veya yapılmaması veya haksız bir menfaatin elde edilmesi veya muhafazası amacıyla” maddi bir menfaat temin edilmiş ve hatta bu yönde vaadde bulunulmuş olması halinde de rüşvet söz konusu olacaktır.

“Etkin pişmanlık

MADDE 254- (1) Rüşvet alan kişinin, soruşturma başlamadan önce, rüşvet konusu şeyi soruşturmaya yetkili makamlara aynen teslim etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Rüşvet alma konusunda başkasıyla anlaşılan kamu görevlisinin soruşturma başlamadan önce durumu yetkili makamlara haber vermesi halinde de hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmaz.

(2) Rüşvet veren veya bu konuda kamu görevlisiyle anlaşmaya varan kişinin, soruşturma başlamadan önce, pişmanlık duyarak durumdan soruşturma makamlarını haberdar etmesi halinde, hakkında rüşvet suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz; verdiği rüşvet de kamu görevlisinden alınarak kendisine iade edilir.

(3) Rüşvet suçuna iştirak eden diğer kişilerin, soruşturma başlamadan önce, pişmanlık duyarak durumdan soruşturma makamlarını haberdar etmesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmaz.

Maddede rüşvet suçunda etkin pişmanlık haline ilişkin hükme yer verilmiştir. Cezayı ortadan kaldıran bir şahsi sebep halini düzenleyen bu hükümden yararlanabilmesi için; kamu görevlisinin, rüşvet suçundan dolayı hakkında soruşturmaya başlanmadan önce, durumu soruşturmaya yetkili makamlara haber vererek, rüşvet konusu şeyi aynen teslim etmesi gerekir. Keza, rüşvet alma konusunda başkasıyla anlaşılan kamu görevlisinin soruşturma başlamadan önce durumu yetkili makamlara haber vermesi hâlinde de hakkında bu suçtan dolayı cezaya hükmolunmayacaktır.

Etkin pişmanlıktan yararlanılabilmesi için kamu görevlisi hakkında, idari de olsa, herhangi bir soruşturmaya girişilmemiş bulunulması gerekir.

Etkin pişmanlık, bu suç açısından cezayı ortadan kaldıran şahsi sebeptir. Yani, şartları gerçekleşmişse, sadece cezaya hükmolunmaz. Ancak, işlenmiş olan suç, işlenmemiş duruma irca edilemeyeceği için, rüşvet konusu şeyin müsadere edilmesi gerekir.

Rüşvet anlaşmasının yapılmış olmasına rağmen, kamu görevlisi, anlaşmayla kabul edilen rüşvet konusu menfaati temin etmeden önce de etkin pişmanlık gösterebilir. Bu durumda, rüşvet konusu menfaat kamu görevlisi tarafından henüz temin edilmediği için, artık teslimden ve müsadere söz edilemez.

Rüşvet veren kişinin de, bu nedenle henüz soruşturma başlatılmadan önce etkin pişmanlık duyarak durumdan soruşturma makamlarını haberdar etmesi halinde, hakkında bu

suçtan dolayı cezaya hükmedilmez. Rüşvet olaylarının açıklığa kavuşturulabilmesini temin için, bu durumda, kamu görevlisine rüşvet olarak verdiği şey alınarak kendisine iade edilir. Yani, bu durumda, rüşvet suçu tamamlanmış olmasına rağmen, rüşvet konusu menfaatin müsaderesine hükmedilmeyecektir.

Maddenin üçüncü fıkrasında, rüşvet suçuna iştirak eden diğer kişilerin, bu nedenle soruşturma başlamadan önce, durumdan soruşturma makamlarını haberdar etmeleri halinde cezalandırılmayacakları hususu hüküm altına alınmıştır.

Mal Bildirimi İle İlgili Suçlar; “Mal Bildiriminde Bulunulmaması, Gerçeğe Aykırı Açıklama, Gerçeğe Aykırı Bildirimde Bulunma, Haksız Mal Edinme, Mal Kaçırma veya Gizleme”

3628 sayılı Kanunun 10-13. maddelerinde yer alan bu suçların unsur ve tanımlarını ilgili madde hükümlerinde görmek mümkündür. Haksız mal edinmenin tanımı da 4. maddede yapılmıştır. Kanunun 13. maddesinin 1. fıkrasındaki suç ve faile ek olarak malı kaçıran veya gizleyen kişi de 2. fıkradaki düzenleme ile suç işlemiş kabul edilerek kendisine haksız mal edinen faile verilen cezanın aynısı verilmektedir.

3628 sayılı Kanunun 20. maddesi ise bu Kanuna göre soruşturma ve kovuşturmayaya yetkili kişi ve mercilerce istenen bilgileri, ilgili kişilerin eksiksiz vermek zorunda oldukları yolundadır. Aksine davranan kişiler “istenilen gerekli bilgileri” vermemek suçunu işlemiş olmakta ve bu suçun faili olarak cezalandırılmaktadır.

Mal bildiriminde bulunulmasına ilişkin bir suçla karşılaşıldığında veya soruşturma sırasında somut emare ve deliller elde edildiğinde durum, yetkili ve görevli Cumhuriyet Başsavcılığına bildirilecektir (Kanun md:18,19). Ayrıca konunun idari soruşturma işlemi için ilgili makamın bilgisine sunulması gerekmektedir. Anılan Kanun ile sanığın ikinci dereceye kadar kan ve sıhrı hısımları ile gelini ve damadından mal bildiriminde bulunulmasının istenebileceği hükmü getirilmiştir. Bu istemin sanığa ve diğer ilgililere ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde Cumhuriyet Savcılığına mal bildiriminin verilmesi gerekmektedir. ***“Müfettiş veya muhakkikler, yürüttükleri soruşturmalar sırasında, sanıktan ve yukarıda sayılan ilgililerden mal bildirimini isteminde bulunabilirler. Bu istemin sanık ve ilgililere ulaştığı tarihten itibaren yedi gün içinde mal bildiriminin müfettiş veya muhakkike verilmesi zorunludur”*** denilmek suretiyle mal bildirimini isteminin ve buna icabetin zorunlu olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, konuyla ilgili olarak soruşturma yapan müfettiş, muhakkik ve diğer denetim elemanlarının bu hususu dikkatten uzak tutmamaları gerekmektedir.

2- Diğer Kanunlarda Yer Alan Bazı Fiiller ve Suçlar

5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK)’nın 161/4. maddesine göre kamu görevlileri de, yürütülmekte olan soruşturma kapsamında ihtiyaç duyulan bilgi ve belgeleri, talep eden Cumhuriyet savcısına vakit geçirmeksizin temin etmekle yükümlüdür. Kanun tarafından kendilerine verilen veya kanun dairesinde kendilerinden istenen adliye ile ilgili görev veya işlerde kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kamu görevlileri ile Cumhuriyet savcılarının sözlü veya yazılı istem ve emirlerini yapmakta görevi kötüye kullanma veya ihmalleri görülen kolluk amir ve memurları hakkında Cumhuriyet savcılarınca doğrudan doğruya soruşturma yapılır. Vali ve kaymakamlar hakkında da 2.12.1999 tarihli ve 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

CMK’nın 161. maddesi, adli görev ve işler dolayısıyla memurları değişik bir kovuşturma yöntemine tabi tuttuğundan adli görev ve işlerin saptanması gerekir. Bunlar adli nitelikli ve yargının uğraş alanına giren görevler olup, bir suç işlendiğinde suçlunun yakalanması, suç kanıtlarının toplanması ve suçlu hakkında verilen kararın uygulanması ile ilgili görev ve işlerdir.

a) CMK’nın 168. maddesinde yer alan fiiller,

b) TCK'nın 279. maddesiyle tüm memurları kapsayan, görev yaparken öğrendiği ve memuriyetine ilişkin olarak kendiliğinden kovuşturma yapılmasını gerektiren suçlar,

c) TCK'nın 280. maddesiyle tabip, diş tabibi, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişilere verilen şahıslara karşı işlenmiş suç belirtilerini savcılığa bildirme,

d) Cumhuriyet savcılarınca sorulan soruları cevapsız bırakma fiil ve halleri, olarak sıralanabilir.

Bu suçların soruşturulması 4483 sayılı Kanun kapsamı dışında tutulmuştur.

Ayrıca; aşağıdaki kanunlar kapsamında yer alan suçların soruşturması da 4483 sayılı Kanun kapsamı dışında bulunmaktadır.

a) Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunun 1. maddesinde yazılı suçlar,
b) Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanunda yazılı suçlar,
c) Milli Korunma Kanununun 64. maddesi ile bu Kanunun uygulanmasına ilişkin suçlar,

d) 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 14 ve 15. maddelerinde yer alan suçlar,

e) 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki suçlar,

f) 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu kapsamındaki suçlar,

g) 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanunu kapsamındaki suçlar,

h) Ağır cezayı gerektiren suçüstü halleri.

3. TAKİBİ ŞİKAYETE BAĞLI SUÇLAR

CMK'nın 158. maddesine göre; suça ilişkin ihbar veya şikayet, Cumhuriyet Başsavcılığına veya kolluk makamlarına yapılabilir. Valilik veya kaymakamlığa ya da mahkemeye yapılan ihbar veya şikayet, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Yurt dışında işlenip ülkede takibi gereken suçlar hakkında Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da ihbar veya şikayette bulunulabilir. Bir kamu görevinin yürütülmesiyle bağlantılı olarak işlendiği iddia edilen bir suç nedeniyle, ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan ihbar veya şikayet, gecikmeksizin ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. İhbar veya şikayet yazılı veya tutanağa geçirilmek üzere sözlü olarak yapılabilir. Yürütülen soruşturma sonucunda kovuşturma evresine geçildikten sonra suçun şikayete bağlı olduğunun anlaşılması halinde; mağdur açıkça şikayetten vazgeçmediği takdirde, yargılamaya devam olunur.

Aşağıdaki suçların failleri hakkında soruşturma açılması suçtan zarar gören kimselerin (mağdur) şikayetine bağlıdır.

Bu suçlar, TCK'nın;

a) 102. maddesindeki **“Cinsel Saldırı”**,

104/1 maddesindeki **“Reşit Olmayanla Cinsel İlişki”**,

105. maddesinin 1. fıkrasındaki **“Cinsel Taciz”**,

b) 106. maddede **“Tehdit”**,

116/1-2. maddesinde yer alan, **“Konut Dokunulmazlığının İhlali”**,

c) 86. maddenin 2. fıkrasında yer alan hafif nitelikte **“Kasten Yaralama”**,

d) 125. maddesinde yazılı **“Hakaret”** (125/3-a hariç),

e) 132. maddesindeki **“Haberleşmenin Gizliliğini İhlal”**,

133. maddesindeki **“Kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması”** ve 134. maddesinde yazılı **“Özel hayatın gizliliğini ihlal”**,

f) 144 ve 159. maddelerinde yer alan ve daha az cezayı gerektiren **“Hırsızlık ve Dolandırıcılık”**,

g) 151. maddesinde **“Mala Zarar Verme”**,

ı) 155. maddesinin 1 inci fıkrasındaki **“Güveni Kötüye Kullanma”**,

- i) 156. maddesindeki, ‘**Bedelsiz Senedi Kullanma**’, 209/1 maddesindeki “**Açığa İmzanın Kötüye Kullanılması**”,
k)117. maddesindeki “**İş ve Çalışma Hürriyetinin İhlali**”,
l) 123. maddesindeki “**Kişilerin huzur ve sükununu bozma**”,
m)160. maddesindeki “**Kaybolmuş veya hata sonucu ele geçmiş eşya üzerinde tasarruf**”,
şeklinde sıralanabilir.

CMK’nın 158. maddesinde takibi şikayete bağlı suçlara ilişkin ihbarların, sözlü veya yazılı olarak Cumhuriyet Savcılığına, mülki makamlara yapılabileceği hükmü yer almaktadır. İlgili merciler kendilerine yapılan şikayet ve müracaatlara bağlı olarak eylemin memurun görevi sebebiyle meydana geldiğine kanaat getirmeleri halinde konu hakkında bir ön inceleme yaptırması, görevle ilgili değilse konuyu adli mercilere intikal ettirmeleri gerekmektedir.

TCK’nın 73. maddesi takibi şikayete bağlı fiillerin, 6 ay içinde dava konusu edilmediği takdirde takibat yapılamayacağı hükmünü amirdir. Bu hükme istinaden, belirtilen süre içerisinde ilgili makamlara şahsi şikayette bulunulup bulunulmadığı veya şikayetten vazgeçilip vazgeçilmediği araştırılmalıdır.

Takibi şikayete bağlı suçlarda, şikayetin bizzat mağdur veya mağdur adına şikayete hakkı olan ‘kanuni mümessilleri’ tarafından yapılması gerekir.

Takibi şikayete bağlı bir fiille ilgili olarak şikayetten vazgeçme veya vazgeçmeme durumları, idarece konunun disiplin yönünden ele alınmasını engellemez.

Bu konuların, adli boyutu yanında disiplin yönü de gözetilerek, idare hukuku gereği yetkili amir ve mercilerce gerekli işlem tesis edilmelidir.

4. SORUŞTURULMASI İZNE BAĞLI SUÇLAR

1) TCK’nın 299. maddesinde yer alan, “**Cumhurbaşkanına hakaret**” suçundan dolayı kovuşturma yapılması;

2) TCK’nın 340, 341, 342 ve 343. maddelerinde “**Yabancı Devletlerle Olan İlişkilere Karşı Suçlar**” başlığı altında sayılan suçlar ile 76, 77, 78, 79 ve 80 inci maddelerinde yer alan “**Uluslararası Suçlar**”ın yurt dışında işlenmesi halinde, Türkiye’de kovuşturma yapılması;

3) TCK’nın 305 ve 306. maddelerinde sayılan “**Devletin Güvenliğine Karşı Suçlar**”ın savaş hali dışında işlenmesi durumunda, kovuşturma yapılması;

Adalet Bakanının iznine bağlıdır.

Yukarıda belirtilen suçlardan birisinin işlendiğini öğrenen müfettiş, durumu ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bildirmelidir.

5. KAMU DAVASINI ORTADAN KALDIRAN SEBEPLER

Kamu davasını ortadan kaldıran sebepler, TCK’nun 64-75 maddeleri ile düzenlenmiş olup, bu hususları şu şekilde sıralamak mümkündür.

1) **Sanığın veya hükümlünün ölümü:** Kamu davasını ortadan kaldıran tabii bir olay olup, durum nüfus sicili ile tespit edilir.

2) **Genel af:** Genel af halinde kamu davası düşer, hükmolunan cezalar bütün neticeleri ile birlikte ortadan kalkar. Özel af ile hapis cezasının infaz kurumunda çektirilmesine son verilebilir veya infaz kurumunda çektirilecek süresi kısaltılabilir ya da adli para cezasına çevrilebilir. Cezaya bağlı olan veya hükümde belirtilen hak yoksunlukları, özel affa rağmen etkisini devam ettirir.

3) **Zamanaşımı:** Yasada belirtilen zamanın geçmiş olması halinde Devletin

cezalandırma yetkisi sona erer. Suçun işlenmesinden veya cezanın verilmesinden itibaren belirli bir zamanın geçmesi, Devletin dava açmak veya verilmiş cezayı yerine getirmek yönünden sahip olduğu yetkiyi ortadan kaldıran bir unsurdur.

Kamu davası açılmamış ise açılmasına, açılmışsa kovuşturmaya, şayet mahkumiyet hükmü verilmiş ise cezanın uygulanmasına mani olması bakımından üç türlü zamanaşımı vardır:

- a) “Dava zamanaşımı” TCK’nın 66.,
- b) “Ceza zamanaşımı” TCK’nın 68.,
- c) “Müşadere Zamanaşımı” TCK’nın 70. maddelerinde açıklanmıştır.

4) Suçtan zarar gören kimsenin şikayetinden vazgeçmesi: Takibi şikayete bağlı suçlarda, kovuşturmanın ve davanın her safhasında şikayetten veya davadan vazgeçilmesi mümkün olup, bu durumda da kamu davası düşer.

5) Kaziye-i muhkeme (kesin hüküm): Bir suç dolayısıyla verilmiş olan karar veya kesinleşmiş hüküm varsa, yani bir suçtan dolayı dava açılarak mahkeme sonuçlanmış ve bir karar verilmiş ise aynı suç nedeniyle yeni bir dava açılmaz.

6) Diplomasi dokunulmazlığı: Kamu davasının açılmasını engeller.

7) Ön ödeme: Uzlaşma kapsamındaki suçlar hariç olmak üzere, yalnız adli para cezasını gerektiren veya TCK’nın 75. maddesinde öngörülen hapis cezasının yukarı sınırı üç ayı aşmayan suçların faili, soruşturma giderleri ile birlikte Cumhuriyet Savcılığınca kendisine yapılacak tebliğden itibaren on gün içinde merciiine ödediği takdirde hakkında kamu davası açılmaz.

8) Uzlaşma: Soruşturulması veya kovuşturulması şikayete bağlı bulunan suçlarda failin suçu kabullenmesi ve doğmuş olan zararın tümünü veya büyük bir kısmını ödemesi veya gidermesi koşuluyla mağdur ile fail özgür iradeleri ile uzlaştıklarında, TCK’nın 73/8. maddesi hükmüne göre Cumhuriyet Savcısı tarafından kamu davası açılmaz, açılmış olan davanın düşürülmesine karar verilir. (CMK 253, 254).

6. ÖN İNCELEME

Ön inceleme; memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında, görevleri sebebiyle, TCK ve ceza hükümlü diğer kanunlarda yapılması veya yapılmaması gerekli olan fiilleri/suçları işlediklerinin öğrenilmesi üzerine, 4483 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslar dahilinde, yetkili merci tarafından bizzat yapılan veya görevlendirilen ön inceleme vasıtasıyla yaptırılan inceleme ve soruşturma çalışmalarının bütünüdür. Bu çalışmalar sonucunda “ön inceleme raporu” düzenlenir.

Ön inceleme raporu, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin, görevleri sebebiyle işledikleri suçlarda, haklarında “ceza kovuşturması” açılmadan önceki “soruşturma süreci”nde ve bu sürecin öncesinde yetkili merci tarafından alınacak kararlarda etkisi olan “görüş özetini” içeren en önemli yazılı belge konumundadır. Ön inceleme işlemi de memur ve diğer kamu görevlilerinin yargılanması süreci öncesinde yürütülen işlemlerin önemli ve ilk basamaklarından birisidir. Nitekim 24/01/2000 tarihli Danıştay 2. Dairesi Heyeti İlke Kararında, **“Ön inceleme raporu, sadece yetkili mercie hitabeden, onun izin vermek veya vermemek yolundaki kararının oluşmasını sağlayan bir belge değil, aynı zamanda itiraz halinde yargı mercilerinin kanaat edinmesi ve oluşturmasında yararlı olacak, karara dayanak teşkil edecek bir metindir”** denilmek suretiyle de bu önem ve özellik vurgulanmaktadır.

Adli işlemler bütün vatandaşlara uygulanmakla birlikte, kanun koyucu, memurların görevlerinden doğan suçlar hakkındaki adli soruşturma ve kovuşturmayı özel bir takım işlemlerle kayıtlamıştır. Bu durum, başta Anayasa (md:129) olmak üzere 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 24. maddesi ile tespit edilmiş, 4483 sayılı Kanunla da memurlar

hakkındaki adli işlemlerin ne şekilde yürütüleceği belirtilmiştir.

Memurun, yaptığı hizmet bakımından isnat ve iftiralara uğraması mümkündür. Kendisine memuriyeti ile ilgili bir suç isnat edilen her memurun hemen adliyeye sevk edilmesi, memurları tedirgin edecek, hizmeti aksatacak ve hizmetin yürütülüşü ile ilgili bir takım haksız şüphelere yol açabilecektir. Bu nedenle, “suç” niteliğindeki iddiaların, kamu hizmetlerinin gereklerini, işi ve memurluk psikolojisini iyi bilen soruşturmacıların/ön incelemecilerin süzgecinden geçirilmesi suretiyle bir incelemeye tabi tutulması, kovuşturmaya değer bir eylemin bulunup bulunmadığının belirlenmesi, kamu hizmetlerinin yararına olan bir tedbirdir.

7. MEMURLAR HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILMASI GEREKEN HALLER

Memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında;

a) Genel hükümlere göre,

b) 4483 sayılı Kanuna göre,

c) 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu ile diğer ceza hükümlü kanunlara göre soruşturma ve kovuşturma yapılabilmektedir.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görev mahallinde veya dışında, hatta görevin yapılması sırasında görevden kaynaklanmayan bir suç işlemeleri halinde, bu suçun soruşturma ve kovuşturmasının, 4483 sayılı Kanuna göre yapılması söz konusu değildir.

4483 sayılı Kanunun 1 ve 2. maddeleri uyarınca, bir kamu görevlisi hakkında adli işleme geçilebilmesi, “*suçun görevden doğması*” şartına bağlıdır. Böyle olunca da 4483 sayılı Kanun, memurlar ve diğer kamu görevlilerini bazı koşullarla farklı bir soruşturma usulüne tabi tutan özel bir yargılama usulü kanunudur.

Ancak bu kanun, memurlara ayrıcalık tanınması amacıyla getirilmiş bir düzenleme olmayıp, kamu görevlerinin düzenli ve verimli bir biçimde yerine getirilmesini gerçekleştirecek olan memurun, huzurlu ve güvenli bir çalışma ortamı içerisinde bulunmasını sağlamak amacıyla çıkarılmıştır.

4483 sayılı Kanunun memur ve kamu görevlilerine uygulanabilmesi için üç şartın bir arada gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar da;

1) Kişinin memur olması,

2) Bu memurun suç işlemesi,

3) Suçun görev sebebiyle işlenmesi, hususlarıdır.

Görev sırasında işlenen, ancak görevden doğmayan suçları işleyen memur hakkında herhangi bir vatandaş gibi genel hükümlere göre kovuşturma yapılması anılan yasa ile getirilen yeni bir düzenlemedir.

Memurun, genel hükümlere tabi suçları dolayısıyla hakkında idari soruşturma yapılması tamamen ayrı bir hukuk alanının konusudur.

İçişleri Bakanlığı'nın 16/01/2003 gün ve 380 sayılı Genelgesi ile “a) Kamu kurum ve kuruluşlarından talep mahiyeti taşıyan ve idari bir işlem veya eylemle çözümlenebilecek vasıfta olan,

b) Yine kamu kurum ve kuruluşlarının ifa ettikleri hizmetlerde, tesis ettikleri idari işlemlere ilişkin bulunup ihtilaf halinde idari yargıda dava konusu edilebilecek nitelikte olan,

c) İdare ile gerçek ya da tüzel kişiler arasında özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan ve taraflarca adli yargı mercilerinde dava konusu edilebilecek hukuki uyuşmazlıklara ilişkin bulunan,

d) Memur ve diğer kamu görevlisinin disiplin hukuku bakımından sorumluluğunu gerektirebilecek mahiyette olan,

e) İdarenin veya personelin hukuki sorumluluğunu gerektirebilecek nitelikte bulunan ihbar ve şikayetler için ön inceleme yaptırılmaması istenmektedir.

Ayrıca, yine İçişleri Bakanlığı'nın 28/03/2003 gün ve 1511 sayılı Genelgesinde "...fiile iştirak etmediği anlaşılan ve dolayısıyla fiil ile somut ilişkisi kurulmayan, özellikle üst düzey yönetim mevkiindeki memur ve diğer kamu görevlilerinin, "genel sorumluluk" anlayışıyla olayda cezai sorumlulukların bulunduğu yorumlanarak haklarında Bakanlığımıza ön inceleme yapılması yönünde talepte bulunulmamasına özen gösterilmelidir." denilmektedir.

8. ÖN İNCELEME İZNİ VEREBİLECEK MAKAMLAR

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden birisinin görevi sebebiyle bir suç işlemesi ve bu hususun 4483 sayılı Kanunun 4. maddesinde belirtildiği şekilde öğrenilmesi durumunda, konu hakkında "ön inceleme" yaptırmaya ve "soruşturma izni" vermeye yetkili merciler bu Kanunun 3. maddesinde belirtilmiştir.

Bu maddeye göre; "Soruşturma izni yetkisi,

a İlçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında kaymakam,

b) İlde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında vali,

c) Bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında görev yaptıkları ilin valisi,

d) Başbakanlık ve bakanlıkların merkez ve bağlı veya ilgili kuruluşlarında görev yapan diğer memur ve kamu görevlileri hakkında o kuruluşun en üst idari amiri,

e) Bakanlar Kurulu kararı ile veya Başbakanlık ve bakanlıklar ile bağlı kuruluşların merkez teşkilâtında görevli olup, ortak kararlar atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında ilgili bakan veya Başbakan,

f) Türkiye Büyük Millet Meclisinde görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreteri ve yardımcılar hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı,

g) Cumhurbaşkanlığında görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreteri hakkında Cumhurbaşkanlığı,

h) Büyükşehir belediye başkanları, il ve ilçe belediye başkanları; büyükşehir, il ve ilçe belediye meclisi üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında İçişleri Bakanı,

i) İlçelerdeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclisi üyeleri hakkında kaymakam, merkez ilçelerdeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclisi üyeleri hakkında bulundukları ilin valisi,

j) Köy ve mahalle muhtarları ile bu Kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında ilçelerde kaymakam, merkez ilçede vali,

Yokluklarında ise vekilleri tarafından bizzat kullanılır."

Bu düzenlemeye göre, Belediye Başkanı ve belediye meclis üyeleri dışındaki belediye memurları hakkında ön inceleme yaptırma yetkisi ilçe kaymakamına aittir.

Ancak, Çankaya Kaymakamlığı'nın 05/08/2010 gün ve 498/3954 sayılı Ön İnceleme Olur'larında "5393 sayılı Belediye Kanununun 33 ve 34. üncü maddelerinde belediye encümeninin kimlerden oluşacağının ve görevlerinin belirlendiği, belediye encümeninin belediye meclisinden ayrı ve ondan bağımsız karar vermeye yetkili yönetsel bir organ olduğu, dolayısıyla belediye meclis üyelerinin de belediye encümen toplantılarında encümen üyesi sıfatıyla görev yaptıkları, 4483 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi (h) fıkrasının belediye encümen üyelerini kapsamadığı açıktır.

Ön incelemeye konu encümen kararlarının Belediye Başkan Yardımcısının başkanlığında alındığı görüldüğünden, soruşturma izni verme yetkisine sahip merciin, 4483 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi (b) fıkrasına göre Kaymakam olması gerektiği, ayrıca aynı paralelde Danıştay 2.Dairesinin 30.01.2001 gün ve E:2000/3563, K:2000/266 sayılı kararında; Vali Yardımcısının başkanlık ettiği İl Daimi Encümeni toplantısına İl Genel Meclisi Üyelerinin de katılması durumunda, 4483 sayılı Kanunun 3/b maddesi hükmü gereğince

soruşturma iznini Valinin vereceği ve itirazın Bölge İdare Mahkemesine yapılacağı hususunun karara bağlandığı” denilerek, encümeninde görev yapan meclis üyelerinin, encümen üyesi sıfatıyla yaptıkları konusunda ön inceleme yapma yetkisinin kaymakama ait olduğu belirtilmiştir.

24/01/2000 tarihli Danıştay 2.Dairesi Heyeti İlke Kararına göre, **“...bakanların merkez, il ve ilçe memurlarının tamamı hakkında 4483 sayılı Kanuna göre, inceleme, ön inceleme yaptırmaya, müfettiş görevlendirmeye, her türlü idari ve hukuki tedbiri almaya, disiplin cezası uygulamaya yetkili oldukları, ancak, anılan yasanın 3. maddesinde kendi yetkisinde belirlenmiş olanlar dışındaki il ve ilçe personeli hakkında soruşturma izni veremeyecekleri, bu memurlar hakkında ön inceleme yaptırmış iseler raporun bir yazı ekinde ilgili kaymakam ve valiye gönderilmesi gerektiği, aksi takdirde kararın, Danıştayca bozulacağı”** öngörülmekte ve böyle bir tasarrufun itiraz mercilerini de değiştireceği gerçeğine dikkat çekilmektedir. Bu ilke kararı, Danıştay 1. Dairesinin E.2000/29, K.2000/59 sayılı kararları ile de teyit edilmektedir. Ayrıca bu kararda, **“...soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi yolundaki kararın yetkili merci veya vekilleri yerine başka bir görevli tarafından verilmesi durumunda bunun itiraz mercilerini değiştireceği ve bu işlemin bakan adına yapılmış olduğu belirtilse bile geçersiz olduğu”** ifade edilmektedir.

Antalya Bölge İdare Mahkemesinin E.2003/203, K:2003/255 sayılı kararında da, Bakanın il ve ilçe memurları için ön inceleme onayı veremeyeceği belirtilmektedir.

Ayrıca, Ankara Bölge İdare Mahkemesinin 27/03/2002 gün E.2002/108 K.2002/92 sayılı kararı; ...suç işlediği ileri sürülen memur veya diğer kamu görevlileri hakkında başlatılacak olan incelemenin bizzat mı yoksa görevlendireceği bir veya birkaç denetim elemanı tarafından mı yoksa hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki memur ve kamu görevlilerinden biri yada birkaçı eliyle mi yaptırılacağı konusundaki takdir yetkisinin izin vermeye yetkili merci tarafından kullanılması gerekmekte olup, bu yetkinin tamamen veya kısmen başka memurlara devredilmesi mümkün değildir. Bu itibarla, ön inceleme emrini içeren görevlendirme belgelerinin hangi fiillerden dolayı kimler hakkında ön inceleme yapılacağı hususunda tereddüte meydan vermeyecek şekilde düzenlenmesi zorunludur...kimler hakkında hangi fiillerinden dolayı ön inceleme yapılacağının 4483 sayılı yasaya göre yetkili olan kaymakam yerine müfettiş tarafından belirlenmesi itibarıyla söz konusu incelemenin 4483 sayılı Yasanın 5. maddesinde yer alan emredici hükümlere aykırı olduğu konusunda duraksama bulunmamaktadır.” denildiğinden, hakkında ön inceleme yapılacak her memur ismen belirlendikten sonra Kaymakamlık Makamından ön inceleme izni istenmelidir.

9. ÖN ARAŞTIRMA

4483 sayılı Kanun kapsamındaki bir suçun yetkili mercilerce, kanunun 4. maddesinde belirtildiği şekilde öğrenilmesi üzerine, 5. maddede öngörülen hususlar gözetilerek bir ön inceleme yapılması/yaptırılması, düzenlenen ön inceleme raporuna dayalı olarak soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi bu Kanunun amir hükümlerindendir. 4483 sayılı Kanunun 4. maddesinde işleme alınabilecek ihbar ve şikayet dilekçelerinin soyut ve genel nitelikte olmaması, kişi ve/veya olay belirtilmesi öngörülmekte, aynı maddenin son fıkrası hükmünde öngörülen ‘işleme koymama’ sonucuna ulaşılabilmesi için ihbar ve şikayetlerin somut ve özel nitelikte olup olmadığının ön inceleme başlatılmadan önce yapılacak bir araştırma ile tespitinin uygun olduğu, Danıştay 1. Dairesinin E.2000/29, K.2000/59 sayılı kararı ile de açıklığa kavuşturulmaktadır.

İçişleri Bakanlığı’nın 16/01/2003 gün ve 380 sayılı Genelgesi ile “...mahiyeti açıkça anlaşılamayan ihbar ve şikayet dilekçelerinin ise 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediğini, somut ve özel nitelikte olup olmadığını, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğini, dilekçedeki isim ve imzanın hayali olup olmadığını tespit amacıyla (ön inceleme onayı alınmaksızın) araştırma yaptırılacaktır.

Araştırma; olağan idari usullerle (ilgili merciden açıklayıcı bilgi ve belge istemi v.s. yapılabileceği gibi, Vali ve Kaymakamlarca görevlendirilecek memur veya diğer kamu görevlileri eliyle de yaptırılabilir.

Vali ve Kaymakamlar kendilerinin izin vermeye yetkili oldukları memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yaptırdıkları araştırma sonucunda; 4483 sayılı Kanun kapsamında girmedeği, soyut ve genel nitelikte olduğu, kişi ve/veya olay belirtilmediği, dilekçedeki isim ve imzanın hayali olduğu belirlenen ihbar veya şikayet dilekçelerini işleme koymayacaklardır. Bu durum, kimliği ve adresi belli olan dilekçe sahibine bildirilecektir...

Ancak yaptırılan araştırma sonucunda; 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunduğu, somut ve özel nitelikte olduğu, kişi ve/veya olay belirtildiği, muhbir veya müştekinin isim ve imzasının gerçek olduğu anlaşılan ihbar veya şikayet dilekçeleriyle ilgili olarak yetkili merci tarafından 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre ön inceleme yapıp karar verilecektir.” düzenlemesi uyarınca ön araştırma yapılmaktadır.

10. ADLİ İŞLEMLERDE KİMLERİN MEMUR SAYILACAĞI

İdare hukuku alanında **memur**, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu ile tanımlanmıştır

Söz konusu yasanın 4/A maddesinde; **“Mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişilerin genel idare esaslarına göre yürütülen aslî ve sürekli kamu hizmetlerini ifa ile görevlendirilenler, bu kanunun uygulanmasında memur sayılır”** denilmektedir. Ayrıca Bakanlar Kurulunun 28/11/1975 tarih ve 15426 sayılı kararında da açıklayıcı hükümler bulunmaktadır. Devlet Memurlarının Şikayet ve Müracaatları Hakkında Yönetmeliğin, **“Diğer Kamu Görevlilerinin Durumu”** başlığı altındaki 15 inci maddesinde; **“657 sayılı Devlet Memurları Kanunu’nun değişik 1 inci maddesinin 1 inci fıkrasında sayılan kurumlarda çalışan sözleşmeli ve geçici personel; aynı Kanunun ek geçici 12, 13 ve 14 üncü maddeleri kapsamına giren personel, ek geçici 9 uncu maddede sayılan kurumlarda çalışan memurlar ile sözleşmeli ve geçici personel”**, diğer kamu görevlileri olarak belirtilmiştir.

Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 7/12/2000 tarih ve 166 sayılı genelgesi ekindeki ‘4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna İlişkin Uygulama Esasları’nda, ‘Asli ve Sürekli Görev Kavramı’ başlığı altında yapılan açıklamalarda; “Dolayısıyla, madde metninde geçen asli ve sürekli görev kavramının öncelikle ceza hukuku ve idare hukuku terminolojisindeki kamu görevi olarak anlaşılması”nın gerektiği belirtildikten sonra, **“Devlet Memurları Kanununa da tabi olsalar, yardımcı ve tanımlayıcı nitelikte ‘kamu hizmeti’ görenler, örneğin hizmetliler, araç sürücüler, vb. bu Kanun kapsamında değildir.”** denilmek suretiyle konuya açıklık kazandırılmıştır.

5237 sayılı Türk Ceza Kanununda ise;

“Madde 6- (1) Ceza kanunlarının uygulanmasında;

c) Kamu görevlisi deyiminden; kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi,” anlaşılır tanımlaması yapılmaktadır.

765 sayılı Türk Ceza Kanunundaki “memur” tanımının doğurduğu sakıncaları aynen devam ettirecek nitelikte olan tanım, Tasarı metninden çıkarılarak; memur kavramını da kapsayan “kamu görevlisi” tanımına yer verilmiştir. Yapılan yeni tanıma göre, kişinin kamu görevlisi sayılması için aranacak yegane ölçüt, gördüğü işin bir kamusal faaliyet olmasıdır.

Bilindiği üzere, kamusal faaliyet, Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararla, bir hizmetin kamu adına yürütülmesidir. Bu faaliyetin yürütülmesine katılan kişilerin maaş, ücret veya sair bir maddi karşılık alıp almamalarının, bu işi sürekli, süreli veya geçici olarak yapmalarının bir önemi bulunmamaktadır. Bu bakımdan, örneğin mesleklerinin icrası bağlamında avukat veya noterin kamu görevlisi olduğu hususunda bir tereddüt bulunmamaktadır. Keza kişi, bilirkişilik, tercümanlık ve tanıklık faaliyetinin icrası kapsamında bir kamu görevlisidir. Askerlik görevi yapan kişiler de kamu

görevlisidirler. Bu bakımdan örneğin bir suç vakıasına müdahil olan, bir tutuklu veya hükümlünün naklini gerçekleştiren jandarma subay veya erleri de kamu görevlisidirler.

Buna karşılık, kamusal bir faaliyetin yürütülmesinin ihaleye dayalı olarak özel hukuk kişilerin üstlenilmesi durumunda, bu kişilerin kamu görevlisi sayılmayacağı açıktır.

11. BAŞKA KAMU KURUMU MEMURLARININ SUÇTA ORTAKLIĞI

İşlenen suç veya kusurlarda ortaklığı bulunan kişilerin birbirinden farklı kamu kurumlarında görevli bulunduklarının belirlenmesi halinde, 7 Şubat 1983 tarih ve 17952 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış bulunan, **“Birden Fazla Kamu Kurum ve Kuruluşlarını İlgilendiren Soruşturmalarda Görevlendirilecek Müfettişlerin Görevlendirme Biçimine İlişkin Yönetmelik”** esasları çerçevesinde işlem yapılması gerekmektedir.

12. KAMU GÖREVLİSİ OLMAYANLARIN SUÇTA ORTAKLIĞI

Memur ve diğer kamu görevlilerinin görevleri dolayısıyla işledikleri suçlara memur olmayan kişilerin de katılması mümkün olup bu hususla ilgili olarak, 4483 sayılı Kanunun 10. maddesindeki; **“...memur olmayan, memur olanla; ast memur, üst memurla aynı mahkemede yargılanır”** hükmü uyarınca, yürütülecek işlemler sonucunda memur olmayan kişilerin olaydaki eylemleri de belirtilmek suretiyle ön inceleme raporunda durumlarının açıklanması gerekmektedir.

13. NAİPLİK VE İSTİNABE

İfadelerin bizzat soruşturmayı yürüten kişilerce alınması daha uygun olmakla birlikte bazı zorunlu hallerde, soruşturma mahalli dışında bulunan tanık, sanık hatta bilirkişilerin ifadelerinin yasalara uygun olarak o yerdeki bir yetkiliye aldırılması mümkündür. Bu işleme **“istinabe”**, görevlendirilen kişiye de **“naip”** adı verilir.

İfade alınmak üzere yetki verilen kişiye, ifadesi alınacak kişiden istenecek bilgi ve sorulacak sorularla ilgili olarak yazılan açıklama yazısına da **“istinabe talimatı”** denilmektedir.

İfadesi alınmak istenilen tanık veya sanığın bulunduğu yerde, ifadesi alınacak kişilerin ve naip olarak belirlenecek görevlilerin konumları da göz önünde bulundurularak ifade alma yetkisi verilebilir. Bu talimatta, yapılacak işlemler açık ve anlaşılır bir şekilde yazılmalı, şayet tanığa yemin ettirilmesi gerekiyorsa bu husus da belirtilmelidir.

4483 sayılı Kanunun 6. maddesinde; **“Ön inceleme ile görevlendirilenler ... hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesini de almak suretiyle ...”** denilerek, ön inceleme işlemlerinde itham edilen kişi veya kişilerin ifadelerinin alınma zorunluluğu getirilmektedir. Bu nedenle, aynı yasanın 7. maddesi ile işlem tesisi bağlamında öngörülen azami 45 günlük süre de dikkate alınarak, gecikmeye meydan verilmemesi bakımından bazen istinabe yoluna gidilmesi gerekebilir.

Naibin, istinabe talimatında öngörülen hususlara aynen uyması, yöneltildiği istenilen sorularda ekleme çıkarma yapmaması, ifadeyi bizzat alarak ifadesini aldığı kişi ile birlikte imzalaması, ayrıca ifadenin altına; **“Bu ifade,’ın istinabe talimatına uygun olarak alınmıştır.”** ibaresini eklemesi gerekmektedir.

14. BİLİRKİŞİ

CMK’nın 63. maddesi hükmüne göre, **“çözümü uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektiren hallerde”**, oy ve görüşleri alınmak üzere bilirkişi görevlendirilebilir.

Belli konularda görüş ve düşüncelerini bildirmek üzere görevlendirilmiş resmi bilirkişiler varsa özel sebepler olmadıkça başkaları görevlendirilemez.

Memurların bilirkişi olarak görevlendirilmelerinden önce dairesi amirinden izin alınması yerinde olacaktır. Soruşturmacı bilirkişi tayin ederken, konu ile ilgili yeterli bilgi ve deneyime sahip olanlar arasından ve kurum dışından görevlendirme yapmak hususunda

gerekli özen ve titizliği göstermelidir.

İl Adli Yargı Adalet Komisyonları tarafından her yıl düzenlenen listede yer alan gerçek veya tüzel kişiler dışında görevlendirilecek bilirkişiye, görüşünü bildirmeden ve raporunu vermeden önce CMK'nın 64/5. maddesi uyarınca; ***“Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim”*** şeklinde yemin verdirilir ve durum tutanağa yazılarak birlikte imzalanır.

Bilirkişinin yazılı görüşünü verme süresinin belirlenmesinde 4483 sayılı Kanunda belirtilen ön inceleme raporunun hazırlanma süresi dikkate alınmalıdır.

Bilirkişiye CMK'nın 72. maddesi hükmü gereğince, inceleme ve varsa seyahat gideri ile çalışması ile orantılı bir ücret ödenir.

Bu ücret, soruşturmacı tarafından düzenlenen ***“Bilirkişi Ücret Takdir Kararı”***na göre soruşturma konusu ile ilgili kuruluş bütçesinden ödenir.

Bilirkişi ücretinin tespitinde, Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odalarınca hazırlanan ücret tarifeleri soruşturmacıya ışık tutabilir.

15. TANIKLIK

Gerek adli, gerekse idari işlemlerde, olayın aydınlığa kavuşturulması bakımından, tanık ifadeleri büyük önem taşır. Yürütülen inceleme ve soruşturmalarda, konu hakkında bilgisi bulunan kişiler belirlenerek, gördüklerini ve duyduklarını belirtmeleri bakımından tanıklıklarına başvurulması, yasal bir gerekliliktir.

Tanıklık, adaletin tecellisine imkan verme, haklı ve haksızın belirlenerek gerçeğin ortaya çıkması bakımlarından kutsaldır. İncelemecinin-soruşturmacının, ön incelemecinin bu durumu dikkate alarak yeterli sayıda tanık dinlemek ve gerektiğinde görevinin önemini tanığa da bizzat hissettirerek işlemlerini sağlıklı şekilde sonuçlandırması gerekir.

1. Tanıkların Çağrılması:

Tanıkların çağrılması ile ilgili hususlar CMK'nın 43 ve 44. maddelerinde esasa bağlanmıştır.

İnceleme/soruşturma konusu olayla ilgili bilgileri olduğu dikkate alınarak dinlenilmesine gerek duyulan kişilere, önceden ya doğrudan doğruya kendilerine ya da dairelerinin amirleri vasıtasıyla bir konuda görüşülmek istendiği ve hangi saatte nerede hazır bulunmaları gerektiği duyurulur.

Tanığın gelmemesi durumunda, CMK'nın 43. maddesi uyarınca tanığın ***“çağrı kağıdı”*** ile çağrılması ve gelmemenin sonuçları çağrı kağıdında gösterilerek ya görevlendirilen bir memur aracılığı ya da iadeli taahhütlü olmak kaydıyla posta aracılığı ile de gönderilir. Karar yazısında bu yoldan getirilmenin nedenleri gösterilir ve bunlara çağrı kağıdı ile gelen tanıklar hakkındaki işlem uygulanır. Bu çağrı telefon, telgraf, faks, elektronik posta gibi araçlardan yararlanılmak suretiyle de yapılabilir. Ancak, çağrı kağıdına bağlanan sonuçlar, bu durumda uygulanmaz.

Usulüne uygun olarak çağrılıp da mazeretini bildirmeksizin gelmeyen tanıklar zorla getirilir. Bu durum bir tutanakla tespit edildikten sonra, resmi yazı ile gereği için bizzat soruşturmacı tarafından o yerin mülki amirine veya bilgisi dahilinde emniyet müdürlüğüne verilerek tanığın getirilmesi sağlanır.

2. Tanıklıktan Çekinme Halleri ve Yemin:

Tanıklıktan çekinme halleri, CMK' nın 45-51. maddelerinde düzenlenmiştir. 4483 sayılı Kanun ile hazırlık soruşturmasının Cumhuriyet Başsavcılıklarınca yapılacağına hükme bağlandığı, bu nedenle müfettiş ve incelemecilerin eskiden kullanabildikleri Cumhuriyet

Savcısının bazı yetkilerini kullanamayacakları açıktır. Ancak aynı yasanın 6. maddesinde ön inceleme ile görevlendirilen elemanların, bakanlık müfettişi ve kendilerini görevlendiren merciin tüm yetkilerini kullanabilecekleri ve CMK' nın hükümlerinden yararlanabilecekleri de belirtilmektedir.

Ön inceleme ve idari soruşturmalarda da şüpheli veya sanığın nişanlısı, evlilik bağı kalmasa bile karısı veya kocası, şüpheli veya sanığın kan hısımlığından veya kayın hısımlığından üstsoy veya altsoyu, şüpheli veya sanığın üçüncü derece dahil kan veya ikinci derece dahil kayın hısımları, şüpheli veya sanıkla aralarında evlatlık bağı bulunanların tanıklıktan çekinme taleplerine uyulması uygun olacaktır. Yaş küçüklüğü, akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle tanıklıktan çekinmenin önemini anlayabilecek durumda olmayanlar, kanuni temsilcilerinin rızalarıyla tanık olarak dinlenebilirler. Kanuni temsilci şüpheli veya sanık ise, bu kişilerin çekinmeleri konusunda karar veremez. Tanıklıktan çekinebilecek olan kimselere, dinlenmeden önce tanıklıktan çekinebilecekleri bildirilir. Bu kimseler, dinlenirken de her zaman tanıklıktan çekinebilirler. Ayrıca, meslekleri ve sürekli uğraşları sebebiyle tanıklıktan çekinebilecekler ile çekinme konu ve koşulları da şunlardır: a) Avukatlar veya stajyerleri veya yardımcılarının, bu sıfatları dolayısıyla veya yüklendikleri yargı görevi sebebiyle öğrendikleri bilgiler. b) Hekimler, diş hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve diğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının, bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler. c) Mali işlerde görevlendirilmiş müşavirler ve noterlerin bu sıfatları dolayısıyla hizmet verdikleri kişiler hakkında öğrendikleri bilgiler. (a) bendinde belirtilenler dışında kalan kişiler, ilgilinin rızasının varlığı halinde, tanıklıktan çekinemez.

Tanık, kendisini veya CMK'nın 45. maddenin birinci fıkrasında gösterilen kişileri ceza kovuşturmasına uğratabilecek nitelikte olan sorulara cevap vermekten çekinebilir. Tanığa cevap vermekten çekinebileceği önceden bildirilir.

Dinlenme sırasında onbeş yaşını doldurmamış olanlar, ayırt etme gücüne sahip olmamaları nedeniyle yeminin niteliği ve önemini kavrayamayanlar, soruşturma veya kovuşturma konusu suçlara iştirakten veya bu suçlar nedeniyle suçluyu kayırmaktan ya da suç delillerini yok etme, gizleme veya değiştirmekten şüpheli, sanık veya hükümlü olanlar ise yeminsiz dinlenir.

Olayların netleşmesi, gerçeğin somut olarak ortaya çıkmasını temin için CMK'nın 54-57. madde hükümleri uyarınca, tanıklara yemin verilir.

Tanık yemini; CMK'nın 55. maddesinde belirtildiği üzere, ayağa kalkılarak, tanıklıktan önce **"Bildiğimi dosdoğru söyleyeceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim."** biçiminde olur. Bir kimsenin tanık sıfatıyla dinlenilmesinin uygun olup olmadığında tereddüt varsa yemin tanıklıktan sonraya bırakılabilir. Bu durumda, yemin **"Bildiğimi dosdoğru söylediğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim."** şeklinde olur.

16. İHBAR ÜZERİNE MÜFETTİŞİN YAPACAĞI İŞLEMLER

Bulundukları mahalde kendilerine bir ihbar veya şikayet intikal etmesi ve bunun 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunması durumunda müfettişlerin, bu Kanunun 4. maddesinin ikinci fıkrasında yer alan, **"Diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri de Kanun kapsamında bir suç işlendiğini ihbar, şikayet, bilgi belge ve bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie iletirler"** hükmü gereğince bir yazı ekinde durumu ilgili mercie iletmeleri ve bu konuların disiplin yönünden de işleme alınıp sonuçlandırılması bakımından da, Teftiş Kurulu Başkanlığına intikal ettirerek alacakları emre göre hareket etmeleri gerekmektedir.

Bazen birim yöneticilerinin müfettişlere idari/adli işlem boyutlu birtakım konuları, incelenip-soruşturulması talebiyle ilettikleri bilinmektedir. Böyle bir durumda, kendilerine Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin öngörüsü dahilinde müracaatın Başkanlığa yapılması tavsiye edilmeli, kendilerine Başkanlık Makamı ve Teftiş Kurulu Müdürlüğünün emri neticesinde

işleme girilebileceği hatırlatılmalıdır.

17. TUTUKLU, SAĞIR, DİLSİZ VE YABANCILARIN İFADELERİNİN ALINMASI

Tutuklu bulunan bir kişinin ifadesi, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına bir yazı ile durumun bildirilmesi ve savcılığın yazıya ekleyeceği derkenar veya cezaevi müdürlüğüne hitaben yazacağı bir yazının sağlanmasından sonra ceza evine gidilerek alınmalıdır. Yabancıların, meramını anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmeyenlerin, sağır ve dilsizlerin, engellilerin ifadeleri CMK'nın 56 ve 202. maddelerinde yer alan hükümler göz önünde bulundurularak alınır. İfade tutanağı ifadeyi alan, tercüman ve ifadesi alınan tarafından birlikte imzalanmalıdır.

18. ÖN İNCELEMECİNİN REDDİ VEYA ÇEKİLMESİ

Bir soruşturmacının, görevlendirildiği bir soruşturmada, ön incelemeden çekilmesi veya reddi konusunda yasal bir düzenleme bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, şikayetçi ya da sanık konumundaki kişilerin çeşitli nedenlerle soruşturmacıya karşı güvensizliklerini belli ederek soruşturmacıyı reddetmeleri gündeme gelebilir. Böyle bir durumda soruşturmacı kendisine yönelik reddetme durumunu, CMK'nın 'Hakimin Davaya Bakamaması ve Reddi' bölümünde yer alan 22-31. maddelerindeki hükümleri göz önünde bulundurarak değerlendirir; reddetmeye ilişkin ifade tutanağı veya dilekçeyi görüşleri ile birlikte soruşturma emrini veren makama iletir. Makamdan alınacak emre göre hareket edilir.

19. ÖN İNCELEME İŞLEMLERİ VE RAPOR DÜZENLENMESİ

Adli nitelikteki işlemlerde hukuk kurallarına ve yasalara dayalı bir çalışma yapılması hususunda çok titiz davranılması gerekmektedir.

a) Evrak İncelenmesi, Delil Toplanması ve Değerlendirilmesi:

Adli nitelikte bulunan bir konu ile ilgili olarak ön inceleme işlemini yürütmek üzere görevlendirilen kişinin, ön inceleme emrini dikkatle irdeleyerek çalışmalarını ne şekilde yürüteceği hususunda bir hazırlık yapması gerekir. Ön inceleme emrinde yer alan iddialar arasında soruşturulması ve kovuşturulması şikayete bağlı suçlar var ise CMK'nın 158., TCK'nın 73. maddelerinde belirtilen hususlara uyulup uyulmadığı, bu suçların 4483 sayılı Kanun kapsamında olup olmadığı, iddia konuları hakkında mahallen işlem yapıp yapılmadığı hususları araştırılmalıdır.

Ön inceleme ile görevlendirilenlerin, çalışmaları sırasında resmi veya özel kuruluşlardan gerekli gördükleri her türlü belgenin onaylı örneklerini veya bunların herhangi bir yolsuzluğun kanıtları olmaları durumunda asıllarını alma, tanık davet etme, uzman görüşüne başvurma, yemin verdirme gibi yetkileri mevcuttur. Bu yetki, 4483 sayılı Kanunun 6. maddesinde; ***“Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerini haiz olup, bu Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa (Ceza Muhakemesi Kanununa) göre işlem yapabilirler.”*** şeklinde hükme bağlanmış, böylece ön inceleme ile görevlendirilenlere CMK'ya göre hareket edebilecekleri de belirtilmek suretiyle bir bakıma görev ve yetki yönünden esneklik ve genişlik sağlanmıştır.

Nitekim Danıştay 1. Dairesinin E. :2000/29-K.:2000/159 sayılı kararında;

“...ön incelemeyle görevli kişi, CMUK'un (CMK'nun) kamu davasının hazırlanmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde Cumhuriyet Başsavcısının yapmakla yetkili olduğu işleri yapabilmek, sanığın lehine olanlar da dahil, olayı aydınlatabilecek delilleri, bilgi ve belgeleri toplayarak, tanık ve sanık ifadelerini alacak, gerektiğinde keşif yapacak ve bilirkişi incelemesi yaptıracaktır” denilerek bu husus teyit edilmektedir.

Ancak, ***“657 sayılı Kanunun 137. ve devamı maddelerinde düzenlenen görevden***

uzaklaştırma tedbirinin idari bir işlem olduğu, ön inceleme ile görevli kişilerin 138. maddede gösterilen kimselerden olmamaları durumunda bu kişilerin görevden uzaklaştırma kararını vermeye yetkilerinin bulunmadığı” da işaret edilmektedir. Bu nedenle, Belediye Müfettişleri tarafından yürütülen ön incelemelerde, memurun görevden uzaklaştırılması gerektiği düşünüldüğünde, aynı konuda alınacak disiplin soruşturma oluru kapsamında Başkan oluru ile görevden uzaklaştırma işleminin yapılması gerekir.

Ön incelemece tarafından asılları alınan belgelerin onaylı birer örneğinin dosyalarında saklanmak üzere ilgili daire ve kurumlara verilmesi zorunludur. İlgili belgelerin incelendiğini ve bir usulsüzlük tespit edilmediğini veya olayda bazı yönlerden usulsüzlük bulunduğunu beyan ederek belgeleri eklemeyen dosyanın tanzim edilmesi doğru değildir. Bu konuda görevlinin yetkisi, delilleri toplayıp işlemleri tamamladıktan sonra düzenleyeceği raporda kendi görüşünü belirtmekten ibarettir.

Delil niteliğinde sağlanan belgeler ile alınan ifadeler, yapılacak değerlendirmelere dayanak teşkil etmeli, ulaşılan sonuç tutarlı ve mantıklı olmalıdır.

b) İfadelerin Alınması:

Ön inceleme sırasında, yasal bir zorunluluk bulunmamakla birlikte şikayetçi, muhbir, tanık ve hakkında ön inceleme yapılan kişi sıralaması içerisinde ifadelerin alınması en uygun yöntemdir. İfadelerin alınması sırasında, şikayetçi, muhbir, tanık veya zanlıya hüviyetleri ile ilgili sorular yöneltilmeli, iş ve oturma adresleri belirlenmelidir.

İfadeleri alınan kişilerin bir araya gelmelerini önlemek için gerekli tedbirler alınmalıdır.

Şikayetçi veya muhbire, hüviyetleri ile ilgili sorular dışında ihbar veya şikayet dilekçesindeki imzanın kendisine ait olup olmadığı, ihbar veya şikayetin nelerden ibaret bulunduğu veya kimlere karşı olduğu, ihbar veya şikayetini ne gibi delillerle kanıtlayabileceği ve benzeri sorular yöneltilmelidir.

Tanıklara, hüviyet tespiti yapıp, tanıklığına mani bir halinin bulunmadığı anlaşıldıktan ve usulünce (CMK md:54,55) yemin verdirildikten sonra, iddialara ilişkin sorular yöneltilmeli, ifadesinin söylediklerinin aynısı olduğu hususu da belirtilip tutanak birlikte imzalanmalıdır.

Birden çok suç konusunu içeren ön incelemelerde, her suç konusuna bir madde numarası verilmesi ya da iddianın tutanağa yazılarak sorulması görevliye kolaylık sağlayacaktır. Bir konu hakkında tanığa bildikleri sorulup anlattıkları tutanağa geçirildikten sonra diğer maddeye geçilmesi, hem tanığın olaylar hakkında bildiklerinin sağlıklı bir biçimde yansıtmasını, hem de işlemin belirli bir düzen içinde yürütülmesini sağlayacaktır.

Hakkında ön inceleme yapılan kişinin, hüviyet tespitinden sonra, ifadesinin sanık sıfatı ile değil “hakkında ön inceleme yapılan” sıfatı ile alınması, CMK’nın 147. ve 149-156. maddeleri uyarınca; müdafii seçme hakkının bulunduğu ve onun hukuki yardımından yararlanabileceği, müdafinin ifade veya sorgusunda hazır bulunabileceğinin hatırlatılması ve hakkında ön inceleme yapılanlara yemin ettirilmemesi gerekmektedir. Ön inceleme yapılan kişinin müdafii bulundurmamak istemesi ve buna imkanının bulunmaması durumunda soruşturmacı/ön incelemece tarafından soruşturmanın yapıldığı yerin baro başkanlığından müdafii talep edilir. Müdafii seçebilecek durumda ise bu husus tutanak altına alınmak suretiyle kendisine makul bir süre verilerek ifade esnasında müdafii bulundurabilmesi sağlanır.

Ancak, CMK’nın 150. maddesine göre, şüpheli veya sanık onsekiz yaşını doldurmamış ya da sağır veya dilsiz veya kendisini savunamayacak derecede malul olur ve bir müdafii de bulunmazsa istemi aranmaksızın usulünce (CMK md:156) bir müdafii görevlendirilir.

İfade tutanağı; muhakkik, ifade veren ile hazır olan müdafii tarafından okunarak

birlikte imza altına alınır. Müdafinin kimliği ve vekaletnamesinin olup olmadığının muhakkık/ön incelemeci tarafından araştırılması uygun olacaktır.

Hakkında ön inceleme yapılan kişinin kimliği saptanır. Kimliğine ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmakla yükümlüdür. Kişiye hakkındaki suçlamaların neler olduğu belirtilir. Yöneltilen soruları cevaplandırıp cevaplandırmamak ön inceleme yapılan / şüpheliye / sanığa ait bir husustur. Cevap vermektan çekinmesi halinde durum, yazılı olarak kayda alınır. Sorulara karşılık alınması halinde, cevapların paragraflara yer verilmeksizin, satır atlamaksızın tutanağa aynen geçirilmesine ve **“başka bir diyeceğinin olup olmadığı”**nın sorulmasına özen gösterilir. İfade tutanakları, ifadesi alınan kişilerce imzalanmak istenmemesi halinde nedenleri, müşahitlerle birlikte tutanak altına alınır.

c) Sonuç Çıkarma:

Ön incelemeci, konu ile ilgili yeter sayıda tanık ifadesi aldıktan, gerekli belgeleri derledikten, konunun açıklık ve kesinlik kazandığı hususunda bir kanaate ulaştıktan sonra, bilgi, belge ve diğer kanıtları sistemli bir şekilde değerlendirip, hakkında ön inceleme yapılan kişinin sorumluluğu konusunda tüm bulgulardan hareketle oluşan sonuca göre, **“... hakkında soruşturma izni verilmesinin uygun olacağı”** veya **“... hakkında soruşturma izni verilmemesinin uygun olacağı”** şeklinde bir görüş belirtmelidir.

d) Belgelerin Tasnifi:

Ön inceleme kapsamında bulunan iddialarla ilgili gerekli inceleme tamamlandıktan, olay ve iddiaların doğruluğunu veya gerçek olmadığını ortaya koyabilecek tüm belge, kanıt ve ifadeler toplandıktan sonra, bunların düzenlenecek raporda, inceleme konuları bölümündeki sıra dahilinde değerlendirilip tasnif edilerek dosyalanması gerekir. Belgelerin tasnifinde, genellikle görevlendirme emri ve varsa ekleri, şikayetçi, muhbir, tanıklar ve ön inceleme yapılan kişiye ait ifade tutanakları, iddia konuları ile ilgili olarak toplanmış belgeler şeklinde bir sıralamanın yapılması yerinde görülmektedir. Belgelerin, dizi pusulasındaki sıra numaraları doğrultusunda numara verilerek dosyalanması sağlanmalıdır.

e) Ön İnceleme Raporunun Yazılmasında Dikkat Edilecek Hususlar:

Ön inceleme onayında kişi veya kişiler hakkında ileri sürülen iddiaların, doğrulanıp doğrulanmadığı dikkate alınmak suretiyle, soruşturma izni verilip verilmemesi yönünde bir teklife yer verilmesi esastır. İddiaların adli yönden doğrulanması durumunda, belge suretleri biri disiplin raporunda kullanılmak üzere üç örnek olarak alınmalıdır.

Adli nitelik taşımadığı anlaşılan bir fiilin ortaya çıkması durumunda ise disiplin hukuku yönünden işlem tesis edilmesi gereği unutulmamalıdır.

Ön inceleme işlemleri sırasında; 3628, 5816, 4926, 1402, 3713, 2935 sayılı Kanunlar ile diğer bazı kanunlarda yer alan ve genel hükümlere göre soruşturulması ve kovuşturulması gereken eylemlerin ortaya çıkması durumunda, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunulması ve ayrıca konunun disiplin soruşturmasına tabi tutularak rapora bağlanması esastır. Bu rapora suç duyurusu yazısının bir örneği de eklenmelidir.

4483 sayılı Kanunun 10. maddesi uyarınca, aynı suça ortaklığı bulunan memurlardan; astın üste, memur olmayanın memura tabi olarak aynı mahkemede yargılanmaları gerektiğinden, zanlılara yöneltilen iddialar arasında eylem beraberliği bulunması halinde aynı raporda teklif getirilmelidir. 24 Ocak 2000 tarihli Danıştay 2. Dairesi Heyeti İlke Kararında, suçların iştirak halinde işlenmesi durumunda, müşterek suç isnadı altındaki bazı kişilerin yargılanmaktan bağışık tutulmalarının söz konusu olamayacağı, iştirakçilerden birisi hakkında soruşturma izninin verilmesi veya verilmemesi yolunda Danıştay kararı verilmiş ise, diğer iştirakçiler hakkında farklı bir yol izlenemeyeceği belirtilmektedir.

Ön inceleme raporlarında, idari, disiplin ve varsa mali tekliflere yer verilmemeli, bu konuda verilmiş olan veya sonradan alınacak soruşturma onayına dayalı olarak ayrı rapor

düzenlenmelidir.

Ön inceleme raporları iki örnek ekli dosya ve bir örnek eksiz olmak üzere üç örnek hazırlanmalıdır.

Ayrıca ön inceleme raporunun şekil yönünden de eksiksiz olması bakımından usule uygun bir rapor kapağı düzenlenmesi, raporun ve dizi pusulasının düzgün bir ifade ile silintisiz ve kazıntısız şekilde yazılmış olması, tarih, sayı, imza eksikleri bulunmaması, dizi pusulasındaki sıra numaraları ile rapor yazımındaki açıklamalar arasında bağlantı kurulması, raporun ve dizi pusulasının son sayfaları hariç tüm sayfalarının düzenleyenler tarafından parafe edilmesi, raporun ve dizi pusulasının son sayfalarında yer alan isim ve unvanların üstünün imzalanmış olması, ifade tutanaklarında ilgililerin paraf ve imzalarının bulunması, raporda ve eklerinde dikkat edilecek hususlardandır.

Bunların yanı sıra, Kaymakamlık Makamına gönderilen raporların tüm sayfalarının ve dizi pusulalarının Teftiş Kurulu Mührü ile mühürlenmesi gerekmektedir.

f) Ön İnceleme Raporunun Bölümleri:

4483 sayılı Kanuna göre yapılacak ön incelemelerden sonra, olayın özetini ve sonucunu kapsayan bir ön inceleme raporu düzenlenir. Bu raporda muhbir, müşteki, tanık ve hakkında ön inceleme yapılan kişilere ait bilgilerin, isnat olunan suçların, leh ve aleyhteki delillerin, suç unsurlarının oluşup oluşmadığının belli bir sıra dahilinde tahlili yapılarak, ön incelemecinin görüş ve kanaati belirtilmelidir.

4483 sayılı Kanunda ön inceleme raporunun yazım şekli konusunda bir düzenleme bulunmamakla beraber, “Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulaması İle İlgili Olarak İçişleri Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge”nin ekindeki 1 nolu örnek;

BAŞLANGIÇ :

(Bu bölüme, ön inceleme başlatan merci tarafından verilen onay ve görev emirleri yazılmalıdır.)

MUHBİR VE MÜŞTEKİ :

(Bu bölüme, varsa muhbir yada müştekilerin kimlikleri ve adresleri, yoksa Kamu Hukuku yazılmalıdır.)

İDDİA :

(Bu bölüme, kamu hukuku veya muhbir yada şikayetçiden gelen iddia yazılmalıdır.)

ÖĞRENME TARİHİ :

(Bu bölüme, hakkında ön inceleme yapılanların incelemeye esas eylemlerinin yetkili merciler tarafından öğrenildiği tarih yazılmalıdır.)

SUÇ YERİ VE TARİHİ :

(Bu bölüme, suçun işlendiği yer ve tarihi yazılmalıdır.)

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILANLAR:

(Bu bölüme, hakkında ön inceleme yapılanların açık kimlikleri ile suç tarihi itibarıyla görev unvanları yazılmalıdır.)

İNCELEME KONUSU:

(Bu bölüme, iddialar esas alınmak suretiyle yetkili merciler tarafından ön inceleme yapılmak üzere verilen onaylara istinaden inceleme konuları yazılmalıdır.)

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILANLARIN İFADELERİ:

(Bu bölüme, hakkında inceleme yapılanların ifadeleri ya da ifade özetleri yazılmalıdır.)

İNCELEME VE TAHLİL:

(Bu bölüme, ön inceleme sırasında elde edilen bilgi, belge, tanık ve görevlilerin ifadeleri karşısında eylemin suç teşkil edip etmediği mevcut yasalarla değerlendirilmek suretiyle tahlili yazılmalıdır.)

SONUÇ :

(Bu bölüme, inceleme ve tahlil bölümüne dayanarak soruşturma izni vermeye yetkili merciin gerekçeli kararına dayanak teşkil edecek nitelikte varılan kanaat yazılmalıdır. Ayrıca inceleme konularının birden fazla olması durumunda her bölüm ayrı ayrı numaralandırılarak “GENEL SONUÇ” başlığı altında bir arada görülecek şekilde yazılmalıdır.)

İnceleme ve Tahlil bölümünde; ön inceleme konuları ile ilgili olarak yapılan çalışmalar (incelenen ve alınan belgeler, elde edilen bilgiler, varsa ihbar edenin, varsa müştekinin, tanıkların ve haklarında ön inceleme yapılan memurların ve diğer kamu görevlilerinin ifadeleri ya da ifade muhtevasını içerecek şekilde ifade özetleri, konulara yönelik ilgili mevzuatın neler olduğu) alt bölümler, maddeler halinde açıklanmalıdır. Ön inceleme konularının 4483 sayılı Kanun kapsamında bir eylem/suç olup olmadığı, suçun unsurları itibariyle oluşup oluşmadığı hususları, alınan ifadelerden, incelenen belgelerden ve elde edilen bilgilerden ortaya çıkan veriler esas alınarak ilgili mevzuata göre maddeler halinde irdelenmeli ve değerlendirilmelidir. Ulaşılan sonuçlardan söz edilerek, oluşan suç var ise niteliği açıklığa kavuşturulmalı, “soruşturma izni verilmesi” gerektiği “görüş ve kanaat” içerisinde belirtilmelidir. Suçun tüm unsurları itibariyle oluşmadığı sonucuna ulaşılmış ise “soruşturma izni verilmemesi” gerektiği belirtilmelidir.

Başlangıçta eylemin suç niteliğinde gözükmesine rağmen, yapılan ön inceleme sonunda ceza hukuku dışında mesleki yönden yasaklı bir fiil olduğunun anlaşılması ya da hakkında ön inceleme yapılanla yöneltilen suçun gerçek olmadığına ortaya çıkması halinde, iddia edilen hususun adli işlem gerektiren bir suç niteliğinde bulunmadığı, mesleki yönden yasaklı bir davranış olduğunun ortaya çıktığı belirtilerek, soruşturma izni verilmesini gerektirir bir durum olmadığı “görüş ve kanaat” içerisinde belirtilmelidir.

Sonuç bölümünde; önceki bölümde yapılan açıklamalar ve ortaya konulan görüş ve kanaatler esas alınarak, haklarında ön inceleme yapılanların, ön inceleme konuları bağlamında, TCK ve diğer ceza hükümlü kanunlar yönünden suçlarının oluşup oluşmadığı “ulaşılan sonuç, görüş ve kanaat” olarak ortaya konulmalıdır. Kesin ve açık bir anlatımla, haklarında ön inceleme yapılanlar hakkında ileri sürülen suçlardan hangilerinin kesinlik kazanıp kazanmadığı, hangi eylemlerle ilgili olduğu belirtilerek; yetkili merciin, hangi görevliler hakkında, “soruşturma izni verilmesi kararı” ya da “soruşturma izni verilmemesi kararı” almasının uygun olacağı “teklifler” halinde ifadelendirilmelidir.

Haklarında ön inceleme yapılanlara yönelik varsa idari, mali ve disiplin tekliflerine ise ayrıca düzenlenecek idari (disiplin) soruşturma raporunda yer verilmelidir.

Ayrıca, Makam Onayına dayalı olarak yapılan bir inceleme-soruşturma sırasında 4483 sayılı Kanun kapsamında bir eylemin ortaya çıkması halinde, soruşturmacı tarafından toplanan bilgi ve belgelere dayalı olarak değerlendirme yapılarak, ön inceleme iznini verecek makama, ilgili hakkında “... 4483 sayılı Kanun kapsamında ön inceleme yapılmasının yerinde olacağı” şeklinde suç duyurusunda bulunulmalıdır.

g) Ön İnceleme Raporunun İlgili Makama sunulması:

Ön inceleme raporu; 4483 sayılı Kanunun 7. maddesi ile getirilen süre ve ek süre (30+15 gün) dikkate alınmak suretiyle en seri biçimde tamamlanmalı, ikisi belgeli olmak üzere asgari üç nüsha olarak düzenlenmelidir. Rapora ‘ön inceleme kapağı’ ve ‘dizi pusulası’ eklenmelidir.

Ön inceleme emrinde, anılan madde ile getirilen 15 günlük ek sürenin kullanılmasına yönelik bir ibareye yer verilmesi, ek süre istemine yönelik muhtemel yazışmaları önleyecek bir husus olarak görülmektedir. Danıştay 1. Dairesinin 2000/29-59 sayılı kararında, “...*izin vermeye yetkili merci sürenin aşılması halinde dahi olumlu veya olumsuz bir karar vermek zorundadır*” denilmek suretiyle işleme ayrıca açıklık getirilmektedir.

DANIŞTAY 1. DAİRESİ'NİN 4483 UYGULAMALARI HAKKINDA MÜTALAASI

Danıştay 1. Dairesi'nin 17/04/2000 gün E.2000/29 K.2000/59 sayılı kararı "4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un bazı maddelerinin uygulanmasında düşülen duraksamanın giderilmesine ilişkin Başbakanlığın 11.2.2000 günlü, Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü 802 sayılı yazısına ekli Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığının 7.2.2000 günlü ve 013/0165 sayılı yazısında aynen:

"Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında 4483 sayılı Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak Bakanlık Teftiş Kurullarından Başkanlığımıza intikal eden yazılara göre, Kanunun;

- "Kapsam" başlıklı 2nci maddesi,
- "İzin Vermeye Yetkili Merciler" başlıklı, 3üncü maddesi,
- "Ön İnceleme" başlıklı 5 inci maddesi,
- "Süre" başlıklı 7 nci maddesi,
- "Ön İnceleme Yapanların Yetkisi ve Rapor" başlıklı 6 ncı maddesi,
- "Soruşturma İzninin Kapsamı" başlıklı 8 inci maddesi,
- "İtiraz" başlıklı 9 uncu maddesi,
- "İştirak Halinde İşlenen Suçlar" başlıklı 10 uncu maddesi ile geçici 1 inci maddesi üzerinde tereddütler bildirilmiştir.

Tereddüte düşülen hükümlerle ilgili Başkanlığımız görüşü; "4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanuna Dair Uygulama Esasları" başlıklı ilişikteki metinde yer almış olup; Bakanlık Teftiş Kurullarından Başkanlığımıza intikal eden yazılar ve SHÇEK Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanlığının yazısı da yazımıza eklenmiştir.

4483 sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak tereddüte düşülen hususlarda Danıştay 1 inci Dairesinden görüş alınması hususunda bilginizi ve gereğini rica ederim." denilmektedir.

Dairemizce yapılan çağrı üzerine gelen Başbakanlık Başmüfettişleri Bülent Tarhan, Ahmet Mutlu, Muttalip Ünal, Adalet Başmüfettişi Mustafa Behiç Kılıçaslan, Maliye Bakanlığı Başmüfettişleri Mahmut Gürses, A.Veyssel Özer, Nazif Yılmaz, Cemal Boyalı, İçişleri Bakanlığı Başmüfettişleri Mustafa Karan, Mehmet Çetin, Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü Bütçe Uzmanı Kemal Çelik, Devlet Personel Başkanlığı Daire Başkanı İsmail Faruk Aksu ve Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü Öğretim Üyesi Prof.Dr.Doğan Canman'ın açıklamaları dinlendikten ve Başbakanlığın 29.2.2000 günlü, 1200 sayılı yazısı ve gönderilen diğer yazılarla dosyadaki belgeler incelendikten sonra, Gereği Görüşülüp Düşünüldü:

Konu, istem yazısı ve eklerinde, 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun duraksamaya neden olan maddeleri ve bunlarla ilgili açıklama ve görüşler çerçevesinde incelenmiş ve varılan sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Madde 1 ve 2- 4483 sayılı Yasanın bu maddeleri amacı ve kapsamı belirlemektedir. Bu maddeler Memurun Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat kapsamında yer alan "görev sebebiyle" ve "görev sırasında" işlenen suçlardan yalnızca "görev sebebiyle" işlenen suçları Yasa kapsamına almış, "görev sırasında" işlenen suçlar ise kapsam dışına çıkartılmıştır. Böylece görev sırasında görev sebebi dışında bir nedenle işlenen suçların genel hükümlere tabi olması sağlanmıştır.

Görev sebebiyle işlenen suçlar memuriyet görevinin ifası nedeniyle işlenen suçları içermektedir. Suçun memuriyet görevinden doğmuş sayılması için memuriyet işleriyle ilgili olması, diğer bir anlatımla suçu doğuran fiil ile kişinin görevi arasında illiyet bağı bulunması gerekmektedir.

Yasanın 2 nci maddesine göre, bu Yasa Devlet ile Anayasanın 123 üncü maddesine uygun olarak kanunla veya kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulan diğer kamu tüzelkişilerinde çalışanlar hakkında uygulanacak,Devlet tüzelkişiliği içinde yer almayan,kamu tüzelkişiliği niteliği taşımayan kuruluşlarda çalışanlar hakkında uygulanmayacaktır.

Anayasanın 128 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan " Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür" hükmü, 4483 sayılı Yasanın 2 nci maddesine "kamu iktisadi teşebbüsleri" deyimini çıkarılarak aynen alınmak suretiyle kamu iktisadi teşebbüsleri personeli yasa kapsamı dışında tutulmuş, 17 nci maddesi ile de teşebbüs genel müdürleri ve yönetim kurulu üyelerinin yargılanmaları ilgili bakanın iznine bağlı kılınarak yalnızca bunlar hakkında 4483 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanması öngörülmüştür.

Diğer taraftan, kamu iktisadi teşebbüsleri genel müdürleri 399 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye bağlı (1) sayılı cetvelde diğer personel yanında yer almak suretiyle 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tabi tutulmuştur. Bu Kanun Hükmünde Kararnamenin (1) sayılı cetvelinde yer alan personelden yalnız genel müdürlerin 4483 sayılı Yasa kapsamına alınması suretiyle genel müdür dışında kalan (1) ve (2) sayılı cetvelde gösterilen diğer kamu iktisadi teşebbüsleri personeline genel hükümlerin uygulanmasının öngörüldüğü sonucuna ulaşılmaktadır.

Kuruluş kanunlarında, personeline Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanmayacağı veya özel hukuk hükümlerine tabi olduğu belirtilen kamu tüzelkişilerinin 4483 sayılı Yasa kapsamına girmeyeceği, buna karşın kuruluş kanunlarında Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanacağı belirtilen kamu tüzelkişileri personeli hakkında ise 4483 sayılı Yasa hükümlerinin uygulanacağı tabii bulunmaktadır.

Bilindiği üzere, kamu hizmeti, umuma arzedilen, sürekli ve kesintisiz bir biçimde işlemesi zorunlu, toplumun genel ve ortak gereksinimlerini karşılamak amacıyla kanunla kurulan idarenin, doğrudan ya da yakın gözetim ve sorumluluğu altında kamusal yetki ve usuller kullanarak yürüttüğü faaliyetlerdir. Bu faaliyetler, Anayasanın 128 inci maddesinde de belirtildiği gibi genel idare esaslarına göre yürütülür.

Asli ve sürekli görevler, genel idare esaslarına göre, kamu gücü kullanılarak yürütülen görevlerdir. Bu görevlerde kamu gücünü kullanarak çalışanlar ise, kamu görevlileridir. Kamu görevlileri, kamu hizmetinin gerektirdiği asli ve sürekli görevlerde yönetime kamu hukuku ilişkisi ile bağlı olarak çalışan, kendilerine kadro tahsis edilen, bütçeden ödeme yapılan ve haklarında yasalarda belirlenen özel kurallar uygulanan memurlar ile diğer kamu görevlileridir.

Bu durumda, genel idare esaslarına göre asli ve sürekli görevlerde çalışmayan, kamu gücünü kullanma yetkisi olmayan personel 4483 sayılı Yasa kapsamına girmemektedir. Nitekim bunlar, yaptıkları hizmet kamu görevi olarak kabul edilmediğinden Türk Ceza Kanununun uygulamasında memur sayılmamaktadırlar. Maddi ceza hukuku yönünden memur sayılmayan ve memur suçlarıyla cezalandırılmayan bu kişileri usul hukuku yönünden ayrıcalıklı bir duruma getirip memurlar gibi soruşturmaya tabi tutmak düşünülemez.

Madde 3- Anayasanın 129 uncu maddesinin son fıkrasında, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında işledikleri iddia edilen suçlardan ötürü ceza kovuşturması açılmasının, kanunla belirlenen istisnalar dışında, kanunun gösterdiği idari merciin iznine bağlı olduğu belirtildiğinden, 4483 sayılı Yasa, Anayasanın bu hükmüne paralel olarak, bir memurun ya da diğer kamu görevlisinin görev sebebiyle işlediği iddia edilen suçlardan dolayı yargılanabilmesi için 3 üncü maddede sayılan idari mercilerin iznini aramıştır. 4483 sayılı Yasanın 3 üncü maddesinde, hangi memur ya da kamu görevlisi için hangi merciin soruşturma izni vereceği ayrıntılı olarak belirtilmiş, ayrıca bunların yokluklarında izin yetkisinin vekilleri tarafından kullanılacağı öngörülmüştür. Maddede izin mercileri sıralanırken, yetkiyi kullanacak belli unvanlara sahip kişilerden söz edildiğinden, yetkinin kişilere bağlı münhasır yetki olduğu kuşkusuzdur. Kişiye bağlı bu yetkinin de bizzat kullanılması zorunludur.

4483 sayılı Yasanın 3 üncü maddesinde, yetkili merciin saptanmasında, memur veya diğer kamu görevlisinin suç tarihindeki görevinin esas alınacağı belirtilerek, memur ya da

diğer kamu görevlisinin suçun işlendiği tarihte fiilen görevli olduğu yerin yetkili mercisinin soruşturma izni vermesi sağlanmış, böylece işlendiği iddia edilen bir suçtan sonra yer veya görev değişikliği nedeniyle izin mercii konusunda çıkması olası sorunların önlenmesi yoluna gidilmiştir.

İstem yazısı eklerinde, izin vermeye yetkili merciler başlıklı 3 üncü maddeyle ilgili duraksama konusunda öncelikle "en üst idari amir" kavramından ne anlaşılması gerektiği, üst mercii alt mercie ait izin yetkisini kullanıp kullanamayacağı hususlarına değinilmiş, bu konuda özellikle başbakanın ve bakanların teşkilatlarının en üst amiri olmaları nedeniyle Yasa kapsamına giren tüm görevlileri hakkında izin vermeye yetkili merci olmaları gerektiği görüşüne yer verilmiştir.

Anayasaya göre, idari makamlar kullandıkları yetkiyi kanundan alırlar. Kanuni idare ilkesi uyarınca, idarenin yetkileri ve bu yetkiyi kullanacak makamlar kanunla belirlenir. İdari işlemlerin hukuken geçerli sayılması için kararların kanunla yetkili kılınan makam ve kişilerce alınması gerektiğinden idari makamların işlemin yetki unsuru üzerinde takdir yetkisi olamaz. Yasanın 3 üncü maddesinde izin vermeye yetkili merciler bu ilkelere uygun olarak sıralanmış, maddenin (e) bendinde, ilgili bakan ve başbakanın hangi memur ve diğer kamu görevlileri hakkında soruşturma izni vermeye yetkili oldukları açıkça düzenlenmiştir.

Diğer yandan, Yasanın 9 uncu maddesinin üçüncü fıkrasında, soruşturma izni verilmesine ya da verilmemesine ilişkin kararlara karşı yapılacak itiraza bakacak idari yargı mercilerinin belirlenmesinde de 3 üncü maddedeki sıralama esas alındığından, üst mercilerin alt mercilere ait izin yetkisini kullanmaları halinde, aynı görevliler hakkında soruşturma izni verecek merciler ile itirazları inceleyecek merciler değişecek, bu da Yasaya aykırılık oluşturacaktır.

Bu nedenle 3046 ve 3056 sayılı yasaların ilgili hükümlerinden hareketle başbakanın ve bakanların, teşkilatlarının en üst amiri oldukları ve teftiş kurullarının başbakan ve bakan emri veya onayı üzerine teftiş, inceleme ve soruşturma yapma görevleri bulunduğu gerekçesiyle üst mercilerin alt mercilere ait izin yetkisini kullanabileceklerini kabul etmek olanaklı değildir. 3 üncü maddenin diğer bir duraksama konusunu da (d) bendinde yer alan "en üst idari amir" deyimini oluşturmaktadır. Yasalarımızda ve diğer düzenleyici metinlerde "en üst idari amir" tanımlanmamıştır. 3046 sayılı Yasanın 21 inci maddesine göre bakan, bakanlık kuruluşunun en üst amiridir. 4483 sayılı Yasanın 3 üncü maddesinin (d) bendinde "en üst idari amir" deyimini kullanıldığına göre, bu deyim siyasi otoriteyi temsil eden bakandan sonra gelen ve idari otoritenin en üst noktasında bulunan, Başbakanlıkta Başbakanlık Müsteşarını, bakanlıklarda bakanlık müsteşarlarını ifade ettiği anlaşılmaktadır. İlgili ve bağlı kuruluşlarda ise müsteşarlar, genel müdürler ve kurum başkanlarının en üst idari amir oldukları kuşkusuzdur.

Maddenin son fıkrasına göre ast memur ile üst memurun aynı fiile iştiraki halinde üst memurun izin mercii ast memurun da izin mercii olacak, haklarındaki ön inceleme de üst memurun izin mercii tarafından başlatılacaktır.

Madde 4- Yasanın 4 üncü maddesi, olayın yetkili mercie iletilmesi ve işleme konulmayacak ihbar ve şikayetleri düzenlemektedir. Maddenin üçüncü fıkrasında, bu Kanuna göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikayetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikayetlerde kişi ve/veya olay belirtilmesi zorunluluğu getirilmiş, son fıkrasında da bu fıkra aykırı bulunan ihbar ve şikayetlerin, Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmayacağı, durumun ihbar ve şikayette bulunana bildirileceği belirtilmiştir. Maddede, ihbar ve şikayetlerde kişi ve/veya olay belirtilmesi zorunlu sayılmış, ancak ihbar ve şikayette kişi belirtilmesi halinde bu kişinin eyleminin de somut olarak gösterilmesi amaçlanmıştır.

Yasada açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte, 4 üncü maddenin son fıkrası hükmünde öngörülen "işleme koymama" sonucuna ulaşılabilmesi için, ihbar ve şikayetlerin somut ve özel nitelikte olup olmadığının, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğinin, ön inceleme başlatılmadan yapılacak bir araştırma ile tespiti uygun olacaktır.

Aynı maddenin ikinci fıkrası hükmüne göre, bakanlığının veya kurumunun merkezi dışında bir birimin denetimi sırasında ihbar alan ya da bu Yasa kapsamına giren suç işlendiğine ilişkin delillere rastlayan müfettişin, bakanlığının veya kurumunun onayını almaksızın durumu izin vermeye yetkili mercie iletmesi zorunludur. Bu halde müfettişlerin suç işlendiğine ilişkin delilleri toplayıp değerlendirmelerini de içeren bir tevdi raporu ile olayı izin vermeye yetkili mercie iletmelerinde yasal bir sakınca olmadığı gibi, Yasanın hükümlerinin uygulanmasına katkı sağlayacağına da kuşku bulunmamaktadır.

Madde 5- Yasanın 5 inci maddesine göre izin vermeye yetkili merci, Yasa kapsamına giren bir suçun işlendiğini bizzat veya 4 üncü maddede yazılı şekilde öğrendiğinde ön inceleme başlatacaktır. Ön inceleme yetkili merci tarafından bizzat yapılabileceği gibi, görevlendirilen bir veya birkaç denetim elemanına, hakkında inceleme yapılanın üstü konumundaki memur veya kamu görevlilerinden biri veya birkaçına yaptırılabilir. Ön incelemenin, izin vermeye yetkili merciin bulunduğu kamu kurum veya kuruluşu içindeki kişilere yaptırılması esastır. Ancak işin özelliğine göre inceleme mercii, incelemenin başka kurum ya da kuruluş elemanlarınca yapılmasını isteyebilecektir. Bu isteğin yerine getirilmesi ilgili kuruluşun takdirine bırakılmıştır.

Ayrıca, izin vermeye yetkili vali ve kaymakamlar Yasa kapsamına giren bir suçun ön incelemesinin, memurun bağlı olduğu bakanlık müfettişlerince yapılmasını ilgili bakanlıktan isteyebilecekler, ilgili bakanın görevlendirmesi halinde, ön inceleme bakanlık müfettişlerince yapılacak ve müfettişler raporlarını doğrudan, izin vermeye yetkili merci olan vali veya kaymakama sunacaklardır.

Madde 6- Maddede, ön inceleme ile görevlendirilenlerin yetkileri düzenlenmiştir. Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren merciin bütün yetkilerine sahip olacaklar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre de işlem yapabileceklerdir.

Buna göre, ön incelemeyle görevli kişi, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun kamu davasının hazırlanmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde Cumhuriyet başsavcısının yapmakla yetkili olduğu işleri yapabilecek, sanığın lehine olanlar da dahil, olayı aydınlatabilecek delilleri, bilgi ve belgeleri toplayacak, tanık ve sanık ifadelerini alacak, gerektiğinde keşif yapacak ve bilirkişi incelemesi yaptıracaktır.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 135 inci maddesinde yazılı susma hakkı saklı kalmak kaydıyla hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin ifadesinin alınması zorunludur. İfadenin inceleme mahallinde vicahen alınması asıl olmakla birlikte, gerektiğinde ifade, Yasa ile getirilen ön inceleme süresi dikkate alınarak, makul bir süre verilmek suretiyle yazıyla da istenebilecektir.

Burada, ön inceleme ile görevli kişilerin "görevden uzaklaştırma" kararı verme yetkilerinin bulunup bulunmadığı konusu duraksamaya neden olabilmektedir. Görevi başında kalmasında sakınca görülen memurlar hakkında uygulanacak olan görevden uzaklaştırma tedbirine ilişkin hükümler, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 137 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş ve bu kararı almaya yetkili olanlar gösterilmiştir.

Görevden uzaklaştırma kararı idari bir işlemdir. Ön inceleme ile görevli kişilerin 657 sayılı Kanunun 138 inci maddesinde sayılan kişilerden olması durumunda görevden uzaklaştırma kararını verebilmeleri doğaldır. Ancak, ön inceleme ile görevli kişilerin 138 inci maddede gösterilen kimselerden olmamaları durumunda, bu kişilerin, münhasıran 4483 sayılı Yasa kapsamında bir suçun açığa çıkarılması amacına yönelik işleri yapmaya yetkili olmaları nedeniyle idari bir işlem olan görevden uzaklaştırma kararını vermeye yetkilerinin bulunmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Ön inceleme ile görevlendirilen kişiler, incelemelerinin sonucunu bir raporla izin vermeye yetkili mercie sunacaklardır. Yetkili merci, raporu inceleyip soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine karar verecektir. İzin vermeye yetkili merciin soruşturma izni verilmesi veya verilmemesi konusunda bir takdir yetkisi yoktur. Yetkili merci, memurun veya diğer kamu görevlisinin üzerine atılan suçu işlediğine ilişkin yeterli delil olması halinde izin verecek, aksi halde izin vermeyecektir. Ölüm, af, zaman aşımı ve benzeri olaylar gerekçesiyle

de izin verilmemesine karar verecektir. Bu kararların, Anayasanın 41 ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 32 nci maddelerine paralel olarak, itiraz edildiklerinde denetimlerini sağlamak yönünden gerekçeli olmalarında yarar bulunmaktadır.

İzin verilmeme kararından sonra aynı olay hakkında yeni delillerin elde edilmesi halinde, yetkili merciin, yeniden ön inceleme yaptırarak sonucuna göre karar vermesi uygun olacaktır.

Madde 7- Madde, soruşturma izni kararının verilme süresine ilişkindir. Süre 30 gündür, zorunlu hallerde süre 15 günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilecektir. Maddenin ilk fıkrasına göre bu süre, yetkili merciin suçun işlendiğini 5 inci maddenin birinci fıkrasına göre öğrenmesinden itibaren başlamaktadır. Buna göre izin vermeye yetkili merci, suçun işlendiğini bizzat veya soruşturma iznini isteyen Cumhuriyet başsavcısının talebinden veya herhangi bir ihbar veya şikayet aldığı anda öğrenebilecektir. Basın-yayın organlarında çıkan Yasa kapsamına giren bir suça ilişkin haber de ihbar kabul edilmelidir. Maddenin açık hükmü izin merciinin suçun işlendiğini yukarıda belirtilen biçimlerde öğrendiğinde süreyi başlattığına göre, sürenin başlangıcının, ön inceleme emrinin verildiği tarih olarak kabul edilmesi gerekmektedir.

Ön incelemenin 30 gün içerisinde bitirilememesi durumunda, 15 günlük ek süre de izin vermeye yetkili merciden istenmeli ve ek süre bu merci tarafından verilmelidir. Bu hükümlere göre yasa koyucu, konunun sürüncemede kalmasını önlemek amacıyla ön incelemenin kısa sürede sonuçlandırılmasını öngörmüştür. Bu nedenle izin mercii 30+15 günlük süre içerisinde soruşturma iznini verme veya vermeme kararını almak zorundadır. Maddede öngörülen süreler içerisinde izin konusunda bir karar verilememiş ise ne olacaktır? Kanun Tasarısında yer alan, "maddede öngörülen sürelerde izin verilmediği takdirde izin verilmiş sayılır." yolundaki hüküm Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda Tasarıdan çıkarılmıştır. Bu durumda, gösterilen süre içerisinde izin verilmediği takdirde izin verilmiş veya verilmemiş sayılır biçiminde bir yorum yapma olanağı kalmamıştır. İşin sonuçlanabilmesi için, izin vermeye yetkili merciin zorunlu olarak olumlu veya olumsuz bir kararının aranması gerekecektir. Bu nedenle izin vermeye yetkili merci sürenin aşılması halinde dahi olumlu veya olumsuz bir karar vermek zorundadır. Öngörülen sürelerde işi sonuçlandırmayarak kasten sürüncemede bırakan izin vermeye yetkili mercilerin de cezai sorumluluklarının bulunduğu açıktır.

Madde 8- Bilindiği üzere ceza yargılamasında kişi ve fiil olmak üzere iki temel unsur söz konusudur. Öncelikle suç oluşturduğu iddia olunan olayın kimler tarafından gerçekleştirildiği, ikinci olarak da bu kişilerin hangi fiili işledikleri belirlenmelidir. Yasanın 8 inci maddesinin birinci fıkrası bu ilkeleri göz önünde bulundurarak soruşturma izninin kapsamını düzenlemektedir. Buna göre, soruşturma izni, şikayet, ihbar veya iddia konusu olaylar ile bunlara bağlı olarak soruşturma sırasında ortaya çıkabilecek konuları kapsayacaktır. Verilen izin üzerine Cumhuriyet başsavcısının yapacağı hazırlık soruşturmasında, işi geciktirecek sorunlarla karşılaşılmasını için yetkili merciin soruşturma izninde, olayı gerçekleştirdiği ileri sürülen kişilerin kimler olduğu ve bunların işledikleri iddia olunan fiillerinin neler olduğu açıkça yazılmalıdır.

Maddenin ikinci ve üçüncü fıkraları Cumhuriyet başsavcılıkları ile yargı mercileri tarafından uygulanacak hükümleri içermektedir.

Madde 9- Madde, yetkili merciin soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin kararına karşı itiraz yolunu düzenlemektedir.

Maddeye göre soruşturma izni verildiğinde, bu karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisi itiraz edebilecektir. Soruşturma izni verilmediğinde ise Cumhuriyet başsavcılığı veya varsa şikayetçi itiraz yoluna gidebilecektir. İtiraz hakkı 10 günlük süre içerisinde kullanılacaktır. Süre, bildirimden itibaren başlayacaktır. İtiraza konu kararlar ilgililere Tebligat Kanunu hükümleri uyarınca tebliğ edilmelidir. İzin verilmemesine ilişkin tüm kararlar Cumhuriyet başsavcılığına bildirilecektir. Cumhuriyet başsavcılığının ön inceleme evrakını görmeden yalnızca izin verilmeme kararını inceleyerek

itiraz hakkını kullanması mümkün olamayacağından, kararların ön inceleme evrakı ile birlikte Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi gerekmektedir

Maddenin üçüncü fıkrasına göre itirazlar, Kanunun 3 üncü maddesinin (e), (f), (h) ve Cumhurbaşkanınca verilen izin hariç (g) bentlerinde sayılanlar Danıştay İkinci Dairesince, diğerleri ilgili bölge idare mahkemesince incelenecektir.

Madde 10- Bu madde, Yasa kapsamındaki bir suçun, memur olanlar ile memur olmayanlar ya da üst memurla ast memur tarafından iştirak halinde işlenmesi durumunda, yargılananın hangi mahkemede yapılacağına ilişkin hükümler getirmektedir. Buna göre, memur olmayan sanıklar memurun, ast memur ise üst memurun tabi olduğu mahkemede yargılanacaktır.

Madde 11- Madde hükmüne göre, soruşturma izninin itiraz edilmeden veya itirazın reddi sonucu kesinleşmesi ya da soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın kabulü üzerine, dosya derhal ilgisine göre Yasanın 12 nci maddesinde gösterilen hazırlık soruşturmasını yapacak mercilere gönderilecektir.

Madde 12-13-14-15- Bu maddeler, Cumhuriyet başsavcılıkları ve yargı mercileri tarafından uygulanacak hükümleri içermektedir.

Geçici Madde 1- Maddede, Yasanın yürürlüğe girmesinden önce Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre başlatılmış bulunan işlemlerin adı geçen Kanun hükümlerine göre sonuçlandırılması öngörülmektedir. 4483 sayılı Yasanın yürürlüğünden önce Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre başlatılmış işlemlerde, adı geçen Kanunun uygulanmasına devam olunacaktır. Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkata göre, bir suç hakkında inceleme veya soruşturma emrinin verilmiş olması, işlemlerin başlaması anlamına gelmektedir. Buna göre 4483 sayılı Yasanın yayımından önce Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat kapsamına giren bir suç hakkında inceleme veya soruşturma emri verilmiş ise bu suç için 4483 sayılı Yasa uygulanmayacaktır. Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat kapsamına giren bir suçtan dolayı inceleme ve soruşturma emri verilmiş olaylarda, soruşturmaların Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümleri uygulanmak suretiyle sonuçlandırılması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen görüşlerin yanı sıra, 4483 sayılı Yasanın uygulanmasında ortaya çıkabilecek duraksama konuları hakkında yargı organlarınca verilecek kararlar doğrultusunda işlem yapılması gerekeceği sonucuna varılarak dosyanın Danıştay Başkanlığına sunulmasına 17.4.2000 gününde oybirliğiyle karar verildi.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 4483 UYGULAMALARI HAKKINDA YÖNERGESİ

Memurlar Ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun Uygulaması İle İlgili Olarak İçişleri Bakanlığınca Yürütülecek İşlemlere İlişkin Yönerge

BİRİNCİ BÖLÜM

Genel Esaslar

Amaç

Madde 1- Bu Yönerge, 4483 Sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin olarak İçişleri Bakanlığınca yürütülecek işlemlere açıklık ve işlerlik getirmek amacıyla düzenlenmiştir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönerge, 4483 sayılı Kanun çerçevesinde memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlar hakkında İçişleri Bakanlığı merkez teşkilatı ve bağlı kuruluşları ile valilik ve kaymakamlıklarca izlenecek usul ve yürütülecek iş ve işlemleri kapsar.

Hukuki dayanak

Madde 3- Bu Yönerge, 3152 sayılı İçişleri Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunun 33. maddesi hükmü uyarınca hazırlanmıştır.

Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkata yapılan atıflar

Madde 4- Kanunlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanacağı belirtilen hallerde bu Kanun hükümleri uygulanır.

Kanunlarda Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkatın uygulanmayacağı belirtilen hallerde genel hükümler uygulanır.

İKİNCİ BÖLÜM

Ön İnceleme, Ön İnceleme Yaptırmaya Yetkili Merciler, Ön İncelemenin Başlatılması ve Ön İncelemede Görevlendirilenlerin Yetkileri

Ön inceleme

Madde 5- Ön inceleme; 4483 sayılı Kanun kapsamına giren memur ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılan ihbar ve şikayete konu olan eylem ve işlemlerinin hukuki durumunun tespiti amacıyla yapılan inceleme ve soruşturma çalışmalarıdır.

Ön inceleme yaptırmaya yetkili merciler

Madde 6- Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden;

a- İlçede görevli memurlar, diğer kamu görevlileri ve mahalli idare personeli; ilçedeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclis üyeleri; köy ve mahalle muhtarları ile bu Kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında Kaymakam,

b- İlde ve merkez ilçede görevli memurlar, diğer kamu görevlileri ve mahalli idare personeli ile o ilde bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri; İlde ve merkez ilçedeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclis üyeleri; merkez ilçede köy ve mahalle muhtarları ile bu Kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında Vali,

c- Bağlı kuruluşların merkez ve taşra teşkilatında görev yapan ve ortak kararname ile atanmayan memur ve diğer kamu görevlileri hakkında bağlı kuruluşun en Üst İdare Amiri,

d- Bakanlık merkez teşkilatında ortak kararla atananların dışında kalan memur ve diğer kamu görevlileri hakkında Müsteşar,

e- Bakanlığın merkez ve bağlı kuruluşları ile taşra teşkilatında ve mahalli idarelerde görevli tüm memurlar ve diğer kamu görevlileri; büyükşehir, il, ilçe, alt kademe ve belde belediye başkanları; belediye meclisi üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında Bakan,

Ön inceleme yaptırmaya yetkili mercilerdir.

Olayın Cumhuriyet başsavcıları tarafından yetkili mercilere iletilmesi

Madde 7- 4483 sayılı Kanunun 4. maddesine göre Cumhuriyet başsavcıları, memurlar ve diğer kamu görevlilerinin bu Kanun kapsamına giren suçlara ilişkin herhangi bir ihbar aldıklarında veya böyle bir durumu öğrendiklerinde ivedilikle toplanması gerekli ve kaybolma ihtimali bulunan delilleri tespitten başka hiçbir işlem yapmayarak ve hakkında ihbar veya şikayette bulunulan memur veya diğer kamu görevlilerinin ifadesine başvurmaksızın evrakın bir örneğini ilgili makama göndererek soruşturma izni isterler.

(Değişik ikinci fıkra: Bakanlık Makamının 02.08.2001 tarih ve Tef.Ku.Bşk.236-4/4907-1458 sayılı onayı) Bu istem üzerine konunun 4483 sayılı Kanun kapsamına girmesi, ihbar ve şikayetin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar ve şikayetlerde kişi ve/veya olay belirtilmesi durumunda yetkili makam tarafından ön inceleme yaptırılır.

(2. FIKRANIN ÖNCEKİ HALİ: Bu istem üzerine yetkili makam tarafından ön inceleme yaptırılması zorunludur.)

Diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri tarafından olayın yetkili mercie iletilmesi

Madde 8- Diğer makam ve memurlarla kamu görevlileri, 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir suçun işlendiğini ihbar, şikayet, bilgi, belge veya bulgulara dayanarak öğrendiklerinde durumu izin vermeye yetkili mercie iletirler.

İhbar ve şikayetin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikayetlerde kişi ve/veya olay belirtilmesi durumunda yetkili merci tarafından ön inceleme yaptırılır.

İşleme konulmayacak ihbar ve şikayetler

Madde 9- 4483 sayılı Kanunun 4. maddesinin 3. ve 4. fıkraları gereğince, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılacak ihbar ve şikayetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, ihbar veya şikayetlerde kişi ve/veya olay belirtilmesi zorunludur. Bu ibareye aykırı bulunan ihbar ve şikayetler Cumhuriyet başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmaz ve durum, ihbar veya şikayette bulunana bildirilir.

Ön incelemenin başlatılması

Madde 10- Ön inceleme yaptırmaya ve soruşturma izni vermeye yetkili merciler, 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç işlendiğini bizzat veya adı geçen Kanunun 4. maddesinde belirtilen şekilde öğrendiklerinde bir ön inceleme başlatırlar.

Ön inceleme;

a- Yetkili merci tarafından bizzat yapılabilir,

b- Yetkili merci tarafından görevlendirilen bir veya birkaç denetim elemanına yaptırılabilir,

c- Yetkili merci tarafından, hakkında ön inceleme yapılanın üstü konumundaki memur veya kamu görevlilerinden biri veya birkaçı eliyle de yaptırılabilir.

İnceleme yapacakların, hakkında ön inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlilerinin mensubu bulunduğu kamu kurum ve kuruluşlarının içerisinde belirlenmesi esastır. İşin özelliğine göre yetkili merci, anılan incelemenin başka bir kamu kurum veya kuruluşunun elemanı ile yaptırılmasını isteyebilir.

Vali ve kaymakamlar gerektiğinde ön incelemeyi başka bir kamu kurum ve kuruluşunun elemanı eliyle de yaptırabilirler.

Madde 11- Büyükşehir, il, 1. ve 2. sınıf ilçe ve alt kademe belediyeleri ile ilgili ön incelemenin mülkiye müfettişlerince, diğer ilçe ve belde belediyeleri ile ilgili ön incelemelerin ise mahalli idareler kontrolörlerince yapılması esastır.

Ancak, Bakan tarafından gerek görülmesi halinde farklı görevlendirme yapılabilir.

Madde 12- Vali ve kaymakamların, soruşturma izni vermeye yetkili oldukları memur ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ön incelemeyi mahallinde görevlendirecekleri personel eliyle yaptırmaları esastır.

Ancak, ön incelemenin müfettiş bilgi ve tekniğini gerektirmesi durumunda, vali, konuyu gerekçeli olarak ilgili bakanlığa ileterek denetim elemanı talebinde bulunabilir.

İlçede, hakkında ön inceleme yapılanın üstü konumunda görevli personel bulunmaması veya incelemenin uzmanlık gerektirmesi halinde, kaymakam validen ön incelemenin ilden görevlendirilecek bir elemana yaptırılmasını talep edebilir.

Onayların ilgili kurula iletilmesi

Madde 13- Bakanlık merkez birimlerince ya da bağılı kuruluşlarca denetim elemanı görevlendirilmesi için Bakandan alınan ön inceleme onayları 24 saat içinde ilgili kurula gönderilir.

Ön inceleme onayının kapsamı

Madde 14- Ön inceleme onayında belirtilen ihbar, şikayet veya iddia konusu olaylar ile bunlara bağılı olarak ön inceleme sırasında ortaya çıkabilecek konular, ön inceleme onayının kapsamını oluşturur.

Ön inceleme onayında belirtilenlerden başka memur ve diğerk kamu görevlilerinin de iddia konusu olaylara katıldıklarının anlaşılması halinde, yeni bir inceleme onayı alınmaksızın ön incelemeye dahil edilirler.

Ön inceleme sırasında, ön inceleme onayında belirtilen olay ve konudan tamamen ayrı veya farklı bir suç olarak nitelendirilebilecek bir fiil veya işlem tespit edildiğinde, konu yazılı olarak en seri haberleşme araçları ile bu konuda ön inceleme başlatılmak üzere yetkili mercie bildirilir.

Ön incelemede başkan görevlendirilmesi

Madde 15- Ön inceleme ile görevlendirilen kişiler birden fazla ise biri, vali veya kaymakam tarafından başkan olarak belirlenir.

Denetim elemanları kendi usullerine tabidir.

Ön incelemede görevlendirilenlerin yetkileri

Madde 16- Ön inceleme ile görevlendirilen kişi veya kişiler, bakanlık müfettişleri ile kendilerini görevlendiren mercinin bütün yetkilerini haiz olup, 4483 sayılı Kanunda hüküm bulunmayan hususlarda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre işlem yapabilirler.

Ön inceleme raporu düzenlenmesi ve verileceğı yerler

Madde 17- Ön inceleme ile görevlendirilenler, hakkında inceleme yapılan memur veya diğerk kamu görevlilerinin ifadesini de almak suretiyle, yetkileri dahilinde bulunan gerekli bilgi ve belgeleri toplayıp, görüşlerini içeren bir ön inceleme raporu düzenleyerek izin vermeye yetkili mercie sunarlar. Birden çok kişi tarafından yapılan ön incelemede farklı görüşlerin bulunması halinde bu husus raporda gerekçesiyle ayrı ayrı belirtilir.

Ön inceleme sırasında zamanaşımı, af ve ölüm gibi durumların ortaya çıkması halinde, bu husus özellikle belirtilerek “Soruşturma İzni Verilmemesi” önerisinde bulunulur.

Ön inceleme konusu fiilin aynı zamanda disiplin suçu niteliğinde olması veya tazmini gerektirmesi halinde, ayrıca disiplin veya tazmin raporu düzenlenir.

Madde 18- Ön inceleme raporu, biri ekli, ikisi eksiz olmak üzere üç örnek olarak düzenlenir.

Bakanlık denetim elemanlarınca yapılan ön inceleme sonucunda, soruşturma izni vermeye yetkili merci Bakan veya Müsteşar ise, raporun üç örneğı de Bakanlığa; vali, kaymakam veya bağılı kuruluşun en üst idari amiri ise raporun ekli bir örneğı bu mercilere, eksiz iki örneğı ise Bakanlığa sunulur.

Ön incelemenin bağılı kuruluş denetim elemanlarınca yapılması halinde, yetkili merci Bakan, Vali veya Kaymakam ise raporun ekli örneğı bu mercilere, eksiz iki örneğı de bağılı kuruluşa; yetkili merci bağılı kuruluşun en üst idare amiri ise raporun üç örneğı de bu mercie iletilir.

Vali ve kaymakamlar tarafından ön inceleme yapmakla görevlendirilenler, raporun üç örneğini de soruşturma izni vermeye yetkili mercie sunarlar ve bu merciler raporun eksiz bir örneğini hakkında ön inceleme yapılanın kurumuna gönderirler.

Tevdi raporu düzenlenmesi

Madde 19- Ön inceleme sırasında suç konusunun 4483 sayılı Kanun kapsamında olmadığına anlaşılmaması halinde, ön inceleme yapmakla görevlendirilenler bu konuda “Tevdi Raporu” düzenlerler. Bu hususla ilgili olarak ayrıca ön inceleme raporu düzenlenmez. Ancak, ön inceleme onayı alan birim tarafından ön inceleme talebinde bulunan Cumhuriyet başsavcılığına veya ilgili kuruma bu tevdi raporunun bir örneği üst yazı ekinde gönderilir.

Ön incelemenin Bakanlık denetim elemanlarınca yapılması halinde, bir örneği ekli, iki örneği eksiz olmak üzere üç örnek tevdi raporu düzenlenir. Eksiz iki örneği Bakanlığa, ekli bir örneği de yetkili Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

Ön inceleme sırasında iddia konusunun diğer bakanlık veya kamu kurum ve kuruluşları tarafından incelenmesi gerektiğinin anlaşılmaması durumunda düzenlenen tevdi raporu yetkili mercilere iletilir.

Vali ve kaymakamlar tarafından ön inceleme yapmakla görevlendirilenler ise düzenleyecekleri tevdi raporunu ekleri ile birlikte görevlendiren mercie sunarlar. Vali ve kaymakamlar bu tevdi raporlarını ilgili Cumhuriyet başsavcılığına gönderirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ön İncelemede Usule İlişkin İşlemler

Delillerin toplanması

Madde 20- Ön inceleme ile görevlendirilenler çalışmaları sırasında, 4483 sayılı Kanunun 6. ve Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 153. ve 159. maddeleri uyarınca hakkında ön inceleme yapılan kişilerin leh ve aleyhindeki bütün delilleri toplarlar.

Yeminli katip bulundurulması ve tutanak düzenlenmesi

Madde 21- Ön inceleme işlemlerinde ifade alınırken Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 161. maddesi uyarınca bir yeminli katip bulundurulur. Her ifade sonrası bir tutanak düzenlenir. Tutanak, işlemin yapıldığı yeri, tarihi, işleme katılan veya ilgisi bulunan kimselerin isimlerini ihtiva eder.

Tutanaklar, ön inceleme görevlisi, yeminli katip ve ilgililerce imzalanır. İmzadan kaçınılırsa, bunun sebepleri tutanakta belirtilir.

Tanıklarla ilgili işlemler

Madde 22- Tanıklar, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 45. maddesine göre çağrılır.

Tanıklıktan çekinme hakları bulunanlar için, bunların dinlenmeleri ve yemin ettirilmelerinde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 47-51. ve 53. maddelerine göre işlem yapılır.

Tanıkların ifadeleri Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 54, 58, 62. ve 216. maddelerindeki esas ve usullere göre alınır.

Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 59. maddesi uyarınca dinlenen tanıklara anılan Kanunun 56. maddesi gereğince dinlenmelerinden önce ayrı ayrı yemin ettirilir. Gerektiğinde veya bir kimsenin tanık olarak dinlenmesinde tereddüt edildiğinde yemin, tanığın dinlenmesinden sonraya bırakılır.

Yemin verilmeyecek tanıklar konusunda Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 52. maddesindeki usuller uygulanır.

Tanıkların yemin şekli ve uygulaması Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 57. ve 58. maddelerindeki esaslara göre yapılır.

Tanığın tekrar dinlenmesi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 60. maddesine göre yapılır.

Tanığa Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 61. ve 62. maddelerindeki esaslara göre soru sorulur.

Ön inceleme sırasında istinabe usulüne başvurma

Madde 23- Ön inceleme ile görevlendirilen kişiler, zorunluluk hallerinde muhbir veya müştekilerle tanıkların ifadelerini Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 154. maddesi uyarınca görevlendirecekleri naip aracıılığıyla ve istinabe suretiyle alabilirler. Bu gibi durumlarda, naiplerin, yeminli katip bulundurma ve tutanak düzenleme işlerinde usule uygun hareket etmeleri, ön inceleme ile görevlendirilenler tarafından sağlanır.

Hakkında ön inceleme yapılanların ifadelerinin alınması

Madde 24- Hakkında ön inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlilerinin ifadelerinin huzurda alınarak tutanağa bağlanması esastır.

Ancak, haklarında ön inceleme yapılanlardan mülki idare amirleri, belediye başkanları ve mahallinde bulunamayanların ifadeleri yazılı olarak istenebilir. Zorunluluk hallerinde, diğer memur ve kamu görevlilerinin de ifadeleri yazılı olarak alınabilir.

Yazılı ifade istemlerinde, 4483 sayılı Kanun ile getirilen süre kayıtlaması göz önünde bulundurulmak suretiyle makul bir süre verilir.

Hakkında ön inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlilerinin mahallinde bulunmaması ve adreslerinin tespit edilememesi halinde, bu durumu kanıtlayıcı belgeler dosyasına eklenir.

Bilirkişi görevlendirilmesi ile ilgili işlemler

Madde 25- Ön inceleme ile görevlendirilenler, çalışmaları sırasında bilirkişi istihdamıyla ilgili Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 66.-77. maddeleri hükümleri doğrultusunda hareket ederler.

Keşif

Madde 26- Ön inceleme ile görevlendirilenler, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 78. maddesi uyarınca, çalışmaları sırasında suç delillerinin ortadan kaybolmasına engel olmak için keşif yapmakla yetkilidirler.

Keşif yapılmasına ve keşif tutanağı düzenlenmesine ilişkin işlemler, aynı Kanunun 78, 161. ve 162. maddelerine göre yürütülür.

Zapt ve arama

Madde 27- Ön inceleme ile görevlendirilenler, çalışmaları sırasında, gecikmesinde sakınca görülen hallere münhasır olmak üzere, hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlisinin üst ve konutunun aranması, özel haberleşmesine ilişkin mektup, telgraf ve diğer gönderileriyle eşyanın zapt edilmesinin gerektiği takdirde Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 86.-103. maddeleri hükümlerine göre hareket ederler.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Soruşturma İzni Vermeye Yetkili Merciler, Yetkili Mercilerin Tespiti,

Karar Verme Süresi ve Yetkili Mercinin Kararı

Soruşturma izni vermeye yetkili merciler

Madde 28- Memurlar ve diğer kamu görevlilerinden;

a- İlçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri, ilçedeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclis üyeleri, köy ve mahalle muhtarları ile 4483 sayılı Kanun

kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında Kaymakam,

b- İlde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri; o ilde bölge düzeyinde teşkilatlanan kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri; merkez ilçedeki belde belediye başkanları ve belde belediye meclis üyeleri; merkez ilçedeki köy ve mahalle muhtarları ile 4483 sayılı Kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri hakkında Vali,

c- Bağlı kuruluşlarda görev yapan ve ortak kararname ile atanmayan memur ve diğer kamu görevlileri hakkında bağlı kuruluşun en Üst İdare Amiri,

d- Bakanlık merkez teşkilatında ortak kararla atananların dışında kalan memur ve diğer kamu görevlileri hakkında Müsteşar,

e- Bakanlar Kurulu kararıyla veya Bakanlığın merkez ve bağlı kuruluşlarında ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri; büyükşehir, il, ilçe ve alt kademe belediye başkanları ve belediye meclisi üyeleri ile il genel meclisi üyeleri hakkında Bakan,

Soruşturma izni vermeye yetkili mercilerdir.

Yetkili mercilerin saptanması

Madde 29- Yetkili mercilerin saptanmasında, memur veya kamu görevlisinin suç tarihindeki görevi esas alınır. Ast memur ile üst memurun aynı fiile iştiraki halinde izin, üst memurun bağlı olduğu merciden istenir.

Vali ile diğer bakanlık mensuplarının konusu suç teşkil eden bir fiili birlikte işlemeleri halinde, soruşturma izni vermeye yetkili merci İçişleri Bakanındır.

Vali Yardımcısının başkanlık ettiği ve belediye başkanın veya il genel meclis üyelerinin katıldığı kurul ve komisyonlarda bir suçun işlenmesi halinde, soruşturma izni vermeye yetkili merci İçişleri Bakanındır.

Kaymakamın başkanlık ettiği ve ilçe belediye başkanının üye olduğu kurul ve komisyonlarda bir suçun işlenmesi halinde, soruşturma izni vermeye yetkili merci Validir.

Karar verme süresi

Madde 30- Yetkili merci, soruşturma izni konusundaki kararını suçu öğrendiği tarihten itibaren ön inceleme dahil en geç otuz gün içinde verir. Bu süre, zorunlu hallerde on beş günü geçmemek üzere bir defa uzatılabilir.

Karar verme süresinin son günü herhangi bir tatile tesadüf ederse, Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 40. maddesine göre süre; tatilin ertesi günü biter.

Öğrenme tarihi; ihbar, şikayet veya soruşturma izin talebinin yetkili merci tarafından havale edilmesi veya ön inceleme onay ve görev emri verildiği tarihtir.

Yetkili merciin kararı

Madde 31- Yetkili merci, ön inceleme raporu ve eklerini inceleyerek hakkında ön inceleme yapılanlarla ilgili olarak, Kanunun 7. maddesinde belirtilen süreler içinde “soruşturma izni verilmesi” veya “soruşturma izni verilmemesi” konusunda karar vermek mecburiyetindedir. Bu kararlarda gerekçe gösterilmesi zorunludur.

Kararın yazılmasına ilişkin işlemlerin, Bakanlık merkez ve bağlı kuruluşlarında Bakanlık ve bağlı kuruluş Hukuk Müşavirliklerince; valilik ve kaymakamlıklarda ise idare kurulu bürolarınca yürütülmesi esastır. Ancak yetkili amir, iş hacmi ve personel durumuna göre bu işlemleri yürütmek üzere diğer birimlere de görev verebilir.

Yetkili merci tarafından verilen kararlar usulüne uygun tutulacak bir deftere kaydedilir. Kararların birer örneği de müteselsil sıra numarası verilerek ayrı bir dosyada muhafaza edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Kararın Tebliği, İtiraz, İtirazın Yapılacağı Mercii ve Karara İlişkin Dosyanın Gönderileceği Mercii

Kararın tebliği

Madde 32- “Soruşturma izni verilmesine” ilişkin karar, hakkında ön inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlilerine;

“Soruşturma izni verilmemesine” ilişkin karar ise Cumhuriyet başsavcılığına ve varsa şikayetçisine yetkili merci tarafından bildirilir.

Verilen kararlar, ilgilinin özlük dosyasına konulmak ve gerekli takipler yapılmak üzere dairesi amirine de gönderilir.

Kararın tebliğine ilişkin işlemlerin, Bakanlık merkez ve bağlı kuruluşlarında Bakanlık ve bağlı kuruluş Hukuk Müşavirliklerince; Valilik ve kaymakamlıklarda ise idare kurulu bürolarınca yürütülmesi esastır. Ancak yetkili amir, iş hacmi ve personel durumuna göre bu işlemleri yürütmek üzere diğer birimlere de görev verebilir.

Karara itiraz ve süresi

Madde 33- 4483 sayılı Kanunun 9. maddesine göre, soruşturma izni verilmesine ilişkin karara karşı hakkında inceleme yapılan memur veya diğer kamu görevlileri,

Soruşturma izni verilmemesi kararına karşı ise Cumhuriyet başsavcılığı veya şikayetçi itiraz yoluna gidebilir.

İtirazın süresi; yetkili merciin kararının tebliğinden itibaren on gündür.

İtirazın yapılacağı merci

Madde 34- Soruşturma izni verilmesine veya verilmemesine ilişkin karara itiraz edilmesi durumunda;

1- a) Bakanlar Kurulu kararıyla veya bakanlıkların merkez teşkilatında görevli olup ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri,

b) Büyükşehir, il, ilçe ve alt kademe belediye başkanları,

c) Büyükşehir, il, ilçe ve alt kademe belediye meclis üyeleri ile il genel meclis üyeleri, hakkındaki kararlara Danıştay 2. Dairesi,

2- a) İlçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri,

b) İlde ve merkez ilçede görevli memurlar ve diğer kamu görevlileri,

c) Bölge düzeyinde teşkilatlanmış kurum ve kuruluşlarda görev yapan memurlar ve diğer kamu görevlileri,

d) Bakanlık merkez ve bağlı kuruluşlarında görev yapan diğer memur ve kamu görevlileri,

e) Belde belediye başkanları ve belde belediye meclis üyeleri,

f) Köy ve mahalle muhtarları ile bu Kanun kapsamına giren diğer memurlar ve kamu görevlileri,

Hakkındaki kararlara da; Bölge idare mahkemesi bakar.

Madde 35- 4483 sayılı Kanunun 9. maddesinin son fıkrası uyarınca, Danıştay 2. Dairesi ve Bölge idare mahkemesi, itirazları öncelikle inceleyerek en geç üç ay içinde karara bağlar. Verilen bu kararlar kesindir.

Kesinleşen kararlar üzerine yapılacak işlem

Madde 36- Soruşturma izninin itiraz edilmeden veya itirazın reddi sonunda kesinleşmesi yada soruşturma izni verilmemesine ilişkin karara karşı yapılan itirazın kabulü üzerine dosya, derhal yetkili ve görevli Cumhuriyet başsavcılığına gönderilir.

Soruşturma izni verilmemesine ilişkin kararın kesinleşmesi veya soruşturma izni verilmesine dair karara karşı yapılan itirazın idari yargı merciince kabulü üzerine dosya, hakkında ön inceleme yapılan memur ve diğer kamu görevlisinin özlük işlemlerinin yürütüldüğü dairesince saklanır ve kararın bir örneği ilgisine verilir.

Büyükşehir, il, ilçe ve alt kademe belediye başkanları; belediye meclis üyeleri ile il genel meclis üyelerine ait dosyalar Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünce; belde belediye başkan ve meclis üyelerine ait dosyalar ise idare kurulu bürolarınca muhafaza edilir ve kararın bir örneği ilgisine verilir.

ALTINCI BÖLÜM

Hazırlık Soruşturması, Görevli Mahkeme

Hazırlık soruşturmasını yapacak merciler

Madde 37- 4483 sayılı Kanunun 12. maddesine göre hazırlık soruşturması;

a- Bakanlar Kurulu kararı ile atanan memur ve diğer kamu görevlileriyle büyükşehir belediye başkanları hakkında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Başsavcı Vekili,

b- Ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri; il, ilçe ve alt kademe belediye başkanları; ilçe idare şube başkanları hakkında, il cumhuriyet başsavcısı veya başsavcı vekili,

c- Yukarıda (a) ve (b) fıkraları dışında kalanlar hakkında da, genel hükümlere göre yetkili ve görevli cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılır.

İştirak halinde işlenen suçlarda görevli mahkeme

Madde 38- 4483 sayılı Kanun kapsamındaki suçların iştirak halinde işlenmesi durumunda; memur olmayan memur olanla, ast memur üst memurla aynı mahkemede yargılanır.

Hakim kararı alınması gereken durumlar

Madde 39- 4483 sayılı Kanunun 12. maddesinin son fıkrasına göre, hazırlık soruşturması sırasında hakim kararı alınmasını gerektiren bir durum ortaya çıktığında,

a- Bakanlar Kurulu kararı ile atanan memur ve diğer kamu görevlileriyle büyükşehir belediye başkanları hakkında Yargıtay ilgili ceza dairesine,

b- Ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri il, ilçe ve alt kademe belediye başkanları, ilçe idare şube başkanları hakkında, İl Asliye Ceza Mahkemesine,

c- Yukarıda (a) ve (b) fıkraları dışında kalanlar hakkında da, genel hükümlere göre yetkili ve görevli Sulh Ceza Hakimine,

Başvurulur.

Yetkili ve görevli mahkeme

Madde 40- 4483 sayılı Kanunun 13. maddesine göre, davaya bakmaya yetkili ve görevli mahkeme;

a- Bakanlar Kurulu kararı ile atanan memur ve diğer kamu görevlileriyle büyükşehir belediye başkanları için Yargıtay'ın ilgili ceza dairesi,

b-Ortak kararla atanan memurlar ve diğer kamu görevlileri, il, ilçe ve alt kademe belediye başkanları, ilçe idare şube başkanları için İl ağır ceza mahkemesi,

c- Yukarıda (a) ve (b) fıkralarında sayılanlar dışında kalanlar hakkında da, genel hükümlere göre yetkili ve görevli mahkemedir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Haksız isnatta bulunanlar hakkında yapılacak işlemler

Madde 41- 4483 sayılı Kanunun 15. maddesine göre memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar ve şikayetlerin garaz, kin, veya mücerret hakaret için uydurma bir suç isnadı suretiyle yapıldığı hazırlık soruşturması sonunda anlaşılır veya yargılama sonunda sabit olursa haksız isnatta bulunanlar hakkında yetkili ve görevli Cumhuriyet başsavcılığınca re'sen soruşturmaya geçilir.

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin, yukarıdaki fıkroda belirtilen durumlarda kamu davası açılması için Cumhuriyet başsavcılığına başvurma ve haksız isnatta bulunanlar hakkında genel hükümlere göre tazminat davası açma hakları saklıdır.

Yargı mensupları ve yargı kuruluşlarında çalışanlar ve asker kişiler

Madde 42- Yargı mensupları ile yargı kuruluşlarında çalışanlar ve askerler ön incelemede görevlendirilemezler.

Ancak, Jandarma Genel Komutanlığı ve Sahil Güvenlik Komutanlığında görevli kişiler, mülki görevlerini yerine getirirken 4483 sayılı Kanun kapsamına giren bir suç işlediklerinde, bunlar hakkında ön inceleme yapmak üzere bu kuruluşların içerisinde görevlendirme yapılabilir.

Mükerrer ön inceleme başlatılması

Madde 43- Aynı konuda bakanlık, valilik veya kaymakamlık tarafından mükerrer ön inceleme başlatılması durumunda;

Vali veya kaymakamlar tarafından görevlendirilmiş ön inceleme görevlisi, ön incelemesini bitirip, raporunu ilgili mercie tevdi etmiş ise, bakanlık tarafından görevlendirilen denetim elemanı yeni bir ön inceleme yapmaksızın, önceden yapılmış bulunan ön inceleme raporundan bahsederek, yapılacak bir işlem olmadığına dair bir "inceleme raporu" düzenler.

Ancak ön inceleme görevlisi, ön incelemesini bitirmemiş ise, o ana kadar yapmış olduğu işlem dosyasının tamamını bakanlık denetim elemanına teslim eder. Bu ön inceleme bakanlık denetim elemanı tarafından ikmal edilir.

Teftiş ve denetim sırasında suç tespiti

Madde 44-Teftiş ve denetimde görevli denetim elemanları, gerek doğrudan gerekse ihbar veya şikayet üzerine bir suç tespit ederlerse, derhal gerekli belgeleri toplayarak hazırlayacakları dosyaları soruşturma izni vermeye yetkili merciin Bakan dışındaki yetkililer olması halinde "Tevdi Raporu" düzenlemek suretiyle dizi pusulasına bağlı ekleriyle birlikte ilgili makamlara gönderirler. Yetkili merciin Bakan olması durumunda ise en seri haberleşme vasıtası ile Bakanlığa göndererek ön inceleme onayı isterler.

Tespit edilen suçun 4483 sayılı Kanun kapsamına girmemesi halinde durumu düzenlenecek bir tevdi raporuyla yetkili mercie iletirler.

Ön inceleme raporlarının yetkili mercilere verilmesinde süre

Madde 45- Ön inceleme yapmakla görevlendirilenler; düzenledikleri raporlarını, 4483 sayılı Kanunun 7. maddesi ile belirtilen karar verme süresinin tamamlanmasından en az 5 gün önce, karar verilmesine imkan sağlamak üzere yetkili mercie teslim ederler.

Ön inceleme raporunda bulunacak hususlar

Madde 46- Ön inceleme raporları bu Yönergeye eklenen **(1) no'lu örneğe** uygun bölüm ve başlıklara göre düzenlenir.

Cumhuriyet başsavcılığı veya yetkili mercilere iletilecek tevdi raporunda bulunacak hususlar

Madde 47- Cumhuriyet başsavcılığı veya yetkili mercilere iletilecek tevdi raporları, bu Yönergeye eklenen **(2) no'lu örneğe** uygun bölüm ve başlıklara göre düzenlenir.

Yetkili merci tarafından verilen kararda bulunacak hususlar

Madde 48- Yetkili merci tarafından verilen karar, bu Yönergeye eklenen **(3) no'lu örneğe** uygun bölüm ve başlıklara göre düzenlenir.

Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre başlatılmış işlemler

GEÇİCİ MADDE 1- 4483 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre başlatılmış bulunan işlemler Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

İşlemlerin Memurin Muhakematı Hakkında Kanunu Muvakkat hükümlerine göre başlatılmış olmasında, memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki iddiaların incelenmesi, incelenmesi ve soruşturulması için yetkili mercilerce verilmiş bir onay veya görev emri esas alınır.

Ayrıca, M.M.H.K. Muvakkat hükümlerine göre başlatılmış işlem konularına bağlı olarak 4483 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden sonra ortaya çıkan ve konusu ayrı bir suç teşkil etmeyen hususlar, M.M.H.K. Muvakkat hükümlerine göre sonuçlandırılır.

Yürütme

Madde 49- Bu Yönerge, İçişleri Bakanının onayı ile yürürlüğe girer.

(Örnek No:1)

BAŞLANGIC :

(Bu bölüme, ön inceleme başlatan merci tarafından verilen onay ve görev emirleri yazılmalıdır.)

MUHBİR VE MÜŞTEKİ :

(Bu bölüme, varsa muhbir yada müştekilerin kimlikleri ve adresleri, yoksa Kamu Hukuku yazılmalıdır.)

İDDİA :

(Bu bölüme, kamu hukuku veya muhbir yada şikayetçiden gelen iddia yazılmalıdır.)

ÖĞRENME TARİHİ :

(Bu bölüme, hakkında ön inceleme yapılanların incelemeye esas eylemlerinin yetkili merciler tarafından öğrenildiği tarih yazılmalıdır.)

SUÇ YERİ VE TARİHİ :

(Bu bölüme, suçun işlendiği yer ve tarihi yazılmalıdır.)

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILANLAR:

(Bu bölüme, hakkında ön inceleme yapılanların açık kimlikleri ile suç tarihi itibarıyla görev unvanları yazılmalıdır.)

İNCELEME KONUSU:

(Bu bölüme, iddialar esas alınmak suretiyle yetkili merciler tarafından ön inceleme yapılmak üzere verilen onaylara istinaden inceleme konuları yazılmalıdır.)

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILANLARIN İFADELERİ:

(Bu bölüme, hakkında inceleme yapılanların ifadeleri ya da ifade özetleri yazılmalıdır.)

İNCELEME VE TAHLİL:

(Bu bölüme, ön inceleme sırasında elde edilen bilgi, belge, tanık ve görevlilerin ifadeleri karşısında eylemin suç teşkil edip etmediği mevcut yasalarla değerlendirilmek suretiyle tahlili yazılmalıdır.)

SONUC :

(Bu bölüme, inceleme ve tahlil bölümüne dayanarak soruşturma izni vermeye yetkili merciin gerekçeli kararına dayanak teşkil edecek nitelikte varılan kanaat yazılmalıdır. Ayrıca inceleme konularının birden fazla olması durumunda her bölüm ayrı ayrı numaralandırılarak “GENEL SONUÇ” başlığı altında bir arada görülecek şekilde yazılmalıdır.)

(Örnek No:2)

BASLANGIC

(Bu bölüme, soruşturma izni vermeye yetkili merci tarafından verilen onay ve görev emirleri yazılmalıdır.)

MUHBİR VE MÜŞTEKİ

(Bu bölüme, varsa muhbir yada şikayetçinin açık kimliği yoksa Kamu Hukuku yazılmalıdır.)

İDDİA KONUSU

(Bu bölüme, kamu hukuku veya muhbir yada şikayetçiden gelen iddia yazılmalıdır.)

HAKKINDA SORUŞTURMA YAPILMASI GEREKENLER

(Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmesi halinde)

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILMASI GEREKENLER

(Cumhuriyet başsavcılığı dışında kalan mercilere gönderilmesi halinde)

(Bu bölüm başlıkları altında, hakkında suç tespiti yapılması nedeniyle hakkında soruşturma veya ön inceleme yapılması gereken memur ve diğer kamu görevlilerinin adı soyadı ile görev ünvanları yazılmalıdır.)

SUÇ TARİHİ VE YERİ

(Bu bölüme, suçun işlendiği yer ile suç tarihi yazılmalıdır.)

TAHLİL VE SONUC

(Bu bölümde, elde edilen bilgi ve belgeler tahlil edilerek, kanaat ve sonuç özet olarak yazılmalıdır.)

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI’NIN 380 SAYILI GENELGESİ

**T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
Teftiş Kurulu Başkanlığı**

Sayı : B050TEF0000076/380

16.01.2003

Konu :

Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin görevleri sebebiyle işledikleri suçlardan dolayı yargılanmaları için izin verilmesine ilişkin usul ve esaslar, 04.12.1999 tarih ve 23896 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 4483 sayılı "Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun" ile düzenlenmiş bulunmaktadır.

Anılan Kanunun "Olayın yetkili mercie iletilmesi, işleme konulmayacak ihbar ve şikâyetler" başlıklı 4. maddesine göre; memurlar ve diğer kamu görevlilerinin 4483 sayılı Kanun kapsamına giren suçlarına ilişkin ihbar ve şikâyetlerin soyut ve genel nitelikte olmaması, bu ihbar ve şikâyetlerde kişi ve/veya olay belirtilmesi gerekmektedir. Yine aynı yasa maddesinin son fıkrasında, bu şartlara uymayan ihbar ve şikâyetlerin Cumhuriyet Başsavcıları ve izin vermeye yetkili merciler tarafından işleme konulmayacağı ve durumun ihbar veya şikâyetle bulunana bildirileceği hususu da hükme bağlanmıştır.

Danıştay 1. Dairesinin 17.04.2000 tarih ve E:2000/29-K:2000/59 sayılı istişari kararında "Yasada açık bir düzenleme bulunmamakla birlikte 4 üncü maddenin son fıkrası hükmünde öngörülen “işleme koymama” sonucuna ulaşılabilmesi için, ihbar ve şikâyetlerin

somut ve özel nitelikte olup olmadığının, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğinin, ön inceleme başlatılmadan yapılacak bir araştırma ile tespitinin uygun olacağı" belirtilmiştir.

Diğer yandan, Başbakanlığın 15.11.2002 tarih ve 2002/51 sayılı Genelgesiyle "memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yapılan ihbar ve şikâyetlerde, soyut ve genel nitelikte olanlar, somut olay veya kişi belirtilmeyenler, isim ve imzası bulunmayan veya hayali isim ve imza taşıyan ihbar veya şikâyet dilekçelerinin işleme alınmaması emredilmiştir.

Ancak, vatandaşlarımızın kamu kurum ve kuruluşlarına kendileri veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetlerde bulunma hakkı Anayasa ve yasalarla düzenlenmiş olmakla birlikte, bu hakkın kullanılması sırasında, kamu düzeninin ve kamu görevlilerinin iftira ve isnatlardan korunması da temel ilke olarak benimsenmiştir. Bu itibarla ve yukarıda açıklanan yasal ve idari düzenlemeler ile yargı kararı çerçevesinde, 4483 sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili olarak, aşağıda belirtilen esaslara göre hareket edilmesi uygun görülmüştür.

1- Valiliklerce;

a) Kamu kurum ve kuruluşlarından talep mahiyeti taşıyan ve idari bir işlem veya eylemle çözümlenebilecek vasıfta olan;

b) Yine kamu kurum ve kuruluşlarının ifa ettikleri hizmetlerde, tesis ettikleri idari işlemlere ilişkin bulunup ihtilaf halinde idari yargıda dava konusu edilebilecek nitelikte olan;

c) idare ile gerçek ya da tüzel kişiler arasında özel hukuk ilişkilerinden kaynaklanan ve taraflarca adli yargı mercilerinde dava konusu edilebilecek hukuki uyuşmazlıklara ilişkin bulunan;

d) Memur ve diğer kamu görevlisinin disiplin hukuku bakımından sorumluluğunu gerektirebilecek mahiyette olan;

e) İdarenin veya personelin hukuki sorumluluğunu gerektirebilecek nitelikte bulunan;

Dolayısıyla 4483 sayılı Kanun kapsamına girmeyen ihbar veya şikâyetlerin, anılan Kanun hükümlerine göre işlem yapılması talebiyle Bakanlığımıza intikal ettirildiği görülmektedir.

Oysa bu tür ihbar ve şikâyetlerin, 5442 sayılı İl İdaresi Kanunun 13/D ve 39. maddeleri hükümleriyle Vali ve Kaymakamlara verilmiş olan "ilde ve ilçede kendi emir ve denetimleri altındaki teşkilatın yaptıkları işlemler ve uygulamalarla ilgili şikâyetleri inceleme ve bunlarla ilgili gerekli tedbirleri ve kararı alıp uygulamak" görevi ve yetkisi çerçevesinde değerlendirilmesi gerektiği muhakkaktır.

Bu itibarla, yukarıda belirtilen nitelikte oldukları ve 4483 sayılı Kanun kapsamına girmedikleri açıkça görülen ihbar ve şikâyetlere dair dilekçeler, Vali ve Kaymakamlarca incelenecek, (varsa) bunlara ilişkin gerekli karar ve tedbir alınarak ifası için ilgili kamu kuruluşlarına intikal ettirilecek ve bu konuda dilekçe sahibine bilgi verilecektir.

Bu tür ihbar ve şikâyetler 4483 sayılı Kanun kapsamında olmadıkları için, bunların ilgili oldukları memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında soruşturma izni vermeye yetkili merciin hangisi olduğuna bakılmaksızın, 5442 sayılı İl İdaresi Kanununun anılan maddeleri hükümlerinin verdiği yetkiye istinaden Vali ve Kaymakamlarca yukarıda açıklandığı gibi işlem icra edilecektir.

2- 4483 sayılı Kanun kapsamına girmekle birlikte; soyut ve genel nitelikte olduğu, somut olay veya kişi belirtilmediği açıkça görülen, isim ve imza bulunmayan veya hayali isim ve imza taşıdığı anlaşılan ihbar veya şikâyet dilekçeleri işleme konulmayacak; kimliği ve adresi belli olan dilekçe sahibine bu durum bildirilecektir.

4483 sayılı Kanunun 4.maddesinin son fıkrası hükmüne göre, bu nevi ihbar veya şikâyet dilekçelerinin "işleme konulmaması" tasarrufunun, "izin vermeye yetkili merci" tarafından tesis edilmesi gerektiğinden; Vali ve Kaymakamlar, kendilerinin izin vermeye yetkili oldukları memurlar ve diğer kamu görevlileriyle ilgili ihbar veya şikâyet dilekçelerini işleme koymayacaklardır. "İşleme konulmama" kararı, kimliği ve adresi belli olan dilekçe sahibine bildirilecektir.

3- Yukarıdaki 2.maddede belirtilenin aksine mahiyeti açıkça anlaşılamayan ihbar ve şikâyet dilekçelerinin ise 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediğini, somut ve özel nitelikte olup olmadığını, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğini, dilekçedeki isim ve

imzanın hayali olup olmadığını tespit amacıyla (ön inceleme onayı alınmaksızın) araştırma yaptırılacaktır.

Araştırma; olağan idari usullerle (ilgili merciden açıklayıcı bilgi ve belge istemi vs. yapılabileceği gibi, Vali ve Kaymakamlarca görevlendirilecek memur veya diğer kamu görevlileri eliyle de yaptırılabilir.

Vali ve Kaymakamlar kendilerinin izin vermeye yetkili oldukları memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında yaptırdıkları araştırma sonucunda; 4483 sayılı Kanun kapsamında girmediği, soyut ve genel nitelikte olduğu, kişi ve/veya olay belirtilmediği, dilekçedeki isim ve imzanın hayali olduğu belirlenen ihbar veya şikâyet dilekçelerini işleme koymayacaklardır. Bu durum, kimliği ve adresi belli olan dilekçe sahibine bildirilecektir.

4- Bakanlığımın izin vermeye yetkili olduğu memurlar ve diğer kamu görevlileriyle ilgili olan 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunan ihbar veya şikâyet dilekçeleri ise Valiliklerce (yapılması gereken işleme dair Vali görüşüyle birlikte) Bakanlığımıza gönderilecektir. Bu ihbar ve şikâyet dilekçeleriyle ilgili olarak, dilekçenin niteliğine göre yukarıdaki 2. ve 3. maddelerde belirtilen esaslara paralel olarak Bakanlığımca işlem yapılacaktır.

Ayrıca, Bakanlığımın izin vermeye yetkili olduğu memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki araştırmalar; Mülkiye Müfettişlerine veya Mahalli İdareler Kontrolörlerine yaptırılabilir gibi, Valiliklere de yaptırılabilir. Valiliklere yaptırılan araştırmaların sonucu Bakanlığımıza bildirilirken, yapılması gereken işleme ilişkin Vali görüşü mutlaka belirtilecektir.

5- Ancak yaptırılan araştırma sonucunda; 4483 sayılı Kanun kapsamında bulunduğu, somut ve özel nitelikte olduğu, kişi ve/veya olay belirtildiği, muhbir veya müştekinin isim ve imzasının gerçek olduğu anlaşılan ihbar veya şikâyet dilekçeleriyle ilgili olarak yetkili merci tarafından 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre ön inceleme yapıp karar verilecektir. .

6- Bakanlığımıza doğrudan intikal eden ve merkez teşkilatı ile bağlı kuruluşların merkezdeki birimlerinde istihdam edilen memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar veya şikâyet dilekçeleriyle ilgili olarak da bu Genelgedeki esaslara göre işlem yapılacaktır.

Bakanlığımıza doğrudan intikal eden, ancak merkez ve bağlı kuruluşların taşra teşkilatında istihdam edilen, Valiler ile Kaymakamların izin vermeye yetkili oldukları memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar ve şikâyet dilekçeleri, bu Genelge doğrultusunda işlem yapılmak üzere ilgili Valiliğe gönderilecektir. Ancak Bakanlığımca gerek görülen hallerde bunlar hakkında da Mülkiye Müfettişlerine veya Mahalli İdareler Kontrolörlerine araştırma veya ön inceleme yaptırılabilir.

7- Cumhuriyet Başsavcılıklarınca, zaman zaman bazı ihbar veya şikâyet dilekçelerinin, 4483 sayılı Kanun kapsamına girip girmediği ve giriyorlarsa 4483 sayılı Kanunun 4.maddesinde belirtilen şartlara uygun olup olmadığı hususlarının araştırılmaksızın yetkili mercilere intikal ettirildiği görülmektedir. Cumhuriyet Başsavcılıklarından bu suretle gelen ihbar veya şikâyet dilekçeleri hakkında yine bu Genelgede belirtilen esaslara göre işlem yapılacaktır.

Cumhuriyet Başsavcılıklarınca intikal ettirilen ihbar veya şikâyet dilekçelerinin "işleme konulmaması"na karar verildiği takdirde, bu durum, kimliği ve adresi belli olan dilekçe sahibinin yanı sıra, ilgili Cumhuriyet Başsavcılığına da bildirilecektir.

8- 4483 sayılı Kanunun 12. maddesinde, bu Kanun kapsamındaki memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkında hazırlık soruşturması yapacak Cumhuriyet Başsavcılıkları özellikle belirtilmiş bulunmaktadır. Bu itibarla, aynı Kanunun 4.maddesine göre yetkili merciden soruşturma iznini, ancak kendisine memur ve diğer kamu görevlisi hakkında hazırlık soruşturması yapma görev ve yetkisi verilmiş olan Cumhuriyet Başsavcısının talep etmesi gerektiği tabiidir. Bir başka deyişle Cumhuriyet Başsavcılarının 4483 sayılı Kanunun 12. maddesine göre hazırlık soruşturması yapmakla yetkili kılınmadığı memur ve diğer kamu görevlisi hakkında yetkili merciden soruşturma izni istemesi mümkün görülmemektedir. Ayrıca bu durum gereksiz yazışmalara ve zaman kaybına neden olmaktadır.

Dolayısıyla, Cumhuriyet Başsavcılarının anılan Kanuna göre hazırlık soruşturması yapmaya görevli bulunmadıkları memur ve diğer kamu görevlileri hakkında izin vermeye yetkili mercilere intikal ettirmiş oldukları ihbar veya şikâyet dilekçeleriyle ilgili olarak herhangi bir işlem yapılmayacak ve bu dilekçeler gerekçesi belirtilerek (dilekçeyi gönderen) Cumhuriyet Başsavcılığına, usulünce işlem yapılmasını taleben, iade edilecektir.

İşbu Genelgede belirtilen hususların uygulanmasının sağlanmasını ve herhangi bir aksaklığı meydana verilmemesini arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU
Bakan

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 1511 SAYILI GENELGESİ

T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI Teftiş Kurulu Başkanlığı

Sayı : B050TEF0000076/1511

28.03.2003

Konu :

İLGİ: 16.01.2003 tarih ve B050TEF0000076/380 Sayılı Genelge

İlgideki Genelgemizle 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

Bu Genelgenin 4. maddesinde, Bakanlığımın soruşturma izni vermeye yetkili olduğu memurlar ve diğer kamu görevlileri hakkındaki ihbar ve şikayetlerin 4483 sayılı Kanunun kapsamına girip girmediğini, somut ve özel nitelikte olup olmadığını, kişi ve/veya olay belirtilip belirtilmediğini, dilekçedeki isim ve imzanın hayali olup olmadığını tespit amacıyla araştırmaların, Valiliklere de yaptırılması öngörülmüştür.

Ancak, Valiliklerce yaptırılan ve 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre ön inceleme yapılması gerektiği görüş ve önerisiyle Bakanlığımıza intikal ettirilen bu araştırmalarda, çoğu kez, fiil-fail ilişkisinin yeterince ortaya konulmadığı; fiilin suç niteliğinde olduğu kanaatine varıldığında, "genel sorumluluk" anlayışıyla üst düzey yönetim mevkiindeki memurların ve diğer kamu görevlilerinin hemen her olayda cezai sorumluluklarının bulunduğu kabul edilerek, haklarında ön inceleme yapılmasının talep edildiği görülmektedir.

Bu talepler üzerine yapılan gereksiz işlemlerin, üst düzeyde karar alma ve uygulama mevkiindeki memurlar ve diğer kamu görevlilerini inisiyatif kullanamaz hale getirerek kamu hizmetlerinin yürütümünü olumsuz yönde etkilediği muhakkaktır.

Bu itibarla, ilgideki Genelgemizin 4. maddesi kapsamında Valiliklere yaptırılan araştırmalarda, ihbar ve şikayet konusu olayda fiil-fail ilişkisi yeterince ortaya konulmalı; bu araştırmalar sonucunda suç niteliğinde olduğu kanaatine varılan fiilin fail veya faillerinin, Vali ve Kaymakamların haklarında soruşturma izni vermeye yetkili oldukları memurlardan ve diğer kamu görevlilerinden olduğunun tespit edilmesi halinde, bu merciler tarafından doğrudan doğruya 4483 sayılı Kanun hükümlerine göre ön inceleme yapılarak gerekli karar verilmelidir. Bu durumlarda Bakanlığımdan herhangi bir talimat beklenmemesi ve yalnızca yapılan işlemin sonucundan Bakanlığımıza bilgi verilmesi usul ittihaz edilmelidir.

Ayrıca, Valiliklerce yapılan bu araştırmalar sonucunda; fiile iştirak etmediği anlaşılan ve dolayısıyla fiil ile somut ilişkisi kurulmayan, özellikle üst düzey yönetim mevkiindeki memur ve diğer kamu görevlilerinin, "genel sorumluluk" anlayışıyla olayda cezai sorumlulukların bulunduğu yorumlanarak haklarında Bakanlığımıza ön inceleme yapılması yönünde talepte bulunulmamasına özen gösterilmelidir.

İş bu ek Genelgede belirtilen hususların uygulanmasının sağlanmasını ve herhangi bir aksaklığı meydana verilmemesini arz ve rica ederim.

Abdülkadir AKSU
Bakan

Örnek: 1

Adı: Ön İnceleme Raporu

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

ÖN İNCELEME RAPORU

BASLANGIC :

Kaymakamlık Makamı'nın .../.../2009 gün ve ...sayılı Görevlendirme Yazıları gereğince ön incelemeye başlanmıştır.(Ek:1)

MÜŞTEKİ :

Adı-SOYADI

Adresi

İDDİA :

.....(Örn:Görevi Kötüye Kullanma)

ÖĞRENME TARİHİ :

.../.../2010

SUÇ YERİ VE TARİHİ :

....., .../.../2009

HAKKINDA ÖN İNCELEME YAPILAN(LAR) :

1-Adı-SOYADI

Görevi/Unvanı

Adresi

İNCELEME KONUSU :

.....yolundaki iddialardır.

ALINAN İFADELER :

....., .../.../2010 tarihli ifadesinde; “.....” beyanında bulunmuştur.(Ek:)

İNCELEME VE TAHLİL :

.....yapılan incelemede;

..... kanısına varılmıştır.

SONUC

Yukarıda açıklandığı üzere; kanısına varıldığından /anlaşıldığından /sübut bulduğundan/değerlendirildiğindenhakkında **SORUŞTURMA İZNİ VERİLMESİNİN / VERİLMEMESİNİN** uygun olacağı kanısıyla hazırlanan iş bu Ön İnceleme Raporu ... sayfa ve 3 benzerden ibaret olarak dizi pusulasına bağlı ekleri ile birlikte Kaymakamlık Makamı'na sunulur..../.../2009

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

Örnek: 2

Adı: Ön İnceleme Raporu Kapağı.

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

....../....../2012

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA

İlgi: .../.../2010 gün vesayılı yazınız,

İlgi'de kayıtlı yazınız doğrultusunda, Müfettiş ve Müfettiş..... tarafından 4483 sayılı yasa uyarınca yapılan Ön İnceleme sonucu düzenlenen Rapor yazımız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

**Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü**

Ek: Dosya (2 Adet)

....../....../2009 Bel.Müf A.SOYADI
....../....../2009 Bel.Müf A. SOYADI

Örnek: 3

Adı: Ön Araştırma Raporu

T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

ÖN ARAŞTIRMA RAPORU

ARAŞTIRMAYA GİRİŞ :

Kaymakamlık Makamı'nın .../.../2010 gün ve sayılı Olur'larının gereği olarak, İçişleri Bakanlığı'nın 16/01/2003 gün ve 380 sayılı Genelgesi doğrultusunda ön araştırmaya başlanmıştır.(Ek:1)

ARAŞTIRMANIN KONUSU :

.....yolundaki iddialardır.

YAPILAN ARAŞTIRMA :

.....yapılan inceleme ve araştırmada;
..... kanısına varılmıştır.

SONUÇ :

Yukarıda açıklandığı üzere; araştırma konusunu oluşturan iddia ile ilgili olarak 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümlerine göre yapılacak herhangi bir işlem bulunmadığından işlemem koymama kararı verilmesinin / hakkında Ön İnceleme yapılmasının uygun olacağı kanısıyla hazırlanan iş bu ön araştırma raporu .. sayfadan ibaret olarak dizi pusulasına bağlı ekleri ile birlikte Kaymakamlık Makamı'na arz olunur..../.../2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

Örnek: 4

Adı: Ön Araştırma Raporu Kapağı.

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA

İlgi: .../.../2010 gün vesayılı yazınız,

İlgi'de kayıtlı yazınız doğrultusunda, Müfettiş tarafından İçişleri Bakanlığı'nın 16/01/2003 gün ve 380 sayı ile 28/03/2003 gün ve 1511 sayılı Genelgeleri uyarınca yapılan ön araştırma sonucu düzenlenen Rapor yazımız ekinde sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

**Adı-SOYADI
Teftiş Kurulu Müdürü**

Ek: Dosya (1 Adet)

..../..../2009 Bel.Müf A.SOYADI
..../..../2009 Bel.Müf A. SOYADI

Örnek: 5

Adı: İsim Tespiti Sonrası Ön İnceleme İzni Yazısı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA

İlgi: .../.../2010 gün vesayılı yazınız,

İlgi'de kayıtlı yazınızda, konu ile ilgili sorumluluğu bulunan belediye görevlileri (ismen tespit edildikten sonra) hakkında ön inceleme yapılması istenmektedir.

Şikayete konu olayla ilgili olarak.....hakkında ön inceleme izni verilmesini takdirlerinize arz ederiz.

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

Örnek: 6

Adı: İfade talep yazısı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

**Sn:
İşi-Adresi**

Çankaya Kaymakamlığı'nın 01/01/2010 gün ve sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen **acele ve günlük** ön incelemeye esas olmak üzere;

“.....” yolundaki iddialarla ilgili olarak 4483 sayılı Kanunun 6. maddesi uyarınca ifade vermeniz gerekmektedir.

Bu nedenle, 4483 sayılı Kanunun 6. maddesi ve süre ile ilgili 7. maddesini de dikkate alarak 01/01/2010 tarihine kadar aşağıda belirtilen adreste hazır bulunarak ifadenizi vermeniz yada yazılı ifadenizi göndermeniz gerekmektedir.

Tarafınıza önemle tebliğ olunur.

**İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş**

ADRES :
Çankaya Belediye Başkanlığı
Teftiş Kurulu Müdürlüğü
Ziya Gökalp Bulvarı No:47
Kolej/ANKARA
Tel:

Örnek: 7

Adı: İfade talebi konusunda müdürlüğe yazı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

..... MÜDÜRLÜĞÜNE

Kaymakamlık Makamı'nın 01/01/2010 gün ve sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülmekte olan **acele ve günlü** ön incelemeye esas olmak üzere;

Müdürlüğünüzde görev yapmakta olan'a 4483 sayılı Yasanın 6. maddesi uyarınca alınması gereken ifade talepli yazılarımızın tebliğ edilmesi ve tebellüğ belgelerinin ya da tebligatı engelleyen izin, rapor v.b. durumları gösteren belgelerin onaylı örneğinin ivedilikle gönderilmesini rica ederim.

**İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş**

EK: Davetiye (... Adet)

Örnek: 8

Adı: İfade

İFADE TUTANAĞI

ADI SOYADI :
BABA ADI :
DOĞUM TARİHİ/YERİ:
İŞİ :
TELEFON :
ADRESİ :

Yukarıda kimlik bilgileri yazılı olan'ın hakkında yapılan ön inceleme nedeniyle alınan ifadesidir.

Olay kendisine hatırlatıldı ve soruldu.

“.....”dedi ve başka bir diyeceğinin olup olmadığı sorulduğunda olmadığını beyanla okuduğu savunmasının doğruluğunu imzası ile tasdik etti.01/01/2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
İfade Sahibi

Örnek : 9

Adı: Çağrı Kağıdına Rağmen Gelmeyen Tanıkla İlgili Yazı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

ÇANKAYA KAYMAKAMLIĞINA

İlgi: .../.../2010 tarihli vesayılı Ön İnceleme Onayınız,

İlgi'de kayıtlı yazınız doğrultusunda Müfettişliğimizce yürütülen ön incelemeye esas olmak üzere;

Aşağıda adresi belirtilen, “tanık” sıfatıyla ifadesine başvurulmak için kendisine gönderilen davetiyede belirtilen gün ve saatte çağrımıza icabet etmediğinden; adı geçen, CMK’nın 44. maddesinde belirtilen usulle, .../.../2010 tarihinde saat’da Çankaya Belediyesi Teftiş Kurulu Müdürlüğünde hazır bulundurulmasının sağlanması hususunda ilgililere emirlerinizi arz ederim.

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

EKLER:

- 1- Çağrı yazısı,
- 2- Tebliğ-Tebellüğ Belgesi

TANIKLA İLGİLİ BİLGİLER:

Adı ve Soyadı :
İş Yeri Adresi ve Tel. :
İkamet Adresi ve Tel. :

Örnek: 10

Adı: Bilirkişi Görevlendirme Yazısı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

**Sn:.....
.....Müdürlüğü**

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere;

..... konusunda “bilirkişi” görüşünün alınması gerekli görüldüğünden CMK’nın 63-66. maddeleri gereğince “bilirkişi” olarak görevlendirildiniz.

Bu nedenle, .../.../2010 tarihinde saat:’da Teftiş Kurulu Müdürlüğünde hazır bulunmanızı rica ederiz.

**İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş**

**İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş**

Örnek: 11

Adı: Bilirkişi Görevlendirme Bildirim Yazısı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

..... MÜDÜRLÜĞÜNE

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere;

Müdürlüğünüz personeli ve bilirkişi olarak görevlendirilmişlerdir.

İlişikteki görevlendirme yazılarının adı geçenlere tebliğini ve tebellüğ belgelerinin gönderilmesini rica ederiz.

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

EKLER:

- 1- 'ın görevlendirme yazısı
- 2- 'nın görevlendirme yazısı

Örnek: 12

Adı: Bilirkişi Göreve Başlama Tutanağı

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BİLİRKİŞİ YEMİNİ VE GÖREVE BAŞLAMA TUTANAĞI

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere; .../.../2010 gün ve ... sayılı bilirkişi görevlendirme yazılarımız üzerine,ve.....'den oluşan Bilirkişi Heyeti ile .../.../2010 tarihinde saat:da toplandı.

Bilirkişilerce, Müfettişliğimiz huzurunda CMK'nın 64 üncü maddesi gereğince, **“Görevimi adalete bağlı kalarak, bilim ve fenne uygun olarak, tarafsızlıkla yerine getireceğime namusum ve vicdanım üzerine yemin ederim.”** sözleri tekrarlanarak yemin edildi.

Yeminden sonra, Bilirkişi Heyetine yapacağı görev aşağıdaki şekilde açıklandı:

- 1-
- 2-
- 3-

Hususlarında “bilirkişi görüşü” oluşturulacaktır.

Bilirkişi Heyeti, bu görevi (...) günde bitireceklerini ve yapılan açıklamalara göre düzenleyecekleri “bilirkişi raporunu” .../.../2010 tarihinde Müfettişliğimize verebileceklerini belirtti.

Bilirkişi Heyetine, ve diğer belgeler teslim edildi..../.../2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Bilirkişi

İmza
Adı-SOYADI
Bilirkişi

Örnek: 13

Adı: Bilirkişi Ücret Tespit Kararı.

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

BİLİRKİŞİ ÜCRETİ TESPİT KARARI

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere; .../.../2010 gün ve ... sayılı bilirkişi görevlendirme yazılarımız ileve..... bilirkişi olarak görevlendirilmişlerdir.

Bilirkişi Heyeti, çalışmalarını (...) günde toplam (...) saatte tamamlamış ve düzenledikleri bilirkişi raporunu .../.../2010 tarihinde Müfettişliğimize sunmuştur.

CMK'nın 72 nci maddesine göre, bilirkişilerin her birine, görevli oldukları her saat/her gün için,TL olmak üzere toplamTL'nin, Teftiş Kurulu Müdürlüğü bütçesinden ödenmesi gerekmektedir./.../2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

(Açıklama: Bilirkişiye CMK'nın 72. maddesi hükmü gereğince, inceleme ve varsa seyahat gideri ile çalışması ile orantılı bir ücret ödenir. Bilirkişi ücretinin tespitinde, Türkiye Mimarlar ve Mühendisler Odaları'nca hazırlanan ücret tarifeleri soruşturmacıya ısk tutabilir. Ayrıca İl Adalet Komisyonu Başkanlığı'ndan bilgi alınabilir.)

Örnek: 14

Adı: Bilirkişi Ücreti Ödeme Yazısı.

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

TEFTİŞ KURULU MÜDÜRLÜĞÜNE

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere;
.../.../2010 gün ve ... sayılı görevlendirme yazılarımız ile bilirkişi olarak görevlendirilen ve.....'e bilirkişi ücreti olarak takdir edilen miktarı gösterir "Bilirkişi Ücreti Tespit Kararı" ekte sunulmuştur.

Takdir olunan ücretin, CMK'nın 72. maddesi uyarınca ilgililere ödenmesinin sağlanmasını arz ederiz...../.../2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

EK:

1. Bilirkişi ücreti tespit kararı (... sayfa)

Örnek: 15

Adı: Naip Tayin Yazısı.

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

**Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000**

..../..../2012

**Sn:.....
.....Müdürü**

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere;

Müdürlüğünüz personeli’in “tanık” sıfatı ile ifadesinin alınmasına ihtiyaç duyulduğundan; Ceza Muhakemesi Kanununun 180. maddesi hükmü uyarınca “naip” olarak tayin edilmiş bulunuyorsunuz.

Tanık’e Ceza Muhakemesi Kanununun 55 inci maddesinde belirtildiği şekilde “yemin” verdirildikten sonra, ekli istinabe talimatında belirtilen esaslar dahilinde ifadelerinin alınmasını, ifade tutanaklarının aşağıdaki adrese ivedilikle gönderilmesini rica ederiz..../.../2010

**İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş**

**İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş**

EK:

1- İstinabe Talimatı

ADRES :

Çankaya Belediye Başkanlığı
Teftiş Kurulu Müdürlüğü
Ziya Gökalp Bulvarı No:47
Kolej/ANKARA

Tel:

Örnek: 16

Adı: Tanık İçin İstinabe Talimatı.

**T.C.
ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Teftiş Kurulu Müdürlüğü**

Sayı :M.06.3.ÇAN.0.60.00.02
Konu:Ref.000000

..../..../2012

İSTİNABE TALİMATI

Başkanlık Makamının / Kaymakamlık Makamının .../.../2010 gün ve ...sayılı Olur'ları doğrultusunda yürütülen soruşturmaya / ön incelemeye esas olmak üzere;

Müdürlüğünüz personeli’ın ifadesinin alınması ile ilgili istinabe talimatı:

1. Tanığın hüviyetinin tespit edilmesini müteakip, tanıklığa mani bir halinin olmadığı anlaşıldıktan ve tanıklık edeceği konu kendisine anlatıldıktan sonra, usulüne uygun yemin verdirilmesi ve bu hususların ifade tutanağına aynen aktarılması; daha sonra aşağıdaki soruların aynen sorulması; tanığın vereceği cevapların aynen yazılması; ifade tutanaklarının usulüne uygun şekilde düzenlenmesine özen gösterilmesi,

2. Tanıklara aşağıdaki (3) sorunun sorulması;

Soru 1- “.....”

Soru 2- “.....”

Soru 3- “.....”iddiaları ileri sürülmektedir.

3. Tanığın sorularla ilgili olarak söyleyeceklerinin aynı sıra dahilinde “**cevap**” olarak yazılması, ifadesinin kendisine okunması ve okumasına imkan verilmesi,

4. İfade Tutanağının; “dedi ve başka bir diyeceğinin olup olmadığı sorulduğunda olmadığını beyanla okuduğu savunmasının doğruluğunu imzası ile tasdik etti.” şeklinde bağlanarak, tarih atılması ve tutanağın tanıkla birlikte imzalanması,

5. Ayrıca, ifade tutanağının en alt kısmına “naip” olarak; “.....’ın ifadesi, Belediye Müfettişlerive’ın istinabe talimatına uygun olarak .../.../2010 tarihinde tarafımdan alınmıştır” ibaresi yazılarak imzalanması,

6. İfade tutanağının, iki nüsha olarak hazırlanarak gönderilmesini rica ederiz..../.../2010

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

İmza
Adı-SOYADI
Müfettiş

(Açıklama: Alınacak ifade tanıklık dışında bir sıfatla alınacağına “tanık” yerine “ifade veren” ibaresi kullanarak istinabe belgeleri tamamlanabilir)

Adı: *Dizi Pusulası*

ÇANKAYA BELEDİYE BAŞKANLIĞI
TEFTİŞ KURULU MÜDÜRLÜĞÜ
DİZİ PUSULASI

[illegible]